

**Ministarstvo ljudskih
i manjinskih prava**

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA STRATEGIJE SOCIJALNE INKLUZIJE ROMA I EGIPĆANA 2021-2025 ZA 2022. GODINU

Podgorica, mart 2023. godin

SADRŽAJ

SADRŽAJ	5
I - UVODNI REZIME.....	7
INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA.....	16
Diskriminacija i anticiganizam.....	16
Kultura, identitet i informisanje.....	23
Siromaštvo	35
Politička i društvena participacija	37
Stanovanje	44
Obrazovanje.....	48
Zapošljavanje	55
Zdravlje.....	62
Građanski status i lična dokumenta.....	66
Socijalna i porodična zaštita.....	70
TABELARNI IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU AKCIONOG PLANA ZA 2022. GODINU.....	80
Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Diskriminacija	80
Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Siromaštvo.....	108
Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Politička i društvena participacija	112
Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Stanovanje.....	115
Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Obrazovanje	117
Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Zapošljavanje.....	124

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Zdravlje.....	130
Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Građanski status i lična dokumenta.....	136
Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Socijalna i porodična zaštita.....	142
PREPORUKE.....	154
PRILOZI.....	156
Informacije o ispunjavanju obaveza za Poznansku deklaraciju.....	156

I - UVODNI REZIME

Integracija romske i egipćanske zajednice je izazov kojim se već dugi niz godina suočava region pa i Crna Gora. Naime, prema poslednjem popisu stanovništva 2011 godine, u Crnoj Gori živi 8.305 pripadnika romske i egipćanske zajednice ali

se procenjuje da ih ima više od 12.000. Naime, prema podacima iz popisa stanovništva, domaćinstva i stanova u Crnoj Gori (2011), 6251 lice se izjasnilo da pripada romskoj nacionalnosti (1,01 % od ukupnog stanovništva), dok populacija Egipćana broji 2054 lica (0,33 %). Romskim kao maternjim jezikom govori 5169 lica. U Podgorici prema ovim podacima

živi 3988 Roma i 685 Egipćana. Naime, oni su često meta diskriminacije, a pored obrazovanja najčešće se to dešava i prilikom zapošljavanja, pa su stoga suočeni sa problemom društvene marginalizacije.

U septembru 2021. godine Vlada Crne Gore je donijela „Strategiju socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021 - 2025“¹ (u daljem tekstu Strategija) i usvojila Akcioni plan za sprovođenje iste za 2021. godinu.

Ključni cilj Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025 je poboljšanje socio-ekonomskog i pravnog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori, kroz izgradnju inkluzivnog i otvorenog društva zasnovanog na borbi i eliminisanju svih oblika diskriminacije, anticiganizma i siromaštva. U cilju praćenja realizovanih aktivnosti predmetne Strategije, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je formiralo Komisiju za praćenje sprovođenja Strategije. Da bi se ostvario glavni strateški cilj, identifikovano je više ključnih oblasti djelovanja:

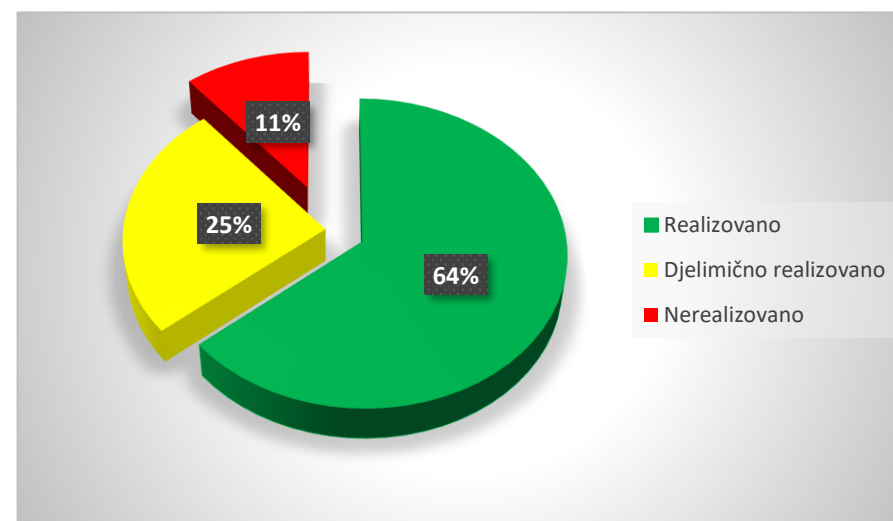
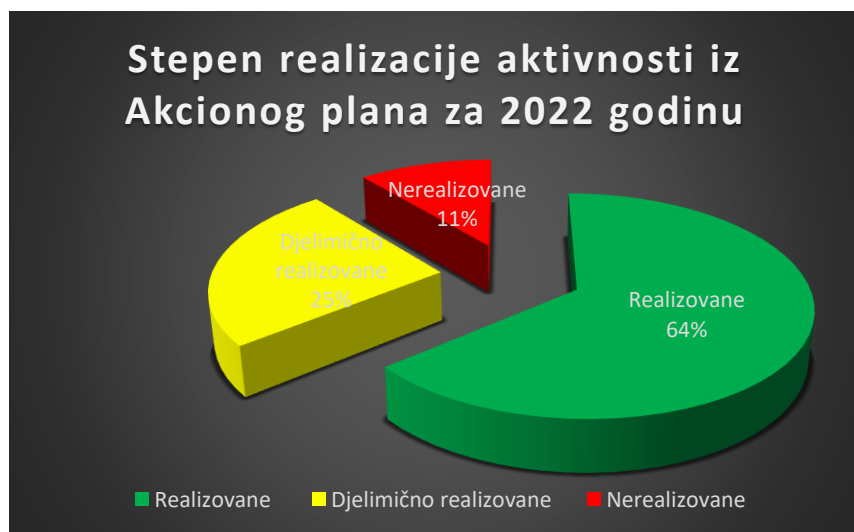
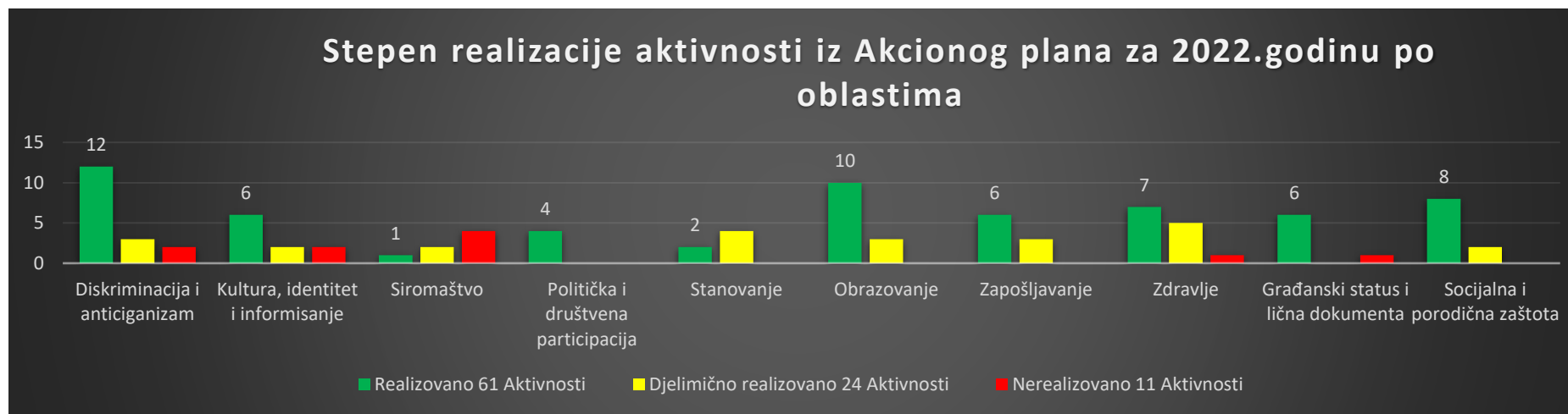
- Diskriminacija i anticiganizam;
- Kultura, identitet i informisanje;

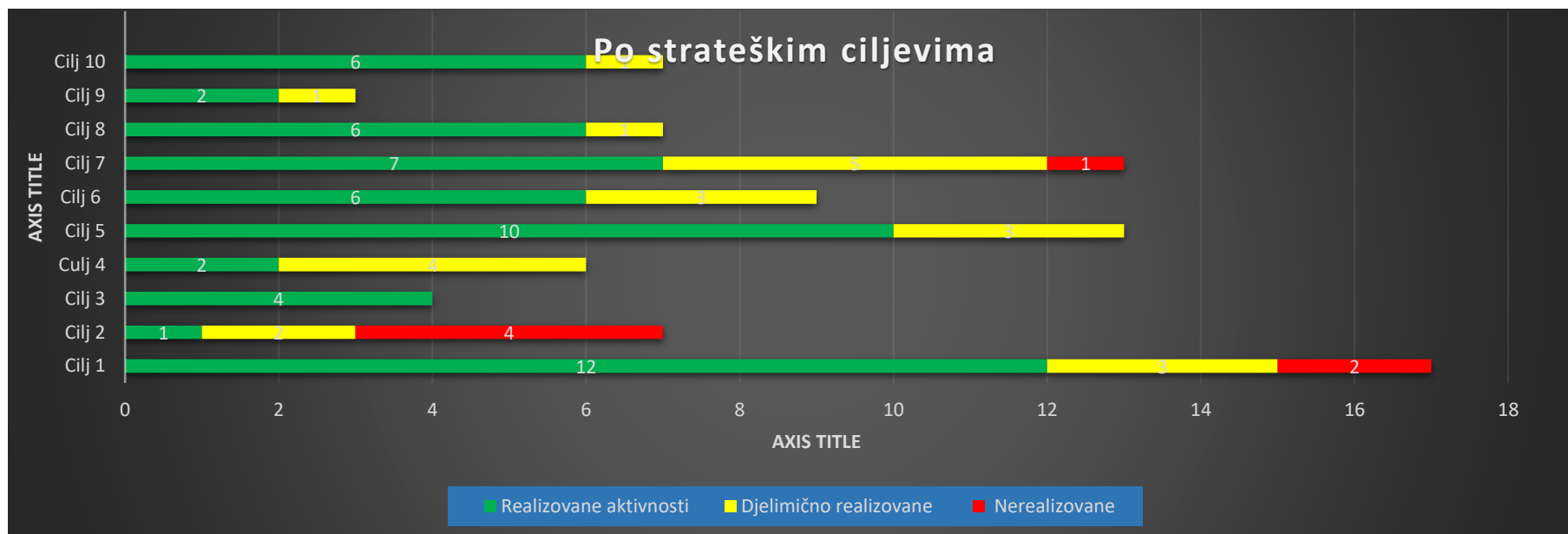
¹ <https://wapi.gov.me/download/ac62f522-fc63-4408-b164-546aefa52a4b?version=1.0>

- Siromaštvo;
- Politička i društvena participacija;
- Stanovanje;
- Obrazovanje;
- Zapošljavanje;
- Zdravlje;
- Nasilje u porodici, dječiji brak i prosjačenje;

U okviru svake od ovih oblasti, formulisani su strateški i operativni ciljevi uz programske mjere i aktivnosti za ostvarenje tih ciljeva, uz prateće indikatore učinka i rezultata kojima se mjeri uspješnost njihovog sprovođenja i njihov doprinos ostvarivanju ciljeva Strategije.

Stepen realizacije

Akcionim planom za 2022. godinu za sprovođenje Strategije bila je predviđena realizacija 96 aktivnosti kako je prikazano na grafikonima 1 i 2. Od 96 aktivnosti realizovana je 61 aktivnost ili 63.5%, djelimično realizovano 24 aktivnosti ili 25.%, dok je nerealizovano 11 aktivnosti ili 11.4%.

Objasnenje zašto se aktivnosti nijesu realizovale u roku

Aktivnosti koje nisu realizovane u 2022 godinu su uglavnom aktivnosti koje su se trebala realizovati uz podršku Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) ili će se realizovati u 2023 godini. Međutim kako je ova međunarodna organizacija trenutno isključena iz svih dešavanja, očekuje se u narednom periodu da podršku za navedene aktivnosti koje nisu podržane od strane Savjeta za regionalnu saradnju zamjeni neki drugi donator, odnosno druga međunarodna organizacija. Neke aktivnosti nisu realizovane zbog skraćenog vremena Akcionog plana od samo četiri mjeseca.

Osvrt na najvažnije postignute rezultate ali i izazove

Na 15. sjednici Vlade Crne Gore održanoj 03. avgusta 2022. godine usvojen je Predlog Akcionog plana za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025, za period 2022-2023 sa Izveštajem o sprovođenju Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025. za 2021. godinu. Akcioni plan za 2022-2023. godinu se realizovao u periodu septembar - decembar 2021. godine što je veoma kratak rok za mjerenje napretka u ostvarenju ciljeva koji su postavljeni Strategijom. Uprkos činjenici da je Akcioni plan za 2022. godinu trajao nepuna četiri mjeseca, ističemo:

- *Crna Gora je organizovala treći ministarski sastanak o integracija Roma povodom sprovođenja i implementacije Poznanska deklaracija zemalja Zapadnog balkana u cilju unapređenja položaja Roma u navedenim zemljama.*
- *Vlada Crne Gore je imenovala za Nacionalnog koordinatora za praćenje sprovođenja Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025, mr Sokolja Beganaj, načelnik Odjeljenja za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava.*
- *Obilježen je Dan sjećanja na genocid nad Romima i Sintima tokom Drugog svjetskog rata posjetom prestavnika Crne Gore i civilnog sektora u Auswicu i Birkenau u Poljskoj.*
- *Organizovana je edukacija za državne službenike o borbi protiv Anticiganizma sa temom: „Društvena jednakost pripadnika romske i egipćanske zajednice“ i održana obuka za sudstvo i državno tužilaštvo na temu: „Zločin iz mržnje i govor mržnje u borbi protiv anticiganizma.“*
- *Formirana radna grupa za izradu akreditovanog programa za borbu protiv anticiganizma.*
- *Pokrenut je program obrazovanja za sticanje ključnih vještina iz Romologije i završena prva dva modela: 1) Identitet Roma i dileme identiteta; 2) Kultura Roma.*
- *Povodom međunarodnog dana romskog jezika u Podgorici održan „Festival romske kulture.“*
- *Pokrenut je inicijalni sastanak za pokretanje Nacionalnog programa za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma i Egipćana u Crnoj Gori.*
- *Završen Program obrazovanja za sticanje ključnih vještina za sakupljanje sekundarnih sirovina.*
- *Održan sastanak o unapređenju budžetiranja odgovornog prema Romima i Egipćanima na lokalnom nivou.*

- *Upućen Zahtjev Ministarstvu finansija za korišćenje sredstva iz tekuće budžetske rezerve za izgradnju novih stambenih jedinica za građane Riversajda iz Berana i premještanje ovog naselja na drugu lokaciju.*
- *Podrška građanima romske i egipćanske populacije u procesu legalizacije objekata koji nemaju smetnju za legalizaciju. Formirana je komisija za odabir porodica koja će dobiti podršku za legalizaciju objekata. Pripremljen javni poziv za odabir 18 porodica.*
- *U predškolskom vaspitanju i obrazovanju, školske 2022/2023. godine, ukupno ima 202 RE djece (M 92 - Ž 110). U osnovnim školama tokom školske 2022/2023. godine, od I do IX razreda ima 1833 osnovaca RE populacije (M 950 - Ž 883).*
- *U srednjim školama školske 2022/2023. godine, upisano je 214 srednjoškolaca/ki (M 122 - Ž 92). Vezano za broj studenta, na konkursu za dodjelu stipendija, prijavljeno je 14 studenta/kinja RE zajednice.*
- *Prevoz - Obezbijeđen je besplatan prevoz za oko 600 učenika/ca osnovnih škola RE populacije u Podgorici, Nikšiću, Beranama i na Cetinju.*
- *Organizovanje vakcinacije djece romske i egipćanske populacije sprovodi se u više domova zdravlja na teritoriji Crne Gore.*
- *Škole za trudnice i škole roditeljstva koje se organizuju u domovima zdravlja, namijenjene su cjelokupnoj populaciji, uključujući i pripadnice romske i egipćanske zajednice.*
- *Ukupno je ostalo još 113 zahtjeva za rješavanje pravnog statusa raseljenih i interno raseljenih lica koja su podnijela zahtjev za*
 - *dobijanje indentifikacionog dokumenta LK-za strance, privremeni boravak do tri godine i stalni boravak.*
- *Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Vlade Crne Gore od početka mart do kraja decembra 2022. realizuje projekat/ kampanju „Moj život“ o ranim/ prinudnim/ ugovorenim brakovima, nasilju u porodicama i prosjačenju na ulicama Romske i Egipćanske zajednice u Crnoj Gori. To je zajednički projekat Evropske unije i Vlade Crne Gore koji se realizovao u 11 opština Crne Gore: Podgorica, Nikšić, Herceg Novi, Tivat, Budva, Bar, Ulcinj, Cetinje, Pljevlja, Bijelo Polje i Berane.*

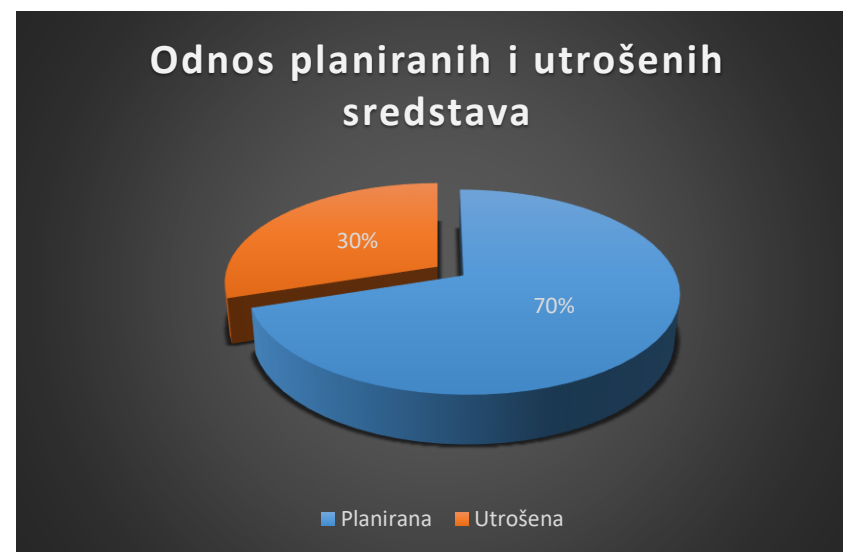
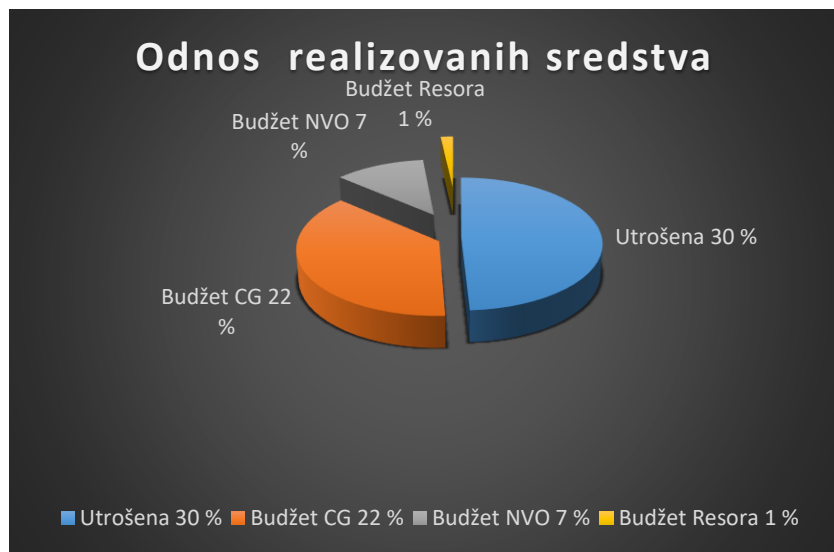
Ključni izazovi:

- *Ključni problem je i dalje nepovoljan položaj romske i egipćanske populacije zbog nezadovoljavajućeg napretka socijalne inkluzije, zaštite i promovisanja ljudskih prava Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki. Posljedice glavnog problema su siromaštvo i prisustvo stigmatizacije i diskriminacije Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki, odsustvo afirmacije, nedovoljni efekti informativne i obrazovne dimenzije romske i egipćanske populacije u suživotu građana Crne Gore. I pored velikog broja edukacija i seminara na temu borba protiv anticiganizma i diskriminacije Roma i Egipćana u cilju kako bi se suzbila ova pojava, pomaci su veoma spori i teško vidljivi. Potrebno je pokrenuti poseban „Zakon u borbi protiv rasizma, anticiganizma i svakog oblika diskriminacije prema romskoj i egipćanskoj populaciji“ u cilju zaštite ove manjinske zajednice.*
- *Kada je u pitanju romsko stvaralaštvo i prikazivanje romske kulture postoje i dalje brojne izazovi. I dalje nema sposobnih pripadnika romske populacije i pojedinaca, kao i organizacije koje će se posebno posvetiti ovoj oblasti. Rade se projekti na ad hoc, bez nikakvog reda i organizacije, bez dugoročnog plana i jasne Strategije za budućnost, bez jasnog smišljenog programa.*
- *U Crnoj Gori još ne postoji politička volja da se radi na Zakonu o izboru odbornika i poslanika u kojim bi se vršile izmjene i dopune Zakona o izboru odbornika i poslanika u cilju definisanja cenzusa za političke predstavnike na 0,35 odsto kao što su i romska i egipćanska populacija. Ključna rješenja za održivu inkluziju romske i egipćanske zajednice”, uprkos njihove brojnosti, romska i egipćanska zajednica je jedina manjinska zajednica čiji predstavnici ne učestvuju u radu nacionalnog i lokalnih parlamenata. isključenost prepoznata i u izvještaju Evropske komisije.*
- *Nedostatak programa za stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih porodica ostaje kao jedan od najvećih izazova. Pored toga, i dalje postoji veliki broj nebezbjednih, neuslovnih i nelegalizovanih naselja i objekata u kojima žive građani romske i egipćanske populacija, a veliki broj tih naselja su bez struje, vode i infrastrukture. S tim u vezi, neophodno je da nadležne institucije već 2022. godine osmisle i apliciraju sa IPA III projektima kako bi se ovaj problem riješio i ostvario operativni cilj broj 4, s obzirom da se radi o oblasti gdje su za poboljšanje stanja potrebna značajna finansijska sredstva. Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je uputilo dopis Ministarstvu finansija i Vladi Crne Gore za korišćenje sredstva iz tekuće budžetske rezerve za izgradnju novih stambenih jedinica za*

građane Riversajda iz Berana i premještanje ovog naselja na drugu lokaciju koje je prošle godine više puta bilo poplavljeno zbog obilnih padavina.

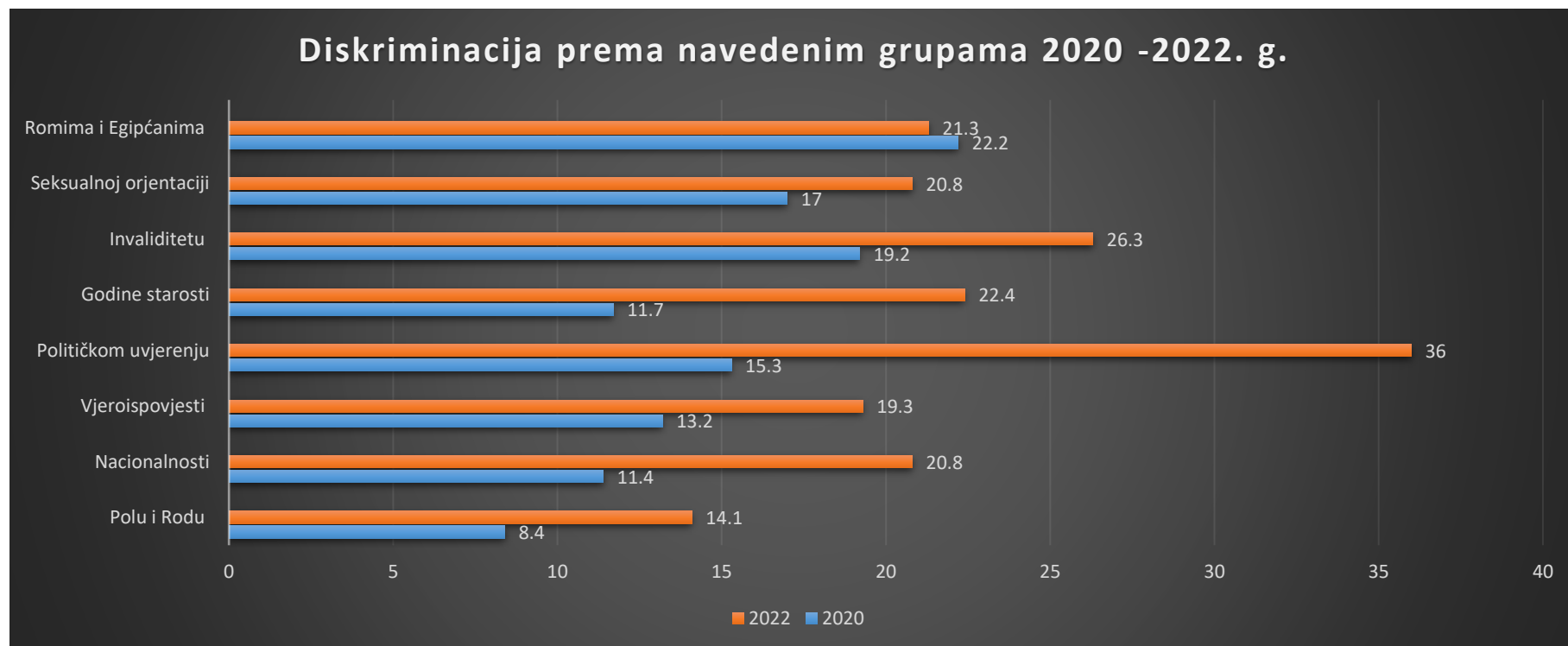
- *Na svim nivoima obrazovanja je nedovoljno razvijena svijest o važnosti obrazovanja među pripadnicima romske i egipćanske populacije usled loše socio-ekonomske situacije u kojoj se nalaze. Takođe, jedan od izazova za nadležne institucije u narednom periodu je kreiranje programa kako bi se prevazišao problem nedovoljno poznavanje službenog jezika posebno za učenike od I-III razreda OŠ. Osim toga, potrebno je obezbijediti prevoz za djecu romske i egipćanske populacije predškolskog uzrasta kako bi što veći broj djece pohađalo vrtiće. Takođe, potrebno je nastaviti sa mentorskom podrškom učenicima.*
- *Regulisanje zdravstvene zaštite je povezan sa regulisanjem građanskog statusa i ličnih dokumenata. Radi se o problemima u čijem rješavanju je u prethodnom periodu ostvaren značajan napredak, međutim i dalje određeni broj građana/građanki nema regulisanu zdravstvenu zaštitu, a najčešći je slučaj kod trudnica koje su prilikom porođaja često u nezavidnoj situaciji iz razloga što nijesu u mogućnosti platiti troškove porođaja. U tom smislu, potrebno je iznaći rješenje da se trudnice romske i egipćanske populacije ne suočavaju sa ovom vrstom problema. Takođe, treba naći način da se pripadnice Romske i Egipćanse populacije u većem broju bolje motivišu za savjetovanju za trudnice i Školu roditeljstva.*
- *Rješavanje problema građanskog statusa i ličnih dokumenata je planirano da se završi u potpunosti do kraja 2025. godine. Radi se o problemima u čijem rješavanju je u prethodnom periodu ostvaren značajan napredak, međutim i dalje određeni broj građana/građanki nema regulisan građanski status i ne posjeduje lična dokumenta, odnosno postoji određeni broj apatrida. S tim u vezi, potrebno je da nadležni resori u saradnji sa domaćim i međunarodnim organizacijama pojačaju napore kako bi svi građani bili upisani u matične knjige rođenih i riješili svoj pravni status.*
- *Dječiji/prisilni/ugovoreni brakovi, nasilje u porodici i prosjačenje su evidentni problemi i u narednom periodu je neophodno uložiti dodatne napore nadležnih institucija u rješavanju istih. Neophodno je u narednom periodu obezbijediti više dnevnih centare – prihvatilišta za djecu koja prose. Takođe, značajan doprinos mogu pružiti i NVO te je potrebno u skladu sa mogućnostima finansirati kvalitetne projekte NVO koje se bave rješavanjem problema dječijih/prisilnih/ugovorenih brakova, nasilja u porodici i prosjačenja.*

Osvrt na realizovana u odnosu na planirana sredstva

INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA

Diskriminacija i anticiganizam

² Obrisci stepen diskriminacije u Crnoj Gori 2022. godine. CEDEM 2022. Finansirano od strane Evropske unije i Savjeta evrope.

U kojoj mjeri je generalno diskriminacija izražena prema navedenim grupama %.

	Veoma prisutna	Uglavnom prisutna	Uglavnom nije prisutna	Uopšte nije prisutna	Neznam, ne mogu da procjenim
Polu/Rodu	14.1	29.3	26.2	21.0	9.4
Nacionalnost	20.8	31.3	22.7	16.3	8.8
Veroispovjest	19.3	27.6	24.7	18.7	9.7
Političkom uvjerenju	36.0	32.5	13.9	7.8	9.7
Godina starosti	22.4	36.6	21.8	12.8	6.3
Invaliditetu	26.3	36.8	15.3	15.9	5.8
Seksualnoj orijentaciji	20.8	29.7	13.2	22.9	13.3
Romima i Egipćanima	21.3	35.7	13.2	20.6	9.3

Obilježen Dan sjećanja na genocid nad Romima i Sintima tokom Drugog svjetskog rata³

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava podržalo je učešće osmoro učesnika i učesnica iz Crne Gore koji su odali počast ubijenim Romima i Sintima tokom Drugog svjetskog rata, obelježavajući na taj način genocid koji je učinjen tokom Drugog svjetskog rata nad Romima i Sintima. Romski pokret iz cijele Evrope inicirao je proglašenje Dana sjećanja na genocide nad Romima i Sintima koji je izvršen u Drugom svjetskom ratu. Od 2015. godine, odlukom Evropskog parlamenta, isti se obilježava 2. avgusta, a od zemalja članica Evropske unije zatraženo je da ovaj datum, u svojim zemljama, proglase Danom sjećanja na Holokaust nad Sintima i Romima.

Organizacija ternipe od 2010. godine organizuje komemoracionu nedjelju svakog 2. avgusta, u Krakovu i Aušvicu-Birkenau. U petodnevnom programu "Dikh he na bister – Vidi i ne zaboravi", koji je uključio i posjetu zloglasnom logoru, ove godine učestvovali su i mladi iz Crne Gore.

Njihovo učešće u programu obezbijedili su Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava i NVO Phiren Amenca. Predstavnik Ministarstva ljudskih i manjinskih prava i predstavnik NVO "Phiren Amenca položili su vijenac u znak sjećanja. U

³ <https://www.gov.me/clanak/obiljezen-dan-sjecanja-na-genocid-nad-romima-i-sintima-tokom-drugog-svjetskog-rata>

Aušvicu-Birknau, u periodu Drugog svjetskog rata stradalo je 21.000 Roma i Sinta, dok se njihovo stradanje u ovom periodu procjenjuje negdje između 1.300.000 i 1.500.000 ljudi.

Organizovana edukacija „Društvena jednakost pripadnika romske i egipćanske zajednice“⁴

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je u saradnji sa Opštinom Berane realizovalo edukaciju „Društvena jednakost pripadnika romske i egipćanske zajednice – borba protiv anticiganizma za predstavnike sekretarijata i službi Opštine Berane, obrazovnih ustanova i lokalnih institucijasa teritorije ove Opštine.

Cilj ove edukacije je smanjenje etničke distance prema građanima romske i egipćanske populacije i borbe protiv anticiganizma, koja se realizuje u skladu sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025.

Predavač pomenute edukacije bio je načelnik Odjeljenja za unapređenje i zaštitu prava romske i egipćanske populacije. Pored navedene edukacije predstavnici Ministarstva ljudskih i manjinskih prava obišli su Javnu predškolsku ustanovu u Beranama u kojoj je ove godine upisano 32 djece romske i egipćanske populacije.

Načelnik je pohvalio rad ove javne ustanove sa svojim zaposlenima, zahvalivši se na postinutim rezultatima. "Berane je svakako dobar primjer i pokazatelj drugima na koji način možemo pomoći romskoj djeci da uključe svoju djecu u predškolsko obrazovanje, kao da je je pokazatelj kako se ruše predrasude i stereotipi prema Romskoj i Egipćanskoj zajednici i kako se ujedno stvara multietničko društvo u kome su svi građani bez obzira na njihovu etničku pripadnost i njihovu boju kože jednaki i ravnopravni građani ovog društva".

Predavanju su prisustvovali predstavnici : JU - predškolske i obrazovne institucije , predstavnik Centra za socijalni rad , predstavnik UP Centar Bezbjednosti Berane , predstavnik Doma zdravlja –Berane , predstavnici JP čiji je

⁴ <https://www.gov.me/clanak/organizovana-edukacija-drustvena-jednakost-pripadnika-romske-i-egipcanske-zajednice-borba-protiv-anticiganizma-u-beranama>
<https://www.gov.me/clanak/edukacijom-do-smanjenja-etnicke-distance-prema-romskoj-i-egipcanskoj-populaciji>

osnivač Opština , predstavnici NVO koje se bave pitanjima romske i egipćanske zajednice , predstavnik ZZZ CG – Biro rada Berane , predstavnica Sekretarijata za opštu upravu i društvene djelatnosti .Predavanje je održano 17.11.2022 godine u zgradi Opštine Berane .

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava – Odjeljenje za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana je 23-24. novembra 2022. godine, realizovala edukaciju na temu „Društvena jednakost pripadnika romske i egipćanske zajednice - borba protiv anticiganizma“ za predstavnike državnih institucija, predstavnike osnovnog suda, predstavnike vrhovnog suda, predstavnike Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva unutrašnjih poslova, predstavnike Komunalne policije, Predstavnike Opština Nikšića, Tuzi i Ulcinja, predstavnike Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, predstavnike Predškolskih ustanova, Osnovnih i Srednjih škola i predstavnike Glavnog Grada Podgorice

Navedenoj edukaciji učestvovalo je ukupno 26 učesnika/ce, a predavač na istoj je bio načelnik Odjeljenja za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana i Izvršni direktor NVO Koračajte sa nama – Phiren amenca .

Tokom ove aktivnosti učesnici su upoznati u kojim sve oblastima i situacijama je romska i egipćanska populacija diskriminisana, sa kojima se to izazovima suočavaju i šta trebamo uraditi da bi se ova pojava smanjila. Takođe, na seminaru učesnici su upoznati sa novim planovima koji će se preduzeti u cilju suzbijanja i smanjenja diskriminacije prema navedenim manjinskim zajednicama, te upoznati su i sa terminom anticiganizmom koji ujedno predstavlja specifičnu formu rasizmara, koja može da bude izražena, između ostalog, nasiljem, govorom mržnje, eksploatacijom, stigmatizacijom i najočiglednijim vrstama diskriminacije.

Formirana radna grupa za izradu akreditovanog programa za borbu protiv anticiganizma⁵

U cilju zaštite romske i egipćanske populacije u Crnoj Gori od rasizma, anticiganizma i svih oblika diskriminacije, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava pokrenulo je inicijalni sastanak sa ciljem izrade akreditovanog programa za borbu protiv anticiganizma za rad sa državnim službenicima i mladima.

Ovaj program će obuhvatiti razne analize, statističke podatke, istraživanja, poteškoće i izazove sa kojima se suočavaju romska i egipćanska populacija u cilju njihove zaštite od bilo kojeg oblika diskriminacije prema navedenoj zajednici, kako bi državnim službenicima i mladima u Crnoj Gori predočile diskriminaciju na djelo, kao na primjer:

Politička i društvena participacija, koji se zakon treba primjeniti ili promjeniti u praksi i zbog čega se ne primenjuje na Rome; Stanovanje pravo na stanovanje, kolika je izražena diskriminacija prema romskoj i egipćanskoj populaciji u ovoj oblasti; Obrazovanje pravo na obrazovanje je zakonom definisano, zbog čega se ne primenjuje zakon kada se i romska i egipćanska djeca u pitanju već i dalje romska djeca ostaju neobrazovana; Pravni status da li se vrši diskriminacija prema ovim ljudima zbog neposjedovanje dokumenata; Zapošljavanje kako Romi i Egipćani mogu biti zaposleni a da pri tome ne budu diskriminirani.

Obuka za sudstvo i državno tužilaštvo na temu: „Zločin iz mržnje i govor mržnje u borbi protiv anticiganizma“.⁶

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u saradnji sa Centrom za obuke u sudstvu i državnom tužilaštvu, organizovali su dvodnevnu obuku za sudije i državne tužioce na temu: „Zločin iz mržnje i govor mržnje u borbi protiv anticiganizma.“

⁵ <https://www.gov.me/clanak/formirana-radna-grupa-za-izradu-akreditovanog-programa-za-borbu-protiv-anticiganizma>

⁶ <https://www.gov.me/clanak/odrzana-obuka-zlocin-iz-mrznje-i-govor-mrznje-u-borbi-protiv-anticiganizma>

Ova aktivnost je u skladu sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025

Pored predavanja o borbi protiv diskriminacije Roma i Egipćana, borbe protiv rasizma i anticiganizma na ovoj obuci su istaknuti konkretni primjeri diskriminacije romske i egipćanske populacije i konkretni primjeri govora mržnje prema navedenoj populaciji.

Takođe tokom obuke sudijama i državnim tužiocima je predočena ukupna situacija Roma i Egipćana u Crnoj Gori i izazovima sa kojima se suočavaju poput: ekskluzije, stereotipima, diskriminacije, getoizacije, segregacije, stigmatizacije, marginalizacije, govora mržnje i nasiljem koji su uglavnom specifični elementi rasizma, odnosno elementi anticiganizma, sa kojim se ova populacija suočava.

Navedenoj grupi je takođe objašnjeno da rječ „Cigan“ ne postoji u romskom jeziku i da su je izmislila većinska populacija da bi ponizili jedan narod. Korišćenjem rječi „Cigan“ zapravo se širi govor mržnje prema jednom narodu. Porjeklo rječi „Cigan“ potiče od grčke rječi „Athiganos“ koja ima negativno i uvredljivo značenje kao „smrdljiv“, „nedodirljiv“, „nečist“, sa namjerom da se ponizi navedena osoba ili navedena manjinska zajednica kao narod, da ih učine kao najgoru moguću grupu ljudi sa kojom ne treba imati dodirnih tačaka. Što nam govori da je to najveća moguća uvreda za čovjeka ili grupu ljudi sa kojom se diskriminiše jedan narod ili manjinska zajednica i sa istim širi i govor mržnje prema ovom narodu. Dok rječ „Rom“ znači „čovjek.“

Tokom prezentacije je prikazana i kampanja, spot „Svi protiv Anticiganizma“ koji je realizovala NVO Koračajte sa nama – Phiren amenca uz podršku Američke ambasade.

Pored navedenog, sudijama i državnim tužiocima su predočeni daljni planovi u cilju suzbijanja diskriminacije prema Romskoj i Egipćanskoj populaciji i zatražena pomoć u borbi protiv anticiganizma i svakog oblika rasizma prema navedenoj populaciji.

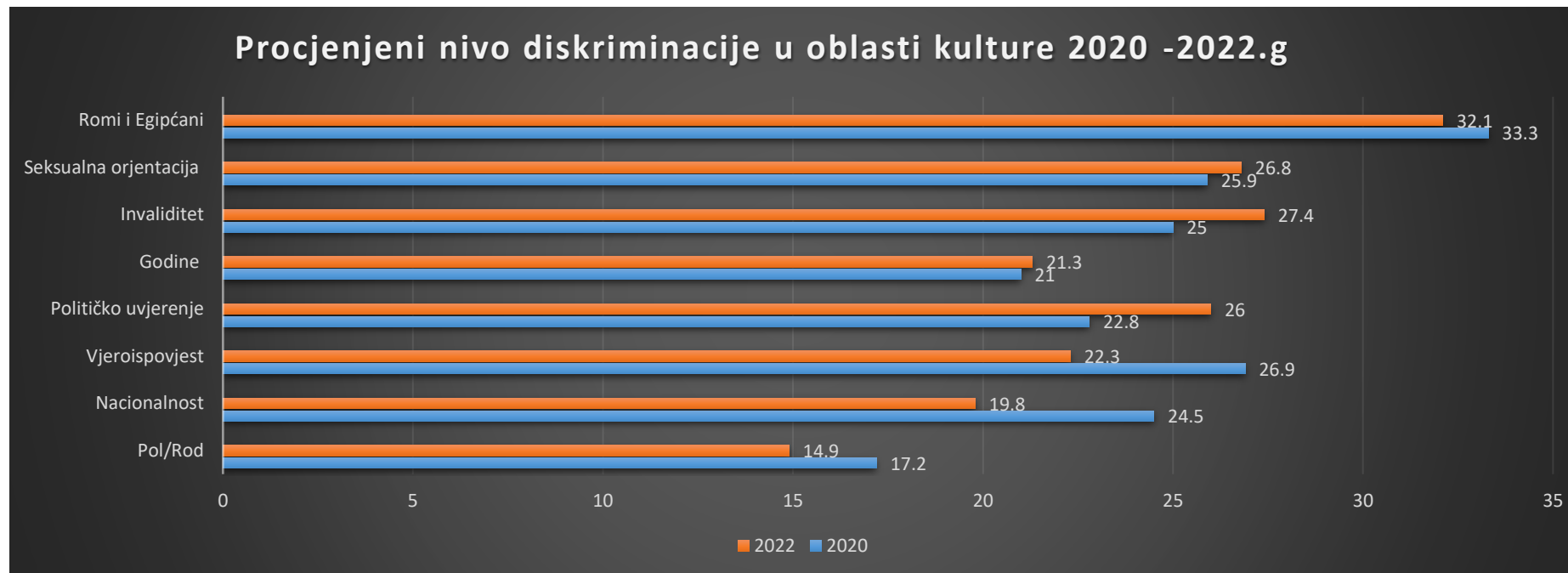
Navedenoj edukaciji su učestvovali: sudije Višeg suda Podgorica, sudije Osnovnog suda Nikšić, predsjednik Osnovnog suda Berane, sudije/sudkinje Višeg suda za prekršaje, sudije/sudkinje Suda za prekršaje Podgorica, Predsjednik Suda za prekršaje Budva, predsjednik Suda za prekršaje Bijelo Polje, državna tužiteljka Višeg državnog tužilaštva Podgorica, državni tužilac Višeg državnog tužilaštva Bijelo Polje, državni tužilac Osnovnog državnog tužilaštva Podgorica, državni tužilac Osnovnog državnog tužilaštva Bijelo Polje, rukovodilac Osnovnog državnog tužilaštva Rožaje, državni tužilac Osnovnog državnog tužilaštva Bar, državni tužilac Osnovnog državnog tužilaštva Nikšić, državni tužilac Osnovnog državnog tužilaštva Kotor, direktorica Sekretarijata Centra i načelnica Odjeljenja za kontinuiranu obuku Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu.

Predavači ove obuke bili su: načelnik Odjeljenja za unapređenje i zaštitu položaja Roma i Egipćana – Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava i dva specijalna tužioca iz - Specijalnog državnog tužilaštva.

***Izazovi:** Ključni problem je i dalje nepovoljan položaj romske i egipćanske populacije zbog nezadovoljavajućeg napretka socijalne inkluzije, zaštite i promovisanja ljudskih prava Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki. Posljedice glavnog problema su siromaštvo i prisustvo stigmatizacije⁷ i diskriminacije Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki, odsustvo afirmacije, nedovoljni efekti informativne i obrazovne dimenzije romske i egipćanske populacije u suživotu građana Crne Gore. I pored velikog broja edukacija i seminara na temu borba protiv anticiganizma i diskriminacije Roma i Egipćana u cilju kako bi se suzbila ova pojava, pomaci su veoma spori i teško vidljivi. Potrebno je pokrenuti poseban „Zakon u borbi protiv rasizma, anticiganizma i svakog oblika diskriminacije prema romskoj i egipćanskoj populaciji“ u cilju zaštite ove manjinske zajednice.*

⁷ Obrisci stepen diskriminacije u Crnoj Gori 2022. godine. CEDEM 2022. Finansirano od strane Evropske unije i Savjeta evrope.

Kultura, identitet i informisanje

Pokrenut Program obrazovanja za sticanje ključnih vještina iz Romologije⁸

Sa ciljem razvijanja i očuvanja svijesti o sopstvenom porijeklu, identitetu, jeziku, književnosti i kulturi romske i egipćanske zajednice Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo prosvjete i Institut za strane jezike Podgorica u saradnji sa Savjetom za regionalnu saradnju (RCC) pokrenuli su akreditovani Program obrazovanja za sticanje ključnih vještina iz Romologije. Program je namijenjen pojedincima/kama ili institucijama koje rade sa

⁸ <https://www.gov.me/clanak/gjeka-pokrenut-program-obrazovanja-za-sticanje-kljucnih-vjestina-iz-romologije>

romskom populacijom na projektima i programima za Rome/kinje i ima za cilj da upozna polaznike sa identitetom, kulturom, jezikom i književnošću Roma/kinja.

Program se sastoji od četiri modula i zamišljen je kao veza jezika sa drugim disciplinama poput prava, ekonomije, ekologije, poljoprivrede, i dr. Ministar ljudskih i manjinskih prava Fatmir Gjeka uručio je danas sertifikate polaznicima/ama prvog modula koji se odnosi na identitete Roma i dileme identiteta. Cilj ovog modula je upoznavanje polaznika/ca sa specifičnostima i kompleksnosti identiteta Roma/kinja. Modul je posebno usredsređen na prikaz različitosti romskih grupa, njihove kulture, običaja, religije i jezika te njihovih udjela u kreiranju različitosti identiteta, kako bi polaznici/e stečeno znanje primjenjivali za smanjenje predrasuda i diskriminacije prema Romima/kinjama. Preostala tri modula odnose se redom na kulturu Roma, jezik i kulturu i književnost Roma. U okviru prvog modula obučeno je trinaest polaznika/ca.

Završen je drugi modul obuke za program obrazovanja za sticanje ključnih vještina romologije, pod nazivom „Kultura Roma“

Instituta za strane jezike Podgorica, koji je akreditovan od strane Savjeta za obrazovanje odraslih Crne Gore i licenciran od strane Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Crne Gore, završili su drugi model obuke za program obrazovanja za sticanje ključnih vještina romologija, pod nazivom „Kultura Roma, koji je namijenjen pojedincima ili institucijama koje rade sa romskom populacijom na projektima i programima koji su usmjereni na poboljšanje položaja građana romske populacije i ima za cilj da upozna polaznike sa identitetom, kulturom, jezikom i književnošću Roma. Trajanje kompletnog programa obrazovanja je 360 časova, dok je trajanje drugog modula “Kultura Roma” je 60 časova teorijske i praktične nastave, uključujući i završni ispit. Kreditna vrijednost cjelokupnog programa obrazovanja je 18 kredita, dok je kreditna vrijednost ovog modula 3 kredita. Drugi modul pod nazivom “Kultura Roma” u trajanju od 60 časova realizovana je online u periodu od 1. do 28. decembra 2022. godine. Predavač je bila dr Hedina Sijerčić Tahirović. U okviru prvog modula obučeno je petnaest polaznika/ca.

Povodom međunarodnog dana romskog jezika u Podgorici održan „Festival romske kulture“

U okviru kampanje „Moj život“ Ministarstva ljudskih i manjinskih prava Vlade Crne Gore koju sprovodi Agencija za odnose sa javnošću P.R.A., a koju u okviru Sektorskog operativnog programa za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu 2015-2027 finansira EU, povodom 05. novembra, međunarodnog dana romskog jezika, u KIC „Budo Tomović“ održan je Festival romske kulture. Na Festivalu romske kulture realizovan je okrugli sto „Romologija“, Izložba znamenitih Roma u svijetu, nastupalo je romsko folklorno društvo „Naše igre“, kao i glavni program sa koncertom grupe KAL iz Beograda na sceni.

Cilj Festivala je bio da, kroz umetničke izraze, predstavi karakteristike i kvalitete Romske kulture: jezik i književnost Roma, muziku Roma, igru i plesove. Organizatori Festivala su Romski kulturna centar iz Beograda, P.R.A. public relations agencija, Beograd, Podgorica, Herceg Novi, a partner Festivala u Crnoj Gori je bio Romski savjet u Crnoj Gori.

Naša želja je da romska kultura bude atraktivnija i dostupnija svima, bez obzira na nacionalnu pripadnost, obrazovni status i starost, da dobije na snazi i privuče pažnju javnosti u promovisanju otvorenog dijaloga, koji je okrenut ka rješavanju problema i najvažnijih pitanja romske zajednice.

Održano je autorsko veče Ruždije Rusa Sejdovića “Im(presija) života”⁹

Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore (u daljem tekstu CEKUM) je 2022. godine realizovao sljedeće aktivnosti koje se tiču unapređenja i promocije kulture i položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori: autorsko veče Ruždije Rusa Sejdovića po nazivom “Im(presija) života”. O njegovom stvaralaštvu govorili su akademik Zuvdija Hodžić i Vlatko Simunović, publicista i književni kritičar. Autorsko veče se održalo u Narodnoj biblioteci “Radosav Ljumović” u Podgorici. Ruždija Ruso Sejdović je rođen u Podgorici. Od 1988. godine živi i radi u Njemačkoj. Suosnivač je romske

⁹ Utrošena finansijska sredstva: 533.96 EUR

organizacije Rom e.V. Köln; pripada timu koji je pokrenuo arhivsko-dokumentacioni centar, doprinio je prepoznatljivosti i popularnosti arhiva i biblioteke (RomBuK- Bildung und Kultur in Rome e.V.).

Piše na romskom jeziku. Objavio je više knjiga poezije, drame i proznih radova, od kojih tri knjige u izdanju JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore. Član je redakcije časopisa za kulturu, književnost i nauku KOD i redakcije romskog časopisa "Nevipe". Angažovan je kao prevodilac sa romskog. Radi kao pedagoški medijator sa romskom djecom uzrasta od petog do desetog razreda srednje škole. Dobitnik je mnogih nagrada i priznanja.

Časopis za kulturu, književnost i nauku „KOD” broj 20. i 21.¹⁰

U 2022. godini štampana su dva broja časopisa za kulturu, književnost i nauku „Kod“, u izdanju JU Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore. Oba broja su posvećeni Romskoj kulturi i identitetu, pri čemu se pokazuje kultura manjinskih naroda u pisanoj formi i to na svom maternjem jeziku, pri čemu se posebna pažnja posvećuje prevodu iste, kako bi i ostali narodi koji žive u Crnoj Gori razumjeli kulturu jedni drugih i na taj način se bolje upoznali. Tako da pored prezentovanja književnosti, kulture i običaja često se primenjuje i pisanje o Romskoj kulturi iz ugla drugih. U broju 20. objavljene su pjesme na romskom jeziku autora Ruždije Rusa Sejdovića, dok u broju 21. objavljen je prozni tekst Daleko bilo / Dur amender, autora Ruždije Rusa Sejdovića.

Izložba “ Lice i naličje života”¹¹.

JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore pomogla je finansijski NVO Crne Gore Fondaciju Ruka prijateljstva u organizaciji izložbe povodom Međunarodnog dana Roma. Izložba je održana u KIC-u Budo Tomović.

¹⁰ Utrošena finansijska sredstva: 2 409,78 EUR

¹¹ Utrošena finansijska sredstva: 150.00 EUR

Radna posjeta Romskom savjetu i doniranje izdanja Centra

Radni sastanak predstavnika Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore i Romskog savjeta u Crnoj Gori. Razmatrane su mogućnosti zajedničkog djelovanja na unapređenju kulture romske i egipćanske zajednice u Crnoj Gori, afirmacije multikulturalizma i jačanja multietničkog sklada. Predstavnici Savjeta Roma su izrazili spremnost da u narednom periodu budu značajni partner u budućim programskim aktivnostima Centra. Centar je donirao jedan broj svojih izdanja, kao i primjerak reprezentativnog izdanja Leksikona slikari manjinskih naroda Crne Gore "Saga svjetlosti".

Potpisan Sporazum o programskoj saradnji sa Romskom organizacijom mladih "Koračajte sa nama - Phiren Amenca"

U Podgorici je potpisan Sporazum o saradnji između dvije organizacije. Saradnja će se, u zavisnosti od potreba i mogućnosti potpisnica ovog sporazuma, odvijati u oblasti organizacije različitih kulturno umjetničkih i naučnih sadržaja poput seminara, konferencija, radionica, izložbi i promocija, kao i raznih vrsta sastanaka sa ciljem promocije romske kulture i prezentacije stvaralaštva romske populacije u oblastima nauke i umjetnosti (slikarstva, književnosti, muzike). Sporazum je zaključen u svrhu očuvanja, razvoja i prezentovanja kulture pripadnika romske populacije u Crnoj Gori, kao i boljeg razumijevanja i komunikacije između različitih kultura.

Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava finansirani projekti u cilju unapređenja položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori.

Godina	Ukupan broj podržanih projekata	Ukupan iznos	Ukupan broj podržanih projekata	Ukupan iznos za Rome i Egipćane
2018.	97 projekata	755.293,00€	6 projekata	56.758,00€ (8%),
2019.	189 projekata	984.847,81€	15 projekata	112.343,06€ (11,40%)
2020.	196 projekata	1.128.315,60€.	17 projekata	110.700,00€ (10%).
2021.	185 projekata	1.066,000,00€.	13 projekata	93.200,00€ (9%).
2022.	195 projekata	1.049,723,00 €.	10 projekata	48.973,00€ (5%).

Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava je u 2022. godini raspisao jedan Javni konkurs za raspodjelu sredstava radi podrške aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta. Zakonom o manjinskim pravima i slobodama je propisano da pravo učešća na javnom konkursu za raspodjelu sredstava Fonda imaju nevladine organizacije, pravna i fizička lica.

U 2022. godini podržano je ukupno 195 projekata sa iznosom od 1.049,723 €. Ovom raspodjelom obuhvaćeno je 10 projekata koji se odnose na romsku nacionalnu zajednicu (5%), sa ukupnim iznosom od 48.973,00€ (5%). Po opštinama: Podgorica 7, Ulcinj 1, Nikšić 2. Podnosioci projekata: 3 pravna i 7 fizičkih lica. Pravnim licima dodijeljeno je 14.500,00€, a fizičkim 34.473,00€.

Rodna zastupljenost nosilaca projekata: 6 koordinatora projekata i 4 koordinatorke.

Po formalno pravnom osnovu Komisija za vrednovanje je odbila 5 projekata (podnosioci projekata 4 pravna i 1 fizičko lice), a zbog nedovoljnog broja dodijeljenih bodova odbila je 6 projekata (3 pravna i 3 fizička lica).

Lista podržanih projekata od strane Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u 2022. godini sa planiranim aktivnostima:

Podnosilac projekta	Naziv projekta	Dodijeljeni iznos u €	Projektom predviđene aktivnosti
NVO "Alfa Centar"	Promovisanje uključivanja RE populacije u kulturni i društveni život lokalne zajednice	5.000,00	Organizovanje četiri tematska predavanja za oko 200 nikšićkih srednjoškolaca; za 15 mladih RE populacije organizovanje obilaska institucija kulture u Nikšiću, kao i održavanje trodnevne likovne radionice; objavljivanje lokalnog konkursa za najbolju priču o romskoj kulturi.
Arif Šaljaj	Uticaj jezika na predškolsko i osnovno obrazovanje	5.000,00	Anketiranje 100-200 djece predškolskog i školskog uzrasta, u Podgorici, u ustanovama koje pohađaju romska i egipćanska djeca na temu koliko bi im značilo da pohađaju nastavu na romskom jeziku. Štampanje i distribucija rezultata istraživanja.
Šejla Pepić	Informativni centar romskih novinarki	4.573,00	Web portal za informisanost žena o rodno senzitivnim pravima na romskom jeziku, u toku 6 mjeseci.
Elvis Škrijelj	Fudbalom do bolje integracije	7.400,00	Organizovanje fudbalskog turnira, sa 8 do 16 ekipa. U ekipe bi bila uključena djeca RE populacije uzrasta 6-15 godina, koji će prethodno 3 mjeseca trenirati.
Marija Ivanova	Stop dječijem prosjačenju	5.000,00	Organizovanje četiri radionice na temu dječjeg prosjačenja.
Zana Sejdović	Radionice romskog jezika za školski i predškolski uzrast	5.000,00	Organizovanje šest radionica sa djecom predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta na teme: porijeklo i značaj jezika; jednostavna upotreba jezika u dijalogu; o literaturi za djecu na romskom jeziku.
NVO "Romsko srce"	Povećanje međukulturalne saradnje i smanjenja etničke distance RE	5.000,00	Organizovanje dva okrugla stola „Kulturna inkluzija RE populacije u CG“. Priprema i organizovanje „Romskog bala 2023“ u Nikšiću.

	populacije u našoj zajednici		
NVO "Identitet"	Za dostojanstvo RE populacije i očuvanje kulturnog identiteta	4.500,00	Organizovanje konferencije „Integracija i očuvanje posebnosti“ sa prisustvom predstavnika/ca institucija i civilnog sektora koji se zalažu za manjinska prava u oblasti kulture, nauke, sporta i medija; priprema i objavljivanje vodiča „Dostojanstvo identiteta RE populacije“ u tiražu od 1.500 primjeraka.
Veron Halili	Različitost nas spaja	4.500,00	Organizovanje četiri interaktivne radionice sa djecom osnovnoškolskog uzrasta, iz Podgorice, na temu suzbijanja diskriminacije prema romskoj zajednici.
Enes Uković	Informativno edukativni servis Roma	3.000,00	Realizacija informativnog web-portala na crnogorskom jeziku koji se bavi informisanjem o aktuelnoj situaciji Roma i Egipćana u Crnoj Gori, u trajanju od 12 mjeseci.

Romski savjet je inicirao i organizovao okrugli sto na temu "Kultura, jezik, tradicija- lungo fistano i dimije" u toku mjeseca Septembra 2022. godine. Poziv za okrugli sto je bio upućen svima, to jeste poziv je javno objavljen na društvenim mrežama Romskog savjeta. Isti je održan u cilju dobijanja povratnih informacija i donošenja zajedničkih zaključaka vezano za pomenutu temu, to jeste usaglašavanja kulturnih oblježja Roma sa teritorije Crne Gore sa svim zainteresovanim grupacijama romskih zajednica. Rezultat aktivnosti je sastavljanje kulturnog društva koji će predstavljati I prikazati obilježja dvije nošnje koje postoje na teritoriji CG.

Javni servis emisija na romskom jeziku pod nazivom "Savore" na TVCG, na Prvom programu je u 2021. godini emitovana svake druge subote u 17.30 časova. Emisija je informativno zabavnog karaktera u trajanju od 30 minuta. U toku 2022. emitovano je 19 emisija. Savore je emisija o romskoj Kulturi, tradiciji, portretima poznatih ličnosti, pozitivnim primjerima, integraciji i aktuelnostima. Teme su unaprijed određene po kvartalima i prate sve značajnije događaje u pomenutim temama. Plan za 2022.godinu je malo promijenjen, minutaža se smanjuje na 25, evropski okvir trajanja emisija, i emituje se subotom u 18.15. sati. Intervencijom Komisije za praćenje programa na albanskom jeziku

i ostalih manjina minutaža se vraće na prvobitnih 30 min. Pored ovih emisija na romskom jeziku o Romima su bile prikazivane brojne reportaže kako u informativnim emisijama (vijesti, dnevnik) tako i u jutarnjem, tako i u ostalim emisijama (Agrosaznanje, Putevi Života, Mostovi) koje su prikazivale život i aktuelnosti Roma i Egipćana i bile prikazivane u redovnom programu RTCG.

Emisija Romski Glas, radijska emisija na RCG, emisija informativno zabavnog karatera, emitovanje svaki drugi ponedjeljak u 18.05 minuta u trajanju od 25 minuta. u toku 2022 godine premijerno emitovane 4 emisije od novembra 2022. Emisija je prestala sa emitovanjem u decembru 2021 zbog neusaglasenom pravnom pozicijom angažovanosi novinara koji je uređivao emisiju. Do sada nije uspostavljen ugovor za angažovanje osobe za rad na ovoj emisiji. dogovor je postignut ali se čeka na potvrdu u vidu ugovora i nastavak emitovanja emisije. Očekivani broj emisija za 2023.godini je 24 emisije.

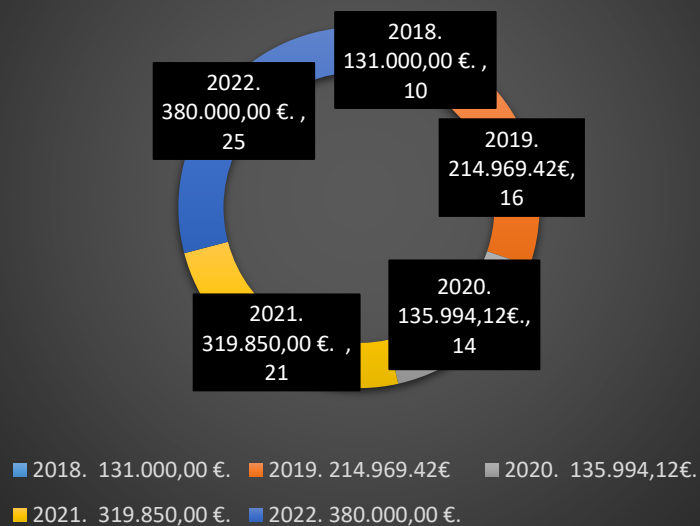
U cilju obilježavanja **Međunarodng dana Romskog jezika**, dogovorena je zajednička saradnja u cilju organizovanja Festivala Romske kulture. Potpisan je Memorandum o saradnji. Festival Romske kulture se održao u okviru kampanje “Moj život”, koju za Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Crne Gore, realizuje PRA Public Relations Agencija. Na Festivalu Romske kulture su predstavljeni svi elementi: jezik, književnost, ples i igra Roma, narodna nošnja Roma, muzika kroz nastupe vodećih muzičkih sastava na čelu sa bendom KAL BAND. Romski savjet je tokom festivala premijerno i prikazao novoosnovani folklorni ansambal “Amaro Chelipe- Naše igre”.

Odluka o raspodjeli sredstava Ministarstva ljudskih i manjinskih prava za finansiranje projekata NVO iz oblasti zaštita prava Roma i Egipćana sa temom: „Podržimo inkluziju Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki – za društvo jednakih šansi“ u 2022. godini.

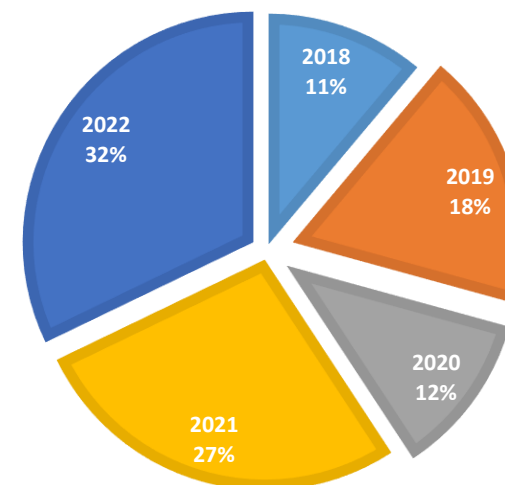
U skladu sa Odlukom broj 01-056/22-246/62 od 05. oktobra 2022. godine pod nazivom „Podržimo inkluziju Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki – za društvo jednakih šansi“ u 2022. godini, zaključeni su Ugovori o realizaciji projekata/programa sa 25 (dvadesetpet) nevladinih organizacija. Ukupan iznos finansijskih sredstava koji je u decembru 2022. godine isplaćen nevladinim organizacijama za realizaciju istih iznosio je 380.000,00 €.

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava

Broj podržanih projekata od 2018 - 2022 i opredjeljena sredstva

UKUPNO PODJELJENA SREDTVA OD 2018 -2022 1.182.000. 00 € %

Glavni grad Podgorica

- Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada, u sklopu aktivnosti Kancelarije za Rome i Egipćane, organizovao je posjetu klizalištu i besplatno klizanje na ledu za pripadnike romske zajednice sa područja Konika. Osim

druženja sa vršnjacima iz grada, uz dobru zabavu i nesebičnu pomoć instruktora, romska omladina se opustila na ledu i djelimično savladala klizanje kao jednu od izuzetno zdravih sportskih disciplina.

- Povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena - 8. marta, Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada, u okviru aktivnosti Kancelarije za RE organizovao je za pripadnice RE zajednice sa područja Konika posjetu Kulturno informativnom centru "Budo Tomović".
- Glavni grad Podgorica je brojnim aktivnostima obilježio 8. april, Međunarodni dan Roma, datum koji je označio početak snažne kolektivne afirmacije romskog naroda u svijetu. Bogat program upriličen je u Njegoševom parku, gdje je gradonačelnik dr Ivan Vuković uručio uvjerenja pripadnicima romske i egipćanske populacije koji su završili obuku za rad na računarima, nakon čega je nastupio folklorni ansambl JU KIC Budo Tomović, kao i recitatorski, muzički i dječiji dio programa. Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada (Kancelarija za Rome i Egipćane) je u cilju promovisanja romske kulture, organizovao u KIC-u Budo Tomović, izložbu radova "Lice i naličje života" autora Boba Lalovića.
- Gradonačelnik Podgorice dr Ivan Vuković dobitnik je nagrade Most Roma Friendly Mayor in 2022. , titulu koja se treću godinu zaredom dodjeljuje za izuzetan doprinos integraciji romske populacije u gradovima Zapadnog Balkana i Turske. Tim povodom, gradonačelnik je ugostio predstavnike državnih organa, međunarodnih i nevladinih organizacija koje se bave pitanjem statusa pripadnika romske i egipćanske populacije u Crnoj Gori. Nakon prijema na Trgu nezavisnosti organizovan je kulturno zabavni program pod nazivom "Romsko veče".
- Kancelarija za RE, organizovala je posjetu gradskom bazenu SC Morača za 20 pripadnika romske zajednice sa područja Konika. Osim plivanja i druženja sa vršnjacima iz grada, uz dobru zabavu i nesebičnu pomoć instruktora plivanja, romska omladina se opustila i djelimično savladala plivanje kao jednu od izuzetno zdravih sportskih disciplina.
- Za 40 pripadnika RE zajednice obezbijeđen besplatan sedmodnevni boravak u dječjem odmaralištu na Veruši.
- Kancelarija za RE u saradnji sa Romskim savjetom, organizovala je jednodnevni izlet na Katun Mokra za 20 pripadnika RE zajednice. Osim prilike da budu u društvu svojih vršnjaka, i odmaraju na svježem planinskom

vazduhu, mladi Romi su uz nesebičnu pomoć iskusnog instruktora naučili ono što su oduvijek željeli: kako pripremiti, osedlati, uzjahati i timarati konja.

- Kako se u blizini katuna nalazi i Bukumirsko jezero, iskoristili su priliku da obiđu i ovaj dragulj prirode koji se nalazi na teritoriji Glavnog grada.
- Povodom obilježavanja Međunarodnog dana mladih, u saradnji sa Kancelarijom za mlade, u prostorijama Narodne biblioteke "Radosav Ljumović" održan je Forum mladih na kojem su imali učešće i pripadnici RE zajednice.
- Kroz tri panel diskusije pokrenut je dijalog na teme: inkluzija mladih sa invaliditetom u proces donošenja odluka (**s akcentom na mlade iz RE zajednice i mlade sa invaliditetom**), sistem obrazovanja i medijska pismenost mladih u Crnoj Gori, kao i prilike za zapošljavanje i volonterizam mladih.

Kancelarija za Rome i Egipćane će i u narednom periodu nastaviti da bude pouzdan partner u pružanju pomoći našim romskim sugrađanima u pravcu njihove integracije u društvo, na načelima socijalne pravde i poštovanju ljudskih i manjinskih prava.

***Izazovi:** Kada je u pitanju romsko stvaralaštvo i prikazivanje romske kulture postoje i dalje brojne izazovi. I dalje nema sposobnih pojedinaca pripadnika romske populacije i organizacija koje će se posebno posvetiti ovoj oblasti. Šarolike nevladine organizacije koje nisu upoznati dovoljno sa svojom kulturom i istorijom ne umeju to da na najbolji način i prezentuju javnosti, a ono što prikazuju i aktivnosti koje obavljaju su vema oskudne. Rade se projekti na ad hok, bez nikakvog reda i organizacije, bez dugoročnog plana i jasne Strategije za budućnost, bez jasnog smišljenog programa.*

Siromaštvo

Pokretanje Nacionalnog programa za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma i Egipćana u Crnoj Gori¹²

U cilju pune uključenosti Roma i Romkinja na formalno tržište rada Crne Gore na poslovima koji ispunjavaju međunarodne standarde dostojanstvenog rada, u skladu sa Ustavom garantovanim pravom na pravične i povoljne uslove rada, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava održalo je inicijalni sastanak za pokretanje Nacionalnog programa za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma i Egipćana u Crnoj Gori.

Neodgovarajuća obrazovna struktura onih koji su na evidenciji Zavoda za zapošljavanje i potrebne vještine koje su neophodne za zapošljavanje, loša ili nedovoljna informisanost posebno u dijelu poznavanja propisa i prava, predrasude, stereotipi i stigmatizacija najčešći su uzroci niskog učešća romske populacije na formalnom tržištu rada.

Razloga za izradu predmetnog programa sve je više, a među ključnima su nepristupanje nacionalnih politika Crne Gore na sveobuhvatan način pitanju rješavanja neformalne zaposlenosti Roma i Romkinja, te neprepoznavanje ove grupe građana za suzbijanje sive ekonomije kroz postojeći Nacionalni program.

Pored toga, ovaj program će obuhvatiti i druga zanimanja osim individualnih sakupljača sekundarnih sirovina, poput uličnih trgovaca, muzičara, usluge čišćenja i pomoćnog kućnog osoblja, koje trenutno prepoznaje nacionalni strateški dokument. Inicijalnom sastanku prisustvovali su predstavnici državnih institucija, predsjednik Romskog savjeta i predstavnici nevladinog sektora, a namjera je da se u izradu navedenog programa uključe svi relevantni subjekti iz državnih institucija koji mogu dati svoj puni doprinos u izradi ovog programa. Do sada je ovakva vrsta programa usvojena u Republici Sjevernoj Makedoniji i Republici Srbiji.

¹² <https://www.gov.me/clanak/pokretanje-nacionalnog-programa-za-transformaciju-neformalne-zaposlenosti-roma-i-egipcana-u-crnoj-gori>

Razvoj programa obrazovanja za sticanje ključnih vještina sakupljanju sekundarnih sirovina

Radna grupa koju je formirao **Centar za stručno obrazovanje** završila je aktivnosti na izradi Programa obrazovanja za sticanje ključnih vještina za sakupljanje sekundarnih sirovina. Program je upućen na mišljenje institucijama socijalnog partnerstva u skladu sa procedurama i zakonom.

NVO "Mladi Romi" je organizovao okrugli sto na temu "Podrška sakupljačima sekundarnih sirovina" 8. jula 2022 godine. Na okruglom stolu je prezentovana radna verzija Programa obrazovanja za sticanje ključnih vještina za sakupljanje sekundarnih sirovina.

NVO "Mladi Romi" planira da u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje organizuje prezentaciju navedenog programa za predstavnike ministarstava i ustanova koje su nadležne za ovu oblast, prije upućivanja programa na usvajanje Nacionalnomsavjetu za obrazovanje.

Romski savjet je bio u stalnoj komunikaciji sa pripadnicima/ama romske zajednice, te je kada je to i bilo potrebno izdavao izjave o pripadnosti koje su potrebne za upis u predškolsko obrazovanje, tako i u svrhe za dobijanje stipendije za srednjoškolce/srednjoškolke, studente/studentkinje za pripadnike/ce iz romske zajednice. Savjet je bio aktivan u pružanju podrške i pomoći pripadnicima/ama romske zajednice u svrhu unapređenja njihove obrazovne i socijalne situacije.

Smanjiti nivo siromaštva ,socijalne inkluzije i postojećeg socio- ekonomskog jaza između romske i egipćanske populacije i većinskog stanovništva

Informisanje romske i egipćanske populacije u pogledu informisanja iz oblasti socijalne zaštite .

JP „ Komunalno“ Berane , organizuje i redovno prikuplja i odvozi otpad iz romskih i egipćanskih naselja .

Pružanje paketa pomoći porodicama u stanju socijalne potrebe , nabavka osnovnih životnih namirnica , pružanje jednokratne novčane pomoći ,kupovina inhalatora za potrebe djeteta iz RE zajednice , saradnja sa Opštinskom

organizacijom Crvenog Krsta radi obezbjeđivanja životnih namirnica, sredstava za higijenu, odjeće i obuču socijalno ugroženih pojedinaca i porodica. Pružanje pomoći porodicama u stanju socijalne potrebe, pripadnici RE zajednice koje se ne nalaze u zvaničnim evidencijama nadležnih institucija.

Crveni krst Crne Gore - Izvršena distribucija 150 paketa higijene i 150 manjih paketa hrane tokom 2022. godine.

Politička i društvena participacija

Usvojen je Predlog akcionog plana za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025, za period 2022-2023. sa Izveštajem o sprovođenju Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025. za 2021. godinu /3. avgust 2022.¹³

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, u saradnji sa nadležnim institucijama a koje su Strategijom socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025 zadužene za realizaciju aktivnosti predviđenih Strategijom i pratećim jednogodišnjim akcionim planovima, pripremilo Predlog akcionog plana za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025, za period 2022-2023. sa Izveštajem o sprovođenju Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025. za 2021. godinu i uputilo isti Vladi na usvajanje. S tim u vezi, na 15. sjednici Vlade Crne Gore održanoj 03. avgusta 2022. godine usvojen je Predlog akcionog plana za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025, za period 2022-2023 sa Izveštajem o sprovođenju Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025. za 2021. godinu.

¹³ <https://www.gov.me/clanak/saopstenje-sa-15-sjednice-vlade-crne-gore-2>

U Podgorici održan sastanak o unapređenju budžetiranja odgovornog prema Romima i Egipćanima na lokalnom nivou¹⁴

U organizaciji Ministarstva ljudskih i manjinskih prava i Programske kancelarije Savjeta Evrope – programa ROMACTED, uz podršku Kancelarije za Integraciju Roma Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) u Podgorici je održan sastanak o unapređenju budžetiranja odgovornog prema Romima i Egipćanima na lokalnom nivou.

Budžetiranje odgovorno prema Romima je pristup budžetiranju koji uključuje potrebe i prioritete romskih zajednica u procese donošenja odluka o raspodjeli budžeta, prema smjernicama za budžetiranje odgovorno prema Romima. Smjernice su proizašle iz rada Međuvladine radne grupe za budžetiranje odgovornog za Rome uz podršku Savjeta za regionalnu saradnju - akcionog tima za integraciju Roma, uz učešće ministarstava finansija i nacionalnih kontakt tačaka za Rome i službeno su usvojene na Samitu lidera zapadnog Balkana u Sofiji u novembru 2020.

„Jedan od osnovnih ciljeva Vlade Crne Gore i resornog ministarstva je puna integracija svih manjinskih naroda i manjinskih nacionalnih zajednica u društveni život. Pomoćićemo lokalnim vlastima da integrišu mjere za romsku i egipćansku zajednicu u redovne politike i budžete, povećavajući učešće njihovih predstavnika i predstavnica u dizajniranju, sprovođenju i praćenju politika i projekata koji se bave njihovom integracijom“, naglasio je ministar ljudskih i manjinskih prava.

Ministar je rekao da su Romi narod kojem mnoge države nisu posvećivale punu pažnju i da njihova integraciona priča iz mnogih razloga traje predugo. Prema njegovim riječima, jako je važno uvezati nacionalne politike sa lokalnim nivoom kako bi se jednako moglo djelovati u ostvarivanju istog cilja. Uz međunarodne partnere, Savjet Evrope, Delegaciju Evropske unije u Crnoj Gori koji su velik oslonac i nemjerljiva podrška, u finansijskom smislu i ekspertskom smislu, mislim da smo na pravom putu da kroz uspješnu saradnju, zajedničke ciljeve i snažnu volju zaokružimo proces inkluzije romske i egipćanske zajednice, dodao je ministar ljudskih i manjinskih prava.

¹⁴ <https://www.gov.me/clanak/u-podgorici-odrzan-sastanak-o-unapredenju-budzetiranja-odgovornog-prema-romima-i-egipcanima-na-lokalnom-nivou>

Šefica Programске kancelarije Savjeta Evrope u Podgorici je podsjetila da Savjet Evrope svoje djelovanje u okviru zajedničkog programa sa Evropskom unijom ROMACTED temelji na pristupu ljudskih prava. On se nalazi i u osnovi koncepta odgovornog budžetiranja prema Romima i Egipćanima. „Svrha primjene ovog koncepta jeste harmonizacija politika osnaživanja Roma i Egipćana sa finansijskim sredstvima potrebnim za njihovu implementaciju. On doprinosi boljoj integraciji, jer uzima u obzir realne potrebe Roma i Egipćana prilikom kreiranja i vođenja budžetske politike. Mi ćemo se truditi da u okviru ROMACTED programa radimo na primjeni budžetiranja odgovornog prema Romima i Egipćanima na lokalnom nivou i da pružimo podršku našim partnerskim opštinama u tom procesu, kroz planirane obuke, izrade smjernica, mentorski rad. Smatramo da je lokalni nivo izuzetno važan, jer se tamo nalaze stvarne potrebe – jer tamo žive ljudi o kojima treba da brinemo kao društvo.“

"Budžetiranje odgovorno prema Romima se ne razlikuje od drugog institucionalnog planiranja budžeta, ali je prvenstveno namijenjeno resornim ministarstvima nadležnim za prioritetne oblasti integracije Roma, te najvažnije, ministarstvima finansija. Potrebno je da ove institucije prepoznaju i obezbijede odgovarajući odgovor u kontekstu romskih integracija prilikom pripreme i usvajanja prijedloga politika i konkretnih mjera, bilo da se radi o socioekonomskim politikama glavnih tokova ili politikama posebno usmjerenim na Rome. Krajnji cilj je osigurati ravnopravnost Roma smanjenjem socioekonomskog jaza između Roma i većinskog stanovništva. Poznanska deklaracija predviđa obavezu vlada da implementiraju regionalne standarde o javnom budžetiranju, osiguraju i povećaju javne budžete, kako na centralnom tako i na lokalnom nivou, i osiguraju da će rezultati politika glavnih tokova i ciljanih politika unaprijediti status Roma”.

Koncept odgovornog budžetiranja i njegov značaj su prezentovali i Ministarstvo finansija, kao i Državna revizorska institucija. Sastanku su prisustvovali i predstavnici/e sekretarijata zaduženih za izrade odluka o budžetu i sprovođenje lokalnih akcionih planova za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana iz partnerskog grada/opština uključenih u implementaciju ROMACTED programa: Podgorice, Bara, Berana, Bijelog Polja, Herceg Novog, Nikšića, Tivta i Ulcinja. Sa njima je u nastavku razgovarano o preduslovima i potrebnoj podršci za implementaciju budžetiranja odgovornog prema Romima i Egipćanima.

CRNA GORA ORGANIZOVALA TREĆI MINISTARSKI SASTANAK O INTEGRACIJA ROMA (POZNANSKA DEKLARACIJA).¹⁵

Crna gora je organizovala treći ministarski sastanak o integracija Roma povodom sprovođenja i implementacije Poznanska deklaracija zemalja Zapadnog balkana u cilju unapređenja položaja Roma u navedenim zemljama.

Resorni ministri zemalja Zapadnog Balkana odgovorni za pitanje inkluzije Roma okupili su se u Podgorici, čvrsto podržavši dogovorene ciljeve u pravcu okončanja diskriminacije nad Romima i unapređenja ne samo prilika koje ta zajednica ima u dijelu obrazovanja, stanovanja, zapošljavanja i pristupa kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti, već i u pogledu inkluzije Roma u digitalne i zelene agende. Realizacija svih tih obaveza, shodno definicijama iz Deklaracije partnera sa Zapadnog Balkana o integraciji Roma u okviru procesa proširenja EU (Deklaracija iz Poznanja), biće doprinos napretku zemalja na njihovom evropskom putu.

„Ovaj događaj simbol je posvećenosti vlada zemalja regiona zadatku da građani romske nacionalnosti osjete da državna uprava podjednako radi i za njih. Nijesu prihvatljive diskriminacija, segregacija i getoizacija”, naveo je predsjednik Vlade Crne Gore Dritan Abazović.

Ovo je treći godišnji ministarski sastanak na temu inkluzije Roma, čiji je fokus bio na razvoju situacije u protekloj godini i postizanju saglasnosti o novim ciljevima za godinu pred nama. Iako su vlade svih zemalja usvojile nacionalne strategije inkluzije Roma u nastojanju da se usklade s „Okvirom EU za jednakost, inkluziju i učešće za period 2020-2030“, istaknuto je da je pandemija COVID-19 odložila napredak, kao i da sadašnja kriza u snabdijevanju energijom i hranom nesrazmjerno pogađaju najranjivije slojeve stanovništva.

„Svi moramo više i bolje“, naglasio je ministar ljudskih i manjinskih prava Crne Gore. „Ovaj susret dobra je prilika za razgovor o integraciji Roma, ostvarenim rezultatima i postojećim izazovima, a sve u svijetlu kulturoloških, multietničkih i socioloških sličnosti naših zemalja“.

¹⁵ <https://www.gov.me/clanak/vlade-zemalja-zapadnog-balkana-cvrsto-podrzavaju-inkluziju-roma>

Okupljeni ministri saglasili su se o realnim ali ambicioznim zadacima vezanim za opredjeljivanje deset posto mjera aktivnog zapošljavanja za Rome, garantujući da postojeća inflacija i budžetski rezovi neće ugroziti podršku najranjivijoj romskoj populaciji i obavezujući se da će implementirati zaključke s nedavno održanog regionalnog digitalnog samita koji se odnose na romsku populaciju.

Zaključci sa ovog ministarskog sastanka upućeni su na formalno usvajanje na Berlinskom samitu u novembru. Domaćin današnjeg susreta bilo je Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Crne Gore, a događaj je održan uz podršku Evropske unije i Fondacije otvoreno društvo.

Unapređenje saradnje Crne Gore i Srbije u oblasti ljudskih i manjinskih prava¹⁶

Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Republike Srbije Tomislav Žigmanov i ministar ljudskih i manjinskih prava u Vladi Crne Gore Fatmir Gjeka razgovarali su danas o unapređenju buduće saradnje dvaju ministarstava u ovoj oblasti.

Žigmanov je istakao da vladavina prava počiva na neotuđivim ljudskim pravima čiji nosioci su svi građani i građanke, dodavši da je u Republici Srbiji učinjen veliki pomak u tom pogledu. Ključna aktivnost resornog ministarstva koja slijedi su izbori za nacionalne savjete nacionalnih manjina koji će se održati 13. novembra ove godine, istakao je ministar.

Gjeka je tokom svoje posjete Republici Srbiji predstavio ovlašćenja i nadležnosti resora na čijem je čelu kroz aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti, antidiskriminacije, nacionalnih manjina i unapredjenja položaja ranjivih društvenih kategorija. Nakon trećeg Ministarskog sastanka održanog nedavno u Podgorici, razmatrane su mogućnosti za primjenu dobrih praksi u cilju ostvarivanja ciljeva Poznanjske deklaracije. Ministar Gjeka je istakao važnost bolje primjene zakonodavnog okvira u oblasti ljudskih i manjinskih prava.

¹⁶ <https://www.gov.me/clanak/unapredenje-saradnje-crne-gore-i-srbije-u-oblasti-ljudskih-i-manjinskih-prava>

Imenovan je nacionalni Koordinator za Rome. 2 novembar 2022. godine.

Za Nacionalnog koordinatora za praćenje sprovođenja Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025, imenuje se mr Sokolj Beganaj, načelnik Odjeljenja za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava.

„Promovisanje dobrog upravljanja i osnaživanja Roma na lokalnom nivou“¹⁷

I u toku 2022. godine je zajednički program Evropske unije i Savjeta Evrope ROMACTED bio usmjeren na osnaživanje članova romske i egipćanske zajednice, kao i na pružanje podrške partnerskim opštinama (Bar, Berane, Bijelo Polje, Herceg Novi, Nikšić, Tivat i Ulcinj) i Glavnom gradu Podgorica da kvalitetnije sprovode proces socijalne inkluzije Roma i Egipćana.

Aktivnosti su bile realizovane uz angažman organizacije za podršku NVO „Mladi Romi“, koja je koordinirala radom u sedam opština, dok je NVO „Građanska alijansa“ bila zadužena za sprovođenje programa u Podgorici – Kampu Konik. Rad sa zajednicom i institucijama u opštinama je bio sproveden uz podršku i fasilitatora, a tokom prethodne godine je bilo angažovano njih sedmoro.

Aktivnosti sprovedene u okviru ROMACTED programa u 2022. godini, a koje su doprinijele realizaciji Akcionog plana za Strategiju socijalne inkluzije Roma i Egipćana, su sljedeće:

Rad sa zajednicom – Fasilitatori su redovno održavali sastanke lokalnih akcionih grupa koje okupljaju predstavnike romske i egipćanske zajednice, kako bi utvrdili potrebe i prioritete zajednice, koji su osnova za dalje djelovanje. Tako je u ROMACTED opštinama urađena procjena potreba zajednice, koja je pomogla u kreiranju zajedničkog plana aktivnosti i kasnije za dogovor oko zajedničke ideje za apliciranje za ROMACTED mini grantove. Pored navedenog, fasilitatori su nakon sastanaka sa zajednicom podnosili inicijative nadležnim institucijama, kako bi se radilo na rješavanju problema vezanih za stanovanje, obrazovanje, zapošljavanje i ostale oblasti života od značaja za romsku i

¹⁷ Više informacija o ROMACTED-u se nalazi na sajtu programa: www.coe-romacted.org

egipćansku zajednicu. U okviru ROMACTED programa je formirano osam lokalnih akcionih grupa (koje okupljaju u prosjeku po 9 članova). Za članove zajednice su organizovane i različite info sesije, zavisno od njihovih interesovanja i potreba (o značaju obrazovanja, o mogućnostima zapošljavanja, na različite zdravstvene teme i sl). U više ROMACTED opština je organizovano i obilježavanje Međunarodnog dana Roma.

Rad sa lokalnim samoupravama – Sa partnerskim opštinama i njihovim relevantnim institucijama je održavana kontinuirana komunikacija i saradnja, kako bi se zajednički radilo na rješavanju identifikovanih problema i izazova. Ta komunikacija je najčešće održavana kroz formirane institucionalne radne grupe, koje okupljaju predstavnike relevantnih lokalnih subjekata koji svojim radom obuhvataju pitanja od značaja za romsku i egipćansku zajednicu. Do sada je formirano sedam institucionalnih radnih grupa u okviru ROMACTED programa (koje okupljaju u prosjeku po 11 članova). Pružena je podrška lokalnim samoupravama i na izgradnji njihovih kapaciteta u određenim oblastima. Fokus je u prethodnoj godini bio na temi Budžetiranje odgovorno prema Romima i Egipćanima na lokalnom nivou, koja je na sastancima i dvodnevnom treningu prezentovana predstavnicima sekretarijata za budžet/finansije i sekretarijata za socijalno staranje/društvene djelatnosti iz ROMACTED partnerskih opština.

Formiranje opštinskih radnih grupa – U okviru ROMACTED programa je do sada formirano šest opštinskih radnih grupa koje okupljaju predstavnike romske i egipćanske zajednice i relevantnih lokalnih institucija i ostalih subjekata, koji zajedno rade na dogovoru oko rješavanja identifikovanih problema i izazova. U prethodnoj godini su na ovim sastancima analizirane sprovedene procjene potreba zajednice i kapaciteta opština; predstavljen koncept odgovornog budžetiranja i napravljeni zajednički planovi akcija u skladu sa njim; predstavljen projektni ciklus, uslovi za apliciranje za ROMACTED mini grantove i dogovorene zajedničke ideje za pripremu aplikacija.

Podrška kroz ROMACTED mini grantove – Sve ROMACTED partnerske opštine (i Glavni grad) su dobili mogućnost da apliciraju za podršku kroz ROMACTED mini grantove. Poziv za dostavljanje aplikacija je bio otvoren od kraja novembra do kraja decembra i odnosio se na dvije akcije – prva je bila usmjerena na manje inicijative/akcije za odgovor na potrebe romske i egipćanske zajednice u različitim oblastima, dok je druga bila fokusirana na akcije na ublažavanju posljedica COVID-19.

Povećati nivo političke i zastupljenosti romske i egipćanske zajednice u procesu izrade, sprovođenja i monitoringa javnih politika .

Predsjednik Opštine donio je odluku o formiranju Institucionalne Radne Grupe –IRG , čiji je zadatak promovisanje dobrog upravljanja i osnaživanja Roma i Egipćana na lokalnom nivou ,a u okviru II faze „ROMACTED“ programa . Održana su 4(četiri) sastanka IRG (jun, jul , novembar i decembar) tekuće 2022 godine. Formirana je i lokalna akciona grupa čiji su članovi predstavnici romske i egipćanske zajednice. Angažovan je facilitator koji radi na povezivanju članova romske i egipćanske zajednice sa predstavnicima lokalnih institucija.

Izazovi: U Crnoj Gori još ne postoji politička volja da se radi na Zakonu o izboru odbornika i poslanika u kojim bi se vršile izmjene i dopune Zakona o izboru odbornika i poslanika u cilju definisanja cenzusa za političke predstavnike na 0,35 odsto kao što su i romska i egipćanska populacija. Ključna rješenja za održivu inkluziju romske i egipćanske zajednice”, uprkos njihove brojnosti, romska i egipćanska zajednica je jedina manjinska zajednica čiji predstavnici ne učestvuju u radu nacionalnog i lokalnih parlamenata. isključenost prepoznata i u izvještaju Evropske komisije.

Stanovanje

Podrška građanima romske i egipćanske populacije u procesu legalizacije objekata koji nemaju smetnju za legalizaciju

Formirana komisija za odabir porodica koje će dobiti podršku za legalizaciju objekata. Pripremljen javni poziv za odabir 18 porodica.

Upućen Zahtjev Ministarstvu finansija za korišćenje sredstva iz tekuće budžetske rezerve za izgradnju novih stambenih jedinica za građane Riversajda iz Berana i premještanje ovog naselja na drugu lokaciju.

Povodom velike zabrinutosti većeg djela javnosti, Opštine Berana, Ministarstva rada socijalnog staranja, velikih broja nevladinih organizacija, medija, Komisije za praćenje i sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana i drugih institucija koja se bave pitanjima unapređenja položaja ove manjinske zajednice, a ponajviše zbog ugroženosti pripadnika Romske i Egipćanske zajednice iz naselja „Riversajd“ iz Berana, koji su usjed jakih i neprestanih padavina ponovo uzastopno dva puta pogođene poplavama samo u prošloj godini i gdje se dodatno pogoršala njihova socio-ekonomska i materijalna situacija, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je uputila zahtjev Ministarstvu finansija i Vladu Crne Gore da izdvoji 800.000. 00. eura iz tekućih budžetskih rezervi za izgradnju novih stambenih jedinica i premještanje ovog naselja na drugu lokaciju.

Očekuje se od Ministarstva finansija da donosi Odluku o njihovoj saglasnosti za navedeno da bi Vlada Crne Gore potvrdila na sjednici odvajanje sredstava za izgradnju novih stambenih jedinica i premještanja ovog naselja na drugu lokaciju.

Obezbijediti stalno, pristojno, pristupačno stanovanje za pripadnike romske i egipćanske zajednice

Lokalna uprava opštine Berane u skladu sa raspoloživim stambenim jedinicama u njenom vlasništvu sklapa Ugovore o zakupu shodno važećem Zakonu o socijalnom stanovanju. Imajući u vidu činjenicu da je prenaseljenost stambenih objekata u kojima žive pripadnici romske i egipćanske zajednice, Opština ulaže napor da se smanji broj članova u domaćinstvu u vidu dodjele slobodne stambene jedinice. Aktivnost će se nastaviti i u narednoj 2023 godini.

Lokalna uprava nije organizovala obuku edukacije korisnika romske i egipćanske zajednice o načinu korišćenja i održavanja socijalnih stanova, ali prilikom čestih obilazaka naselja i razgovara savjetuju se korisnici, a sve u cilju što kvalitetnijeg i zdravijeg života porodica, prije svega djece koja su brojna u naseljima.

Direkcija za imovinu kao nadležni organ Lokalne uprave vodi bazu podataka postojećeg stambenog fonda. Završeno je geografsko mapiranje 26 romskih neformalnih naselja u 13 opština u skladu sa metodologijom koju je razvio projekat integracija Roma 2020.

Edukacija korisnika romske i egipćanske zajednice o načinu korišćenja i održavanja socijalnih stanova:

Glavni grad Podgorica potpisnik je Memoranduma o saradnji sa Savjetom Evrope i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava na realizaciji ROMACTED programa koji ima za cilj unapređenje položaja RE zajednice i njihovo osnaživanje na lokalnim nivou pa je u kampu Konik u saradnji sa predstavnicima ROMACTED-a, NVO "Gadžanska alijansa" i Agencijom za stanovanje održan sastanak sa predstavnicima ulaza (Sektor liderima) sa ciljem edukacije korisnika romske i egipćanske zajednice o načinu korišćenja i održavanja socijalnih stanova;

U saradnji sa Službom zaštite i spašavanja, Kancelarija za RE je organizovala u Community centru na Koniku za predstavnike RE populacije predavanje na temu "Pravilno postupanje sa PP aparatima i gašenje početnih požara" gdje su Upravnici zgrada na Koniku imali priliku da od pripadnika Službe zaštite i spašavanja Glavnog grada saznaju više o pravilnom i bezbjednom načinu korišćenja PP aparata, kako nastaje požar, kako ugasiti početni požar, kako identifikovati odgovarajući aparat za gašenje, šta da rade ukoliko se nalaze u zgradi zahvaćenoj požarom i kako da se preventivno zaštite i koje mjere treba primjenjivati u cilju protivpožarne zaštite.

U Društvenom centru na Koniku organizovana je radionica prve pomoći za predstavnike stambenih zgrada. Kako su naše aktivnosti na Koniku usmjerene na rad sa romskom i egipćanskom zajednicom kako bi održavanje stambenih objekata i ukupni uslovi života bili bolji i kvalitetniji, tako je jedan od segmenata djelovanja vezan za sigurnost. Zato su stečena znanja i vještine iz oblasti prve pomoći veoma značajne, jer su učesnici radionice dobili informacije kako da reaguju u situacijama koje se mogu desiti u svakodnevnom životu kada je potrebno da pruže pomoć, a nekad možda i spasu život, članovima svoje porodice i komšijama. Obuka je organizovana u sklopu zajedničkog programa Evropske unije i Savjeta Evrope ROMACTED.

U saradnji sa predstavnicima Savjeta Evrope koji su angažovani na realizaciji ROMACTED programa organizovan je sastanak povodom rješavanja problema sa kojima se suočavaju članovi romske i egipćanske zajednice u Kampu Konik sa ciljem da zajednički analiziramo situaciju i dođemo do najboljih rješenja. Sastanku su prisustvovali članovi romske i egipćanske zajednice, kao i predstavnici relevantnih lokalnih institucija. Sa obzirom da je Glavni grad u okviru

ROMACTED programa dobio mogućnost da aplicira za podršku u vidu mini grantova, doprinos svih učesnika sastanka bio je veoma važan, jer smo zajedno razmotrili prioritete i definisali projektne ideje sa kojima ćemo aplicirati, a koje će unaprijediti položaj Roma i Egipćana u Kampu Konik.

Agencija za stanovanje:

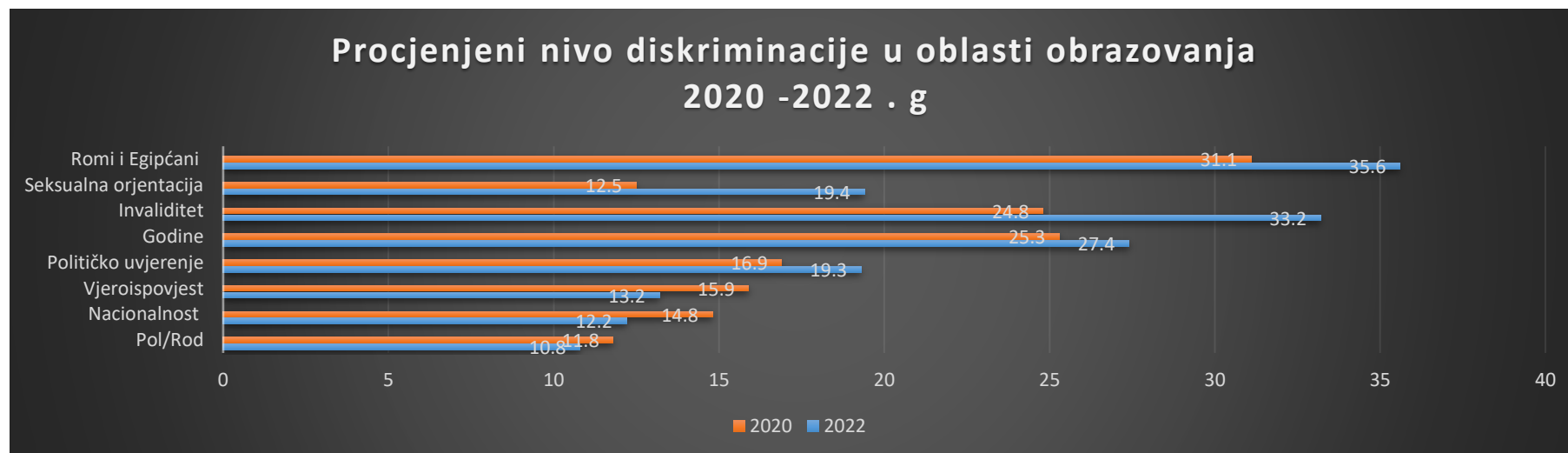
U toku sanacija oštećenja na zajedničkim djelovima dvadeset dva objekta socijalnog stanovanja (bivši Kamp Konik). Predmetni radovi obuhvataju sledeće zahvate:

1. krečenje unutrašnjosti ulaza koje uključuje masne premaze u standardnoj visini;
2. saniranje rupa na fasadama zgrade neophodnom stiroporskom ispunom i krečenje neophodnih dijelova fasade nakon toga;
3. elektro instalaterski radovi koji uključuju zamjenu prekidača, sklopki i trafoa kao i ugradnju nove rasvjete po potrebi;
4. prateći građevinski radovi koji garantuju tehnički ispravno stanje ulaza.

Otvaranje lokalnog omladinskog servisa (omladinskog kluba ili centra) pristupačnog mladima iz romske i egipćanske zajednice čeka se lokacija.

***Izazovi:** Nedostatak programa za stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih porodica ostaje kao jedan od najvećih izazova. Pored toga, i dalje postoji veliki broj nebezbjednih, neuslovnih i nelegalizovanih naselja i objekata u kojima žive građani romske i egipćanske populacija, a veliki broj tih naselja su bez struje, vode i infrastrukture. S tim u vezi, neophodno je da nadležne institucije već 2022. godine osmisle i apliciraju sa IPA III projektima kako bi se ovaj problem riješio i ostvario operativni cilj broj 4, s obzirom da se radi o oblasti gdje su za poboljšanje stanja potrebna značajna finansijska sredstva. Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je uputilo dopis Ministarstvu finansija i Vladi Crne Gore za korišćenje sredstva iz tekuće budžetske rezerve za izgradnju novih stambenih jedinica za građane Riversajda iz Berana i premještanje ovog naselja na drugu lokaciju koje je prošle godine više puta bilo poplavljeno zbog obilnih padavina.*

Obrazovanje

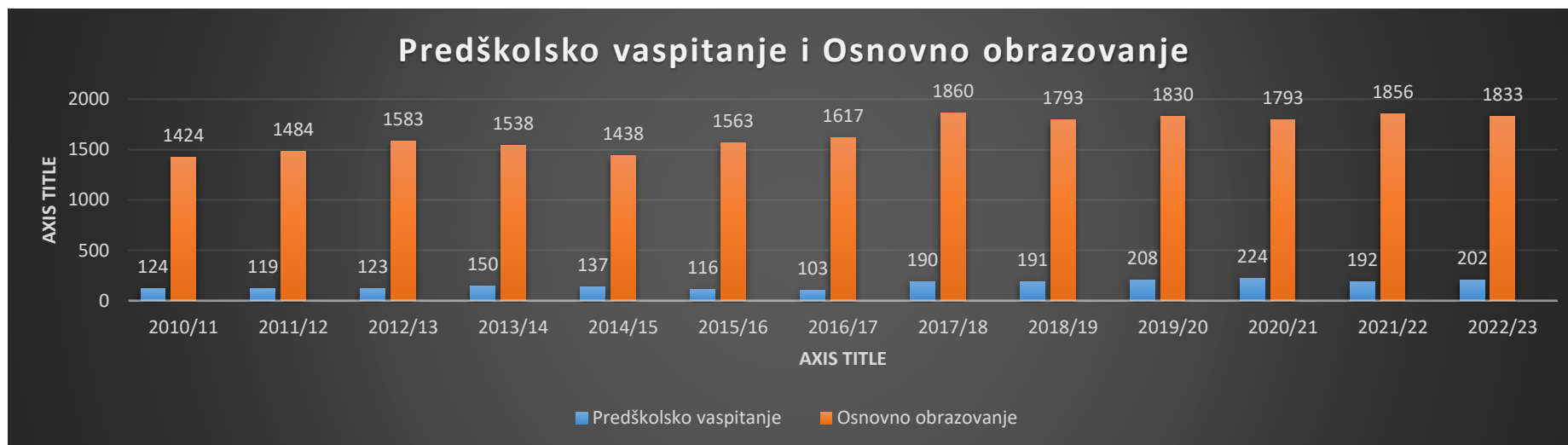
Promocija - Ministarstvo prosvjete i ove godine, u saradnji sa Ministarstvom ljudskih i manjinskih prava, Zavodom za školstvo, Nacionalnim romskim savjetom i nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima pripadnika romske i egipćanske zajednice, od 22. do 28. marta promovisalo je upis u predškolsko vaspitanje i obrazovanje, prvi razred osnovne škole i srednje škole u Podgorici, Nikšiću, Beranama i Tivtu. Ove četiri opštine posjetio je tim sastavljen od predstavnika navedenih institucija i nevladinih organizacija koji su razgovarali s roditeljima i djecom doraslom za upis u predškolsko vaspitanje i u prvi razred osnovne škole, sa ciljem da im se ukaže na obavezu i značaj osnovnog obrazovanja. Oni su takođe, razgovarali i sa učenicima devetog razreda osnovne škole kako bi ih podstakli na upis u

¹⁸ Obrisci stepen diskriminacije u Crnoj Gori 2022. godine. CEDEM 2022. Finansirano od strane Evropske unije i Savjeta evrope.

srednje škole. Ideja kampanje je podizanje svijesti roditelja o važnosti njihove podrške djeci na putu obrazovanja, Zajednička poruka svih koji su se obratili bila je da je škola najbolji put uspjeha svakog pojedinca, porodice i zajednice.

Dodijeljeni su flajeri na crnogorskom, romskom i albanskom jeziku u cilju informisanja roditelja o mogućnostima upisa RE djece u predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje ove školske godine. Naglašeno je da, ukoliko roditelji nemaju mogućnosti da upišu djecu elektronskim putem, mogu da se obrate obrazovnoj ustanovi, koja će pružiti pomoć pri upisu, a takođe i Saradnici u socijalnoj inkluziji.

Proces Predškolskog vaspitanja i Osnovnog obrazovanja Roma i Egipćana u Crnoj Gori po godinama

Proces Srednjeg i Visokog obrazovanja Roma i Egipćana u Crnoj Gori po godinama

Statistički podaci za školsku 2022/2023. godinu

U predškolskom vaspitanju i obrazovanju, školse 2022/2023. godine, ukupno ima 202 RE djece (M 92 - Ž 110). U osnovnim školama tokom školske 2022/2023. godine, od I do IX razreda ima 1833 osnovaca RE populacije (M 950 - Ž 883).

U srednjim školama školske 2022/2023. godine, upisano je 214 srednjoškolaca/ki (M 122 - Ž 92). Vezano za broj studenta, na konkursu za dodjelu stipendija, prijavljeno je 14 studenta/kinja RE zajednice.

Prevoz - Obezbijeđen je besplatan prevoz za oko 600 učenika/ca osnovnih škola RE populacije u Podgorici, Nikšiću, Beranama i na Cetinju.

Saradnici (medijatori) - Nastavilo se sa angažovanjem saradnika/ca (medijatori) u socijalnoj inkluziji RE u obrazovanju, shodno normativu. Ova praksa se pokazala kao izuzetno korisna za obuhvat djece RE populacije

sistemom obrazovanja, kao i za smanjenje drop-outa. Angažovano je preko 20 saradnika (medijatora) u osnovnim školama: u Podgorici, Nikišiću, Baru, Beranama, Ulcinju, Herceg Novom i Tivtu.

Od 10. juna do 3. jula 2022. godine, organizovana je obuka za saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u obrazovanju, u kome su posebno bili ohrabljani pripadnici/ce romske i egipćanske zajednice da se prijave na ovaj poziv. Od ukupno 23. prijavljenih kandidata, obuku je pohađalo 19. kandidata pripadnika RE zajednice, koji su stekli zvanje "Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u obrazovanju". Program obrazovanja za osposobljavanje za zanimanje organizator/ka socijalne inkluzije Roma i Egipćana u obrazovanju, iniciralo je i finansiralo Ministarstvo prosvjete.

Stipendije - U skladu s mjerom broj 5.8 i mjerom 5.11 iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025, Ministarstvo prosvjete, je raspisalo konkurs za školsku i akdemsku 2022/2023. godinu za dodijelu stipedija srednjoškolcima/kama, studentima/kinjama Romske i Egipćanske zajednice. Konkurs je objavljen 1. septembra i trajao do 17. oktobra 2022. godine.

Studentski domovi – Dom u okviru svojih smještajnih kapaciteta namjenski opredjeljuje do 5% kapaciteta za smještaj studenata sa invaliditetom, studenata RE populacije i korisnicima materijalnog obezbjeđenja. Prema povratnim informacijama koje smo dobili od studentskih domova, trenutno besplatan smještaj koriste dva studenta/kinje pripadnosti RE zajednice.

U skladu s mjerom broj 5.12. u programu rada MP planirana je izrada novog Zakona o visokom obrazovnju kojim ćemo sa posebnom pažnjom razmotriti ovo pitanje.

Obilježavanje dana Roma - Ministarstvo prosvjete u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i uz finansijsku podršku Savjeta Evrope, Povodom obilježavanja 8. aprila, Međunarodnog dana Roma“, u OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ gdje su učestvovala još šest podgoričkih škola (romkse i neromske djece), organizovane su razne igre i takmičenja, u kome svaki takmičar je imao svog mentora. Takođe tog dana su realizovane aktivnosti kao i

teme za borbu protiv diskriminacije, obrazovanje za i o ljudskim pravima, obrazovanje za toleranciju, o multikulturalnom obrazovanju kao i razne ostale aktivnosti koje su se odnosile za borbu protiv diskriminacije.

Za pripadnike RE zajednice realizovana je obuka za rad na računarima u Centru za kompetencije u trajanju od 2 mjeseca. Obuka je bila namijenjena RE djeci uzrasta 4 – 9 razreda sa ciljem da unaprjede svoje znanje iz oblasti informatike nakon čega su pripadnicima RE populacije koji su završili obuku za rad na računarima uručena uvjerenja.

U saradnji sa NVO Help Kancelarija za RE organizovala je dvodnevnu posjetu srednjim školama u Podgorici, tokom koje su budući srednjoškolci upoznati sa konkretnim programima, koje škole u Glavnom gradu nude za nastavak obrazovanja. Posjeta podgoričkim srednjim školama sa 23 RE đaka započeta je u školi za srednje i više stručno obrazovanje "Sergije Stanić" gdje su djeca imala priliku da postavljaju pitanja i dobiju odgovore kao i da obiđu neke od kabineta u kojima se obavljaju nastava i praksa, koja je u ovoj školi od izuzetne važnosti.

Cilj ove aktivnosti bio je, da država kroz institucije/službe na lokalnom nivou, prepozna značaj romskog medijatora /saradnika za socijalnu inkluziju i uključi ga u sistematizaciju radnih mjesta na lokalnom nivou, čime bi se ovo pitanje riješilo na dobrobit RE populacije u Crnoj Gori i njihovog efikasnijeg uključivanja u društvene tokove. Po okončanju posjete srednjoj školi „Sergije Stanić“, đaci su sa medijatorima nastavili obilazak, srednje medicinske, mašinske, građevinske, hemijske i elektro-tehničke škole.

U sklopu zajedničkog programa Evropske unije i Savjeta Evrope ROMACTED realizovana posjeta Evropskoj kući od strane 20 mladih roma. RE omladini predstavljena je suština postojanja Evropske kuće preko koje se Delegacija Evropske unije obraća građanima i institucijama Crne Gore. Zatim smo govorili o nastanku Evropske unije, njenim članicama, suštini njenog postojanja i njenim vrijednostima.

Učesnici su takođe mogli čuti zašto je bitno za Crnu Goru da postane članica Evropske unije i koji su to benefiti koji nas očekuju u slučaju ulaska u Evropsku uniju.

Unaprijediti dostupnost , efektivnost i kvalitet obrazovanja za sve pripadnike romske i egipćanske zajednice

Povećan procenat romske i egipćanske djece koja pohađaju program obrazovanja u ranom djetinjstvu ; U JPU „ Radmila Nedić „ upisano je 34 RE djece , što je do sada rekordan broj upisane djece u predškolsko obrazovanje. Dvije osnovne škole u Beranama pohađa 200 učenika pripadnika romske i egipćanske zajednice; OŠ „Radomir Mitrović“ pohađa 154 učenika (u prvi razred upisano 18 djece) ; OŠ „Vuk Karadžić „ pohađa 46 učenika , u prvi razred upisano 6(šestoro) djece.

U OŠ„Radomir Mitrović „ angažovan je medijator/ saradnik u nastavi. Srednju stručnu školu „ Vukadin Vukadinović „ pohađa 15 RE učenika , od čega je u prvi razred upisano 4(četiri) učenika .

Na inicijativu Institucionalne Radne Grupe ,Predsjednik Opštine odobro je angažovanje 1 medijatorke–saradnice u socijalnoj inkluziji pripadnika RE populacije u oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja , JPU „Radmila Nedić“ i ustanove osnovnog obrazovanja JU OŠ „Vuk Karadžić“ ,imajući u vidu da je propisano da jedan saradnik/ca može biti angažovan ukoliko u ustanovi ima 70 RE djece .

Institucionalna Radna Grupa podnijela je inicijativu Ministarstvu Prosvjete da se broj učenika za jednog saradnika smanji sa 70 na 40 učenika ,radi bolje integracije RE djece i kvalitetnijeg obrazovanja.Takođe IRG je uputila inicijativu za stvaranje mogućnosti za redovno izvođenje dopunske nastave za učenike RE populacije - Direktorima OŠ „ Radomir Mitrović „ i OŠ„ Vuk Karadžić“

Program opismenjavanja i osnovnog obrazovanja odraslih pripadnika Roma i Egipćana

Program osnovnog obrazovanja odraslih je realizovan u četiri licencirane ustanove za obrazovanje odraslih i to:

- JU Osnovna škola »Pavle Žižić«, Bijelo Polje.
- JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje »Sergije Stanić« Podgorica.
- JU Osnovna škola »Marko Miljanov« Podgorica
- JU Osnovna škola »Radoje Čizmović« Nikšić.

U program elementarnog funkcionalnog opismenjavanja završila su 44 pripadnika RE. U program osnovnog obrazovanja odraslih je bilo uključeno 130 polaznika/ca. Od tog broja većina polaznika/ca su iz RE populacije.

Unapređenje svijesti roditelja RE populacije o značaju obrazovanja i cjeloživotnog učenja

Centar za stručno obrazovanje će organizovati radionice za RE roditelje u oktobru u okviru manifestacije Dani obrazovanja i učenja odraslih. Centar za stručno obrazovanje je organizovao obilježavanje Međunarodnog dana pismenosti 8. septembra sastankom sa direktorima i koordinatorima osnovnih škola koje realizuju program elementarnog funkcionalnog opismenjavanja i osnovnog obrazovanja odraslih. Sastanku je prisustvovala predstavica Ministarstva za ljudska i manjinska prava i organizatori sastanka iz Centra za stručno obrazovanje.

Predstavnici obrazovnih ustanova su predstavili dosadašnje rezultate u radu na opismenjavanju i osnovnom obrazovanju odraslih i ukazali na probleme sa kojima se susreću u radu (nedostatak finansijskih sredstava, nedostatak andragoške dokumentacije, problem prevoza polaznika i dr.)

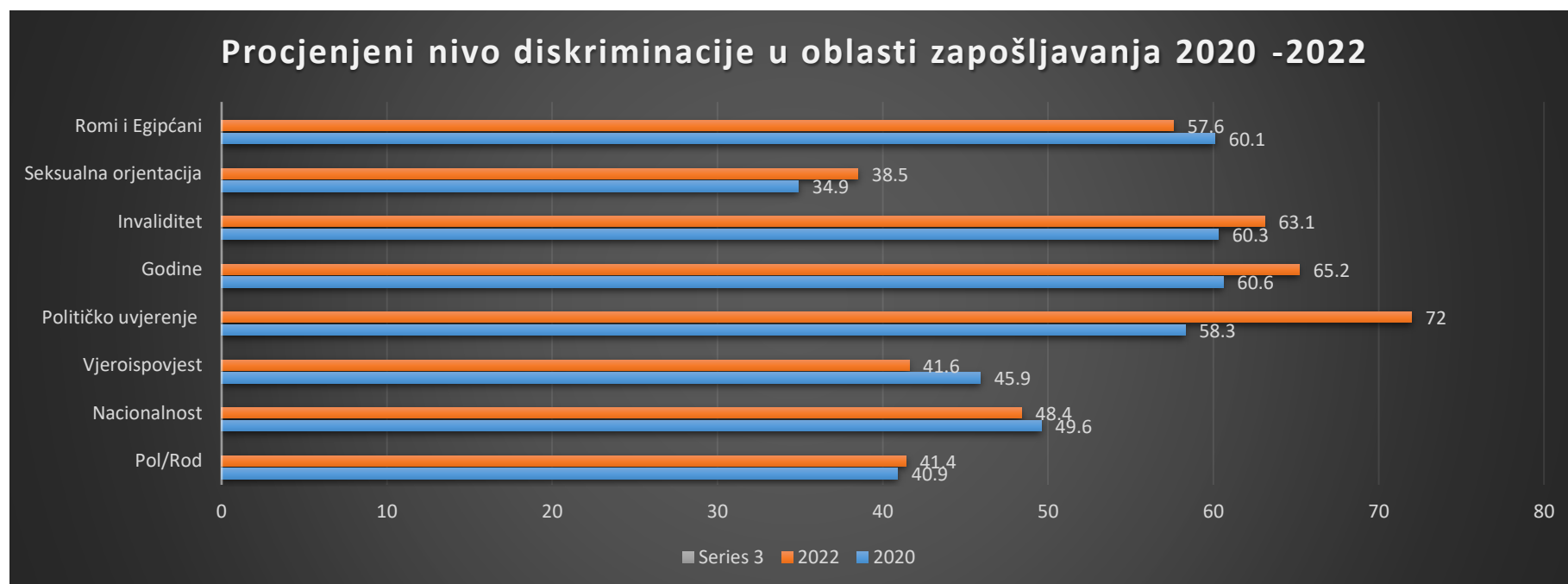
Na sasrtнку su predstavljeni primjeri dobre prakse JU Osnovna škola "Radoje Čizmović" iz Nikšića i JU Osnovna škola "Pavle Žižić" iz Bijelog Polja, kao i iskustvo JU Osnovna škola "Marko Miljanov" i JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje "Sergije Stanić" iz Podgorice u radu sa odraslim polaznicima.

Centar za stručno obrazovanje je u okviru manifestacije XXI Dani obrazovanja i učenja odraslih organizovao tri radionice za RE roditelje:

- 17. oktobra održana je radionica: „Rizici maloljetničkog roditeljstva i rađanja“ za RE roditelje, u saradnji sa JU Osnovna škola "Pavle Žižić" u Bijelom Polju
- 25. oktobra održana je radionica: „Uloga roditelja u životu i školovanju djece za RE roditelje“ u saradnji sa JU Osnovna škola "Marko Miljanov" u Podgorici
- 27. oktobra održana je radionica: Uloga roditelja u životu i školovanju djece za RE roditelje u saradnji sa JU Osnovna škola "Radoje Čizmović" u Nikšiću

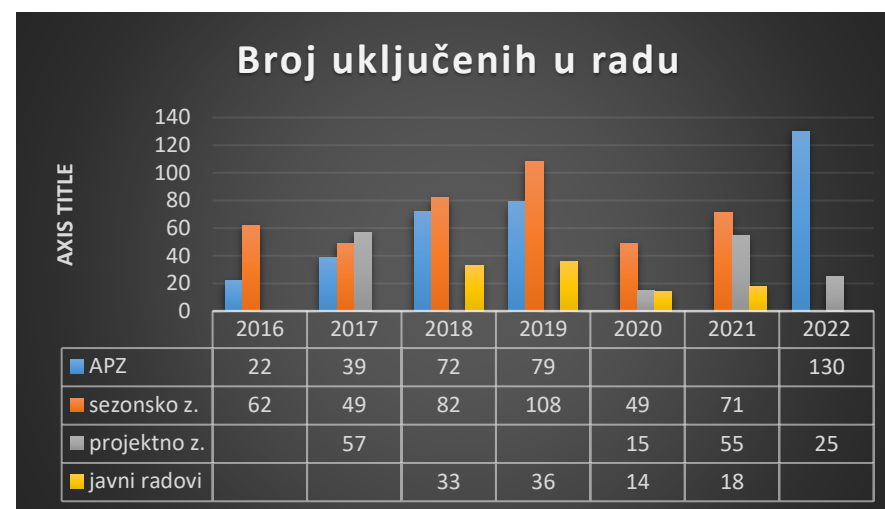
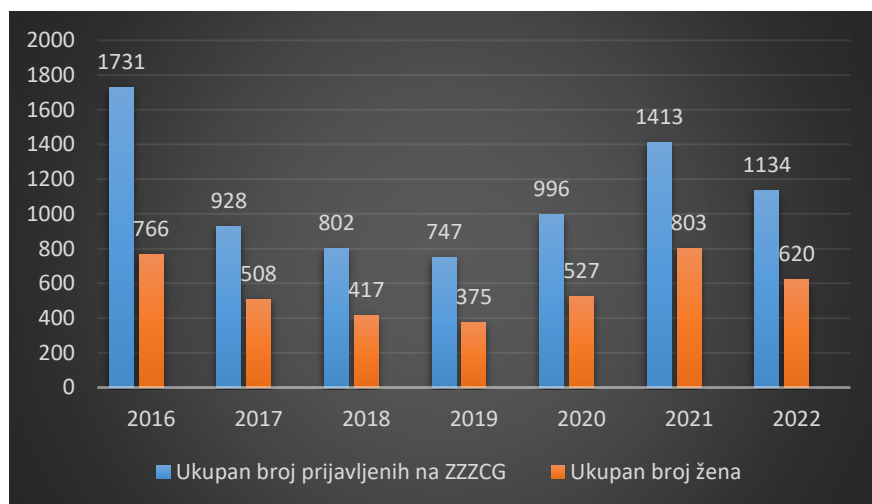
Izazovi: Na svim nivoima obrazovanja je nedovoljno razvijena svijest o važnosti obrazovanja među pripadnicima romske i egipćanske populacije usled loše socio-ekonomske situacije u kojoj se nalaze. Takođe, jedan od izazova za nadležne institucije u narednom periodu je kreiranje programa kako bi se prevazišao problem nedovoljno poznavanje službenog jezika posebno za učenike od I-III razreda OŠ. Osim toga, potrebno je obezbijediti prevoz za djecu romske i egipćanske populacije predškolskog uzrasta kako bi što veći broj djece pohađalo vrtiće. Takođe, potrebno je nastaviti sa mentorskom podrškom učenicima.

Zapošljavanje

19

¹⁹ Obrisci stepen diskriminacije u Crnoj Gori 2022. godine. CEDEM 2022. Finansirano od strane Evropske unije i Savjeta evrope.

Nastavljen projekat za Saradnike socijalne inkluzije u oblastima zdrastva, socijalne zaštite i zapošljavanja.

Projekat koji je realizovala njemačka organizacija HELP u okviru SOPEES 2015-2017, završen je 15. oktobra 2022. godine. Kroz isti je bilo angažovano na 12. mjeseci 34 Saradnika/saradnice u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti socijalne zaštite, zdravstvene zaštite i zapošljavanja.

Organizacija HELP je iz svojih sredstava od 15. oktobra 2022. do 31.12.2022. godine finansirala 21-og saradnika/saradnicu (od ukupno 34) i to one saradnike koji su se pokazali kao najbolji dok je trajao projekat.

Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava su Zakonom o budžetu za 2023. godinu odobrena sredstva da se navedeni saradnici (njih 21) angažuju do maksimalno još na godinu dana po ugovoru o radu na određeno, i MLJMP je zaključilo Ugovore o radu počev od 01.01.2023. godine sa 21-im saradnikom i oni će se finansirati iz budžeta CG. Radiće na istim pozicijama na kojima su radili i kroz projekat HELP-a.

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava i organizacija HELP će lobirati i dalje da za određeni broj saradnika budu sistematizovana radna mjesta kod MRSS, MZ i Zavoda za zapošljavanje. Dogovor je da se određeni broj radnih mjesta sistematizuje kod ovih institucija tokom 2023. godine.

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje na dan 31.12.2022. godine nalazilo se 1.134 nezaposlenih lica iz romske i egipćanske zajednice (620 žena ili 54,67%), što čini učešće od 2,43% u ukupnom broju nezaposlenih na isti dan.

Kvalifikaciona struktura nezaposlenih Roma i Egipćana:

- 1.097 lica ili 96,74% - I nivo kvalifikacije obrazovanja (601 žena ili 54,78%).
- 5 lica ili 0,44% - II nivo kvalifikacije obrazovanja (2 žene ili 40%).
- 21 lice ili 1,85% - III nivo kvalifikacije obrazovanja (9 žena ili 42,86%).
- 9 lica ili 0,79% - IV nivo kvalifikacije obrazovanja (6 žena ili 66,67%).
- 2 lica ili 0,17% - VII-1 nivo kvalifikacije obrazovanja (2 žene).

U 2022. godini na evidenciju Zavoda prijavljena su 42 pripadnika romske i egipćanske populacije (25 žena). Od ukupnog broja novoprijavljenih lica, 41 lice je bez zanimanja, dok je jedno lice sa III nivoom obrazovanja. Sva novoprijavljena lica informisana su o uslugama za tržište rada, mjerama aktivne politike zapošljavanja, pravima i obavezama za vrijeme nezaposlenosti. Prilikom prvog individualnog savjetovanja, na osnovu karakteristika nezaposlenog lica i tržišta rada, izvršeno je profilisanje lica, tj. svrstavanje prema stepenu zapošljivosti. Sa svim licima (42) zaključen je individualni plan zapošljavanja i istovremeno su informisani o posljedicama neispunjavanja definisanih aktivnosti i obaveza prema utvrđenim rokovima. Praćenje izvršavanja aktivnosti dogovorenih planom zapošljavanja sa svim nezaposlenim pripadnicima romske i egipćanske populacije tokom 2022. godine se odvijalo kroz konsultacije u dogovorenim terminima, a najmanje jednom u 45 dana.

U 2022. godini u mjere aktivne politike zapošljavanja uključeno je 15 lica pripadnika romske i egipćanske populacije, odnosno 1,46 % u odnosu na ukupan broj učesnika ovih mjera (1.028).

U programima javnih radova učestvovalo je osam lica pripadnika romske i egipćanske populacije, od kojih pet ženskog pola, u programima osposobljavanja za rad kod poslodavca šest lica, od kojih pet žena, dok je u programu sticanja stručne kvalifikacije kozmetičarka za žene učestvovala jedna pripadnica romske populacije.

U periodu od 01.01.2022. godine do 31.12.2022. godine Zavod je posredovao u zapošljavanju za 115 lica koja pripadaju populaciji Roma i Egipćana (44 žene ili 38,2%) i to iz evidencije Područne jedinice Herceg Novi (biroi rada Herceg Novi, Tivat i Kotor) za 10 lica; Područne jedinice Podgorica (biroi rada Podgorica, Danilovgrad, Cetinje, Tuzi i Golubovci) za 67 lica; Područne jedinice Bar (biroi rada Bar, Budva i Ulcinj) za 35 lica i Područne jedinice Nikšić (biroi rada Nikšić, Plužine i Šavnik) za 3 lica.

Obezbijediti pristup kvalitetnom i održivom zapošljavanju za pripadnike romske i egipćanske zajednice

U lokalnoj upravi Opštine – JP „Komunalno“ Berane, zaposleno je jedno lice iz RE populacije. IRG uputila je inicijativu JP „KOMUNALNO“ Berane za zapošljavanje jednog pripadnika RE populacije u tom preduzeću. U JPU „Radmila Nedić „ i JU OŠ „ Vuk Karadžić“ angažovana je saradnica , imajući u vidu da je propisano da jedan saradnik/ saradnica može biti angažovan ukoliko u ustanovi ima 70 RE djece. Opština Berane zaključila je Ugovor o djelu sa jednom saradnicom na period od dva mjeseca , počev od 04.11.2022 do 04.01.2022 godine .

Opština Berane – naručilac posla se obavezuje da saradnici – poslenici za obavljeni posao na ime naknade isplati ukupni neto iznos od 900,00 eura , u dvije mjesečne rate u iznosima od po 450,00 eura .

IRG podnijela je inicijativu Ministarstvu Prosvjete da se broj učenika za jednog saradnika smanji sa 70 na 40 učenika , radi bolje integracije RE djece i kvalitetnijeg obrazovanja. Pokrenuta inicijativa za otvaranje Kancelarije za Rome i Egipćane kao i zaposlenje jednog lica pripadnika zajednice. Opština Berane –Sekretarijat za privredu ,razvoj i investicije završio je projekat radi apliciranja kroz mini- grantove da se renovira i opremi stambeni objekat u naselju „Riversajd“ u vlasništvu Opštine.

S tim u vezi konsultant na projektima „ROMACTED II „ predstavio je uslove za apliciranje za mini – grantove i razradu zajedničke projektne ideje. Ideja otvaranja Kancelarije je zasnovana prije svega na potrebama RE zajednice, a imala bi višestruku namjenu (održavanje sastanaka , radionica, vakcinacija djece i dr.).

Kroz projekat “Žene kao nosioci pozitivnih društvenih promjena” finansiran od strane **Sekretarijata za socijalno staranje Glavnog grada**, u prostorijama Otvorenog centra, u februaru 2022.god. počela je obuka za rad na šivaćim mašinama za 15 žena iz reda ranjivih kategorija društva. Projekat je zamišljen tako da se ženama iz ranjivih kategorija društva pruži šansa da nauče krojenje i šivenje, i da to možda bude njihov budući posao. Nakon završetka kursa koji se sastoji iz teoretskog i praktičnog dijela, polaznice obuke su osim stečenih znanja dobile i sertifikate, što će im otvoriti mogućnost za zapošljavanje.

Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada prepoznao je značaj rada sa RE zajednicom i svojim sredstvima omogućio nastavak ovih aktivnosti, pa je za 10 polaznica (pet RE žena i pet žena iz redova socijalno ranjivih kategorija) nakon osnovnog kursa šivenja koje su savladale pravilan rad na mašini za šivenje, obezbijeđen i napredni kurs šivenja kako bi nauče mnogo više.

Ovo je prva obuka u sklopu naprednog kursa, namijenjena ženama iz redova socijalno ranjivih kategorija društva, koju je kroz projekat “Žene kao nosioci pozitivnih društvenih promjena” finansirao Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada. Obuka je u toku.

Tokom 2022. godine **Crveni krst Crne Gore** je nastavio sa realizacijom projekata koji podržavaju biznis inkubatore uspostavljene na području Konika. 9 odraslih građana romske i egipćanske populacije su registrovani kao preduzetnici i obavljaju svoje djelatnosti u prostorijama koje im je ustupio Crveni krst. Pored toga, tokom 2022.godine dodatni materijali za rad su im obezbijeđeni, kao i promocija njihovih biznisa. Donatori projekata za 2022 godinu bili su Italijanski Crveni krst i Turski Crveni polumjesec. Zbog velikih troškova za poreze, 2 korisnika su odustala tokom godine, iako je i za 2022 obezbijeđena sredstva za plaćanje poreza kroz podršku donatora. Potrebno pronaći sistemsko rješenje za podršku ovim I budućim RE licima koji planiraju da se bave nekim biznisom.

Crveni krst Crne Gore kontinuirano radi na promociji zapošljavanja i samozapošljavanja građana romske i egipćanske populacije. Tokom 2022.godine, oko 10-ak lica je dobilo podršku u procesu prijavljivanja na Biro rada (Podgorica), kao i pomoć u pisanju CV-a.

Crveni krst Crne Gore je realizovao PSS trening za zaposlene i volontere, u Sutomoru od 23-25.maja 2021.godine. Treningu je prisustvovalo 15 volontera i zaposlenih, gdje su imali prilike da nauče više o pružanju psihosocijalne podrške najranjivijim grupama, kao i metodama podrške u procesu zapošljavanja za iste grupe. Veliku podršku u realizaciji ove aktivnosti pružio je Crveni krst Italije, i njihov stručni kadar, koji ima veliko iskustvo u aktivnostima zapošljavanja građana romske i egipćanske populacije. Predviđena je realizacija još jednog treninga početkom 2023.

Pokretanje Nacionalnog programa za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma i Egipćana u Crnoj Gori²⁰

U cilju pune uključenosti Roma i Romkinja na formalno tržište rada Crne Gore na poslovima koji ispunjavaju međunarodne standarde dostojanstvenog rada, u skladu sa Ustavom garantovanim pravom na pravične i povoljne uslove rada, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava održalo je inicijalni sastanak za pokretanje Nacionalnog programa za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma i Egipćana u Crnoj Gori.

Neodgovarajuća obrazovna struktura onih koji su na evidenciji Zavoda za zapošljavanje i potrebne vještine koje su neophodne za zapošljavanje, loša ili nedovoljna informisanost posebno u dijelu poznavanja propisa i prava, predrasude, stereotipi i stigmatizacija najčešći su uzroci niskog učešća romske populacije na formalnom tržištu rada.

Razloga za izradu predmetnog programa sve je više, a među ključnima su nepristupanje nacionalnih politika Crne Gore na sveobuhvatan način pitanju rješavanja neformalne zaposlenosti Roma i Romkinja, te neprepoznavanje ove grupe građana za suzbijanje sive ekonomije kroz postojeći Nacionalni program.

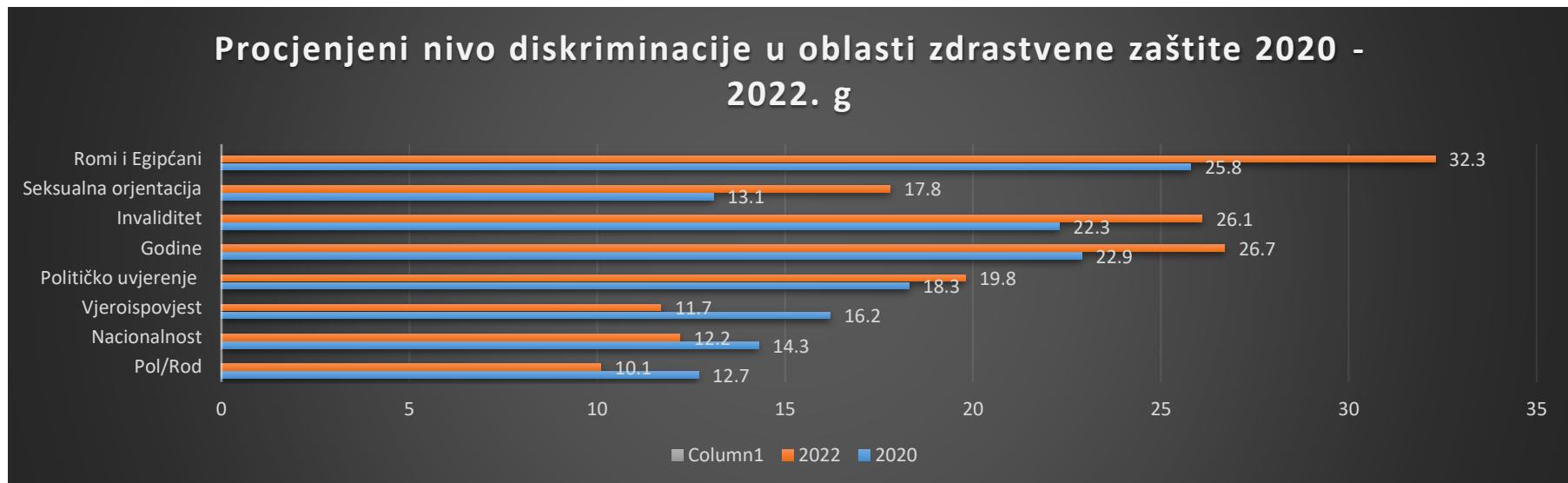
²⁰ <https://www.gov.me/clanak/pokretanje-nacionalnog-programa-za-transformaciju-neformalne-zaposlenosti-roma-i-egipcana-u-crnoj-gori>

Pored toga, ovaj program će obuhvatiti i druga zanimanja osim individualnih sakupljača sekundarnih sirovina, poput uličnih trgovaca, muzičara, usluge čišćenja i pomoćnog kućnog osoblja, koje trenutno prepoznaje nacionalni strateški dokument.

Inicijalnom sastanku prisustvovali su predstavnici državnih institucija, predsjednik Romskog savjeta i predstavnici nevladinog sektora, a namjera je da se u izradu navedenog programa uključe svi relevantni subjekti iz državnih institucija koji mogu dati svoj puni doprinos u izradi ovog programa.

Do sada je ovakva vrsta programa usvojena u Republici Sjevernoj Makedoniji i Republici Srbiji.

***Izazovi:** Regulisanje zdravstvene zaštite je povezan sa regulisanjem građanskog statusa i ličnih dokumenata. Radi se o problemima u čijem rješavanju je u prethodnom periodu ostvaren značajan napredak, međutim i dalje određeni broj građana/građanki nema regulisanu zdravstvenu zaštitu, a najčešći je slučaj kod trudnica koje su prilikom porođaja često u nezavidnoj situaciji iz razloga što nijesu u mogućnosti platiti troškove porođaja. U tom smislu, potrebno je iznaći rješenje da se trudnice romske i egipćanske populacije ne suočavaju sa ovom vrstom problema. Takođe, treba naći način da se pripadnice Romske i Egipćanse populacije u većem broju bolje motivišu za savjetovanju za trudnice i Školu roditeljstva.*

U cilju izvještavanja o realizovanim aktivnostima u 2022. godini za Strategiju socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025 sa Akcionim planom za period od 2022 do 2023. godine, a za potrebe rada Komisije za praćenje sprovođenja, dostavljam Vam normativni izvještaj o sprovedenim aktivnostima, a u cilju unapređenja zdravstvene zaštite Romske i Egipćanske zajednice i u cilju povećavanja jednakog pristupa kvalitetnom zdravstvenom sistemu i socijalnim uslugama.

²¹ Obrisci stepen diskriminacije u Crnoj Gori 2022. godine. CEDEM 2022. Finansirano od strane Evropske unije i Savjeta evrope.

Unapređenje zdravstvene zaštite romske i egipćanske zajednice i povećati stepen jednakog pristupa kvalitetnom zdravstvenom sistemu i socijalnim uslugama je postavljen kao operativni cilj broj 7 za oblast „Zdravlje“, gdje su postavljena dva indikatora učinka, i to: povećanje prosječnog trajanja životnog vijeka građana romske i egipćanske populacije i smanjenje nivoa diskriminacije sa kojim se suočavaju građani romske i egipćanske populacije. Kao aktivnosti koje su nadležne institucije i organizacije realizovale tokom 2022. godine u cilju dostizanja indikatora učinka u ovoj oblasti izdvajamo sljedeće:

- Izmjenjene akte o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva) jedno mjesto u DZ Nikšić, i jedno mjesto u DZ Bijelo Polje i DZ Ulcinj). JZU Dom zdravlja Bijelo Polje izvršio je izmjenu akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojim je predviđeno radno mjesto Medijator/ Saradnik.
- Kampanja “Upoznaj svog Saradnika” je organizovana i uspješno sprovedena u DZ Bijelo Polje. Iz Doma zdravlja Mojkovac predlažu da se izvrši obuka, odnosno stručno usavršavanje Saradnika u oblasti zdravstva. Smatra se da zdravstveni radnici nijesu dovoljno upoznati o ulozi i načinu komunikacije sa pripadnicima romske i egipćanske zajednice za njihovo uključivanje u sistem zdravstvene zaštite.
- Omogućavanje stručnog usavršavanja Saradnika u oblasti zdravstva: U JZU Dom zdravlja Bijelo Polje, u saradnji sa NVO “ Romski pokret” i ZZZ Crne Gore, u trajanju od četiri mjeseca boravila je prpadnica RAE populacije, koja je od strane zaposlenih upućena u način funkcionisanja ustanove, koji su joj bli na raspolaganju, obezbijedili radni prostor, kao i sve neophodne uslove za rad. Ista je pokazala zainteresovanost za rad, saradnju, i pomagala nam u organizaciji radionica. Kao i pripadnicima RAE pomagala u prevazilaženju jezičke barijere.

Takođe, omogućeno je stručno usavršavanje, te se može konstatovati da je navedena aktivnost djelimično realizovana.

- Organizovanje vakcinacije djece romske i egipćanske populacije sprovodi se u više domova zdravlja na teritoriji Crne Gore, u DZ Bijelo Polje medicinski tim obavio je zdravstveni nadzor nad djecom Romske populacije do 18 godina, u naseljima Rakonje, Strojatanica, Ploča i Nedakusi. Tom prilikom izvršeno je evidentiranje, kontrolisanje vakcinalnog statusa i obavljani su pregledi istih pacijenata uz davanje savjeta za ishranu i obaveznu imunizaciju

protiv zaraznih bolesti. U DZ Cetinje, terenskih vakcinacija nije bilo. U ustanovi je vakcinisano troje djece romske populacije. U DZ Mojkovac uspješno se sprovodi vakcinacija i sva pozvana djeca se odazivaju vakcinaciji. U DZ Herceg Novi skoro sva djeca, pripadnici Romske i Egipćanske zajednice imaju zdravstveno osiguranje i izabrane doktore i uredno su vakcinisana za svoj uzrast. U 2022. godini na teritoriji Opštine Herceg Novi vakcinisano je 35-oro djece Romske populacije.

- Organizovanje kampanje za pripadnike romske i egipćanske populacije o mogućnostima liječenja bolesti zavisnosti u specijalizovanim ustanovama se uspješno sprovodi. U Centru za mentalno zdravlje koji se nalazi u okviru Doma zdravlja Kotor funkcioniše Centar za supstitucionu terapiju u koji mogu da se jave sva zainteresovana lica. U Domu zdravlja Bijelo Polje u Centru za mentalno zdravlja u okviru supstitucione terapije buprenorfinom uključena su bila dva pripadnika Romske populacije, u okviru toga redovno je sprovedeno savjetovanje članova porodica o bolestima zavisnosti i proceduri liječenja. Primijećen je porast zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, posebno opijata, pa je predlog inteziviranje aktivnosti sledeće Strategije u pravcu prevencije istih.
- Škole za trudnice i škole roditeljstva koje se organizuju u domovima zdravlja, namijenjene su cjelokupnoj populaciji, uključujući i pripadnice romske i egipćanske zajednice. Ipak, ne postoji posebna škola namijena pripadnicama romske i egipćanske zajednice. Domovi zdravlja izvještavaju da je odziv pripadnica romske i egipćanske zajednice i dalje na niskom nivou, a Ministarstvo zdravlja u trenutku izvještavanja nema tačan podatak o broju trudnica romske i egipćanske populacije koje se pohađale ovu školu. Većina domova zdravlja je zbog epidemiološke situacije morala privremeno zaustaviti ove aktivnosti, ali su omogućavali individualne konsultacije, o čemu je javnost bila redovno obavještavana. U Savjetovalištu za reproduktivno zdravlje DZ Bijelo Polje održano je nekoliko predavanja na temu "unapredjenje reproduktivnog zdravlja romskih žena". U domovima zdravlja postoji Škola za trudnice, ali je vrlo mali odziv žena romske populacije koje bi učestvovala u aktivnostima Škole.
- Organizovanje Škole roditeljstva za pripadnike Romske i egipćanske populacije domovi zdravlja ne organizuju posebnu školu za ovu populaciju, već je edukacija dostupna svima po jednakim uslovima. Škola roditeljstva

funkcioniše u sklopu Savjetovališta za reproduktivno zdravlje, kojoj mogu da prisustvuju sve trudnice. Domovi zdravlja izvještavaju da je odziv pripadnica romske i egipćanske zajednice i dalje na niskom nivou, a Ministarstvo zdravlja u trenutku izvještavanja nema tačan podatak o broju trudnica romske i egipćanske populacije koje se pohađale ovu školu. U Domu zdravlja Bijelo Polje organizovanje Škole roditeljstva za pripadnike romske i egipćanske populacije Centru za djecu sa posebnim potrebama, u okviru programa "Brižne porodice" jedan od polaznika ovog programa bio je i pripadnik RAE populacije. Takodje oranizovano je i predavanje "Prevenција COVID-19 infekcije i post-Covid sidrom".

Glavni grad raspolaže i sa Kućom Zdravlja, beplatnim socijalnim servisom za sve građane kojima je potrebna psihosocijalna podrška sa posebnim akcentom na socijalno ranjive kategorije društva.

Za pripadnike RE zajednice realizovane su četiri radionice vezane za prevenciju bolesti zavisnosti, borbu protiv vršnjačkog nasilja i nasilja nad ženama. Istovremeno, realizovana je i Fokus grupa sa pripadnicima RE zajednice u saradnji sa NVO CAZAS gdje je sa mladim Romima razgovarano o tome kakvo je stanje u njihovoj zajednici kada je u pitanju bolest zavisnosti od psihoaktivnih supstanci, kao i o pristupu zdravstvenoj zaštiti i važnosti očuvanja reproduktivnog zdravlja. Tom prilikom, učesnici su sa nama podijelili njihova razmišljanja na ovu temu, kao i prijedloge za sprovođenje informativne kampanje među RE zajednicom u ovoj oblasti, koji će se uvrstiti u naše buduće aktivnosti kada je u pitanju bolest zavisnosti i redproduktivno zdravlje RE populacije. Aktivnost je realizovana u okviru projekta "Inkluzivna misija" koji sprovodi CAZAS, a podržava Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava.

Povodom obilježavanja 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama, Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada Podgorica, organizovao je fokus grupu „Rodno zasnovano nasilje i manjinske grupe". Učesnice su razmijenile mišljenja i dale prijedloge za prevenciju rodno zasnovanog nasilja nad manjinskim grupama.

Unaprijediti zdravstvenu zaštitu romske i egipćanske zajednice i povećati jednak pristup kvalitetnom zdravstvenom sistemu i socijalnim uslugama

Pripadnici romske i egipćanske populacije imaju pravo na zdravstvene usluge koje su dostupne i ostalim korisnicima zdravstvene zaštite. Vakcinacija djece se sprovodi putem izabranog pedijatra i putem posjeta medicinskih timova naseljima. Cilj je obezbjeđivanja pokrivenosti zdravstvenim osiguranjem Roma/kinja na svim nivoima zdravstvene zaštite, odnosno da pokrivenost bude izjednačena sa opštom populacijom. JZU Dom zdravlja Berane sprovodi aktivnosti u zdravstvenoj zaštiti na svim nivoima kako za opštu populaciju tako i za Rome/kinje. U Domu Zdravlja Berane angažovan je jedan medijador u oblasti zdravstva.

***Izazovi:** Regulisanje zdravstvene zaštite je povezan sa regulisanjem građanskog statusa i ličnih dokumenata. Radi se o problemima u čijem rješavanju je u prethodnom periodu ostvaren značajan napredak, međutim i dalje određeni broj građana/građanki nema regulisanu zdravstvenu zaštitu, a najčešći je slučaj kod trudnica koje su prilikom porođaja često u nezavidnoj situaciji iz razloga što nijesu u mogućnosti platiti troškove porođaja. U tom smislu, potrebno je iznaći rješenje da se trudnice romske i egipćanske populacije ne suočavaju sa ovom vrstom problema. Takođe, treba naći način da se pripadnice Romske i Egipćanse populacije u većem broju bolje motivišu za savjetovanje za trudnice i Školu roditeljstva.*

Građanski status i lična dokumenta

Ukupno je ostalo još 113 zahtjeva za rješavanje pravnog statusa raseljenih i interno raseljenih lica koja su podnijela zahtjev za dobijanje indentifikacionog dokumenta LK-za strance, privremeni boravak do tri godine i stalni boravak. U tom smislu nastavlja se pojednostavljena procedura za pribavljanje indentifikacionih dokumenata.

37 lica pružena pomoć od strane kombinovanih mobilnih biometrijskih timova.

Posredstvom Ambasade Republike Kosovo je od početka 2022. godine pružene su usluge za 18 lica, izvršeno je 9 upisa u knjigu državljana Republike Kosovo, pribavljeno je 6 ličnih karata i 15 pasoša, 21 ekstrat i izvršena je provjera državljanstva za 3 lica. Od početka godine 2022. godine Ambasada Srbije je izvršila samo 7 upisa u knjigu državljana Srbije, kao i tri ponovna upisa, rekonstrukcija činjenice upisa u knjigu državljana Srbije. Predati su zahtjevi za 8 pasoša i jedan zahtjev za izdavanje potvrde da lice nije kažnjavano na teritoriji Republike Srbije. Tako je tokom

perioda od 01.01.2022. godine do septembra iste godine za 11 lica Romske populacije kroz program reintegracije obezbijedena lična dokumenta, na osnovu kojih im pripadaju ostala prava po pozitivnim zakonskim propisima. Pored navedenih dokumenata kod Ambasada se može pokrenuti postupak i za izdavanje: putnog lista, pasoša, izvoda iz Kaznene evidencije države porijekla, uvjerenje o upisu činjenice rođenja, smrti, vjenčanja, uvjerenje o utvrđivanju očinstva, materinstva i potvrda o činjenicam koje su upisane u Registar stanovništva države porijekla, a služe u svrhu ostvarivanja i rješavanja statusa u Crnoj Gori.

Ukupan broj finansijskih usluga sa partnerima pruženo je za 50 lica, kada je u pitanju rad sa Ambasadom R Kosova. Procedure za regulisanje pravnog statusa IRL su pružane besplatno, budući da su nadležni organi Republike Kosova, sva dokumenta, izuzev pasoša, izdali bez naplate takse i drugih troškova, a troškovi izdavanja pasoša za sva lica su pokriveni od strane UNHCR-a. Realizovana besplatna pravna pomoć za ova lica je kroz pribavljanje različitih dokumenata (pasoša, lična karta, uvjerenje o državljanstvu, izvod iz MKR, posjedovni listovi, potvrde o socijalnom statusu iz zemalja porijekla, dozvole za stalni i privremeni boravak). Za 37 lica su plaćene notarske usluge za zaključenje ugovora o zakupu za stanovanje RSP zgrada u Kampu Konik.

Naime, usvojenom Deklaracijom partnera sa Zapadnog Balkana o integraciji Roma/kinja u sklopu procesa proširenja Evropske Unije kojom se obavezujemo da ćemo nastaviti i pojačati napore za ostvarenje potpune ravnopravnosti i integracije populacije Roma/kinja i Egipćana naročito kroz sprovođenje i praćenje Operativnih zaključaka, seminara o inkluziji te populacije.

Radi implementacije dokumenta, dat je zalog da će se pojačati napori u smjeru kao dijelu procesa Evropske unije i procesa regionalne saradnje, te ostvarivanje ciljeva, među kojima je i rješavanje pravnog statusa te populacije- odnosno lična dokumentacija, osigurati da su svi Romi/kinje i Egipćani upisani u evidencione registre građana i da posjeduju lična dokumenta (nadležnost MUP-a).

Kako rješavanje pravnog statusa ove populacije predstavlja preduslov za ostvarivanje svih prava u svim aspektima društvenog života, to je Ministarstvo unutrašnjih poslova iz svoje nadležnosti a u skladu sa novonastalim okolnostima u kontinuitetu nastavilo i radi na rješavanju statusa pripadnika Romske/kinja i Egipćana populacije za period od juna 2021.godine do septembra 2022.godine.

U tom smislu i dalje se ostvaruje djelotvorna saradnja sa specijalizovanom agencijom UNHCR-a u Podgorici i ostalim institucijama radi ostvarivanja postavljenih ciljeva u Deklaraciji.

Tako je tokom perioda od 01.01.2022.godine do septembra iste godine za 11 lica Romske populacije kroz program reintegracije su obezbijedena lična dokumenta na osnovu kojih ostvaruju ostala prava koja im pripadaju po pozitivnim zakonskim propisima Crne Gore.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je izradilo INFORMATOR koji se dijeli Raj populaciji kako bi što brže i lakše ostvarili sva prava iz svih svera društvenog života . Sadržano uputsvo u informatoru je razumljivo i sažeto, te prilagođeno ostvarivanju prava na najlakši mogući način.U tom pravcu formiran je i Međuresorski operativni tim koji predano radi u saradnji sa određenim koordinatorima po opštinama za rješavanjem statusnih pitanja ove populacije. Napominjemo da je u predhodnom periodu shodno članu 220 novog Zakona o strancima raseljenim i interno raseljenim licima sa Kosova po podnijetim 76 zahtjeva za stalni boravak izdata lična karta za stalni boravak za 74 lica. Većina izdatih ličnih karata se odnosila na populaciju Roma i Egipćana.Ostali podaci rješavanja pravnog statusa ove populacije obuhvaćeni su u Predhodno dostavljenom izvještaju o sprovođenju Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025.godine.

Unapređenje položaja romske i egipćanske zajednice kroz rješavanje pitanja građanskog statusa i posjedovanja ličnih dokumenata .

U cilju rješavanja pravnog statusa romske i egipćanske populacije neophodno je pojednostaviti proceduru za dobijanje ličnih dokumenata. Opština Berane ne raspolaže zvaničnim podacima koliko Roma i Egipćana nije regulisalo pravni status, osim pojedinačnih slučajeva koje u komunikaciji sa strankama imamo.

U oblasti pravnog statusa Roma i Egipćana potrebno je prvenstveno ukazati na aktivnosti za rješavanje pravnog statusa interno raseljenih lica sa Kosova (IRL). Pored IRL, Romi i Egipćani, domicilni ili članovi porodica IRL, čine najveći dio lica koja žive u Crnoj Gori a u riziku su od apatridije, iz razloga što oni ili njihovi roditelji ne mogu da ostvare upis u matične registre u Crnoj Gori ili u državi porijekla. Izmjenama i dopunama Zakona o strancima iz 2009. godine Crna Gora je otvorila mogućnost IRL sa Kosova (među kojima su oko 30% činili Romi i Egipćani) da svoj boravak u Crnoj Gori regulišu kroz privilegovan pristup statusu stranca sa stalnim boravkom. Da bi ostvarili to pravo, IRL su morala da podnesu određeni broj dokumenata, među kojima su i izvodi iz registra rođenih i državljana, kao i putna isprava zemlje porijekla.

Takođe, kombinovani mobilni biometrijski timovi MUP-a Crne Gore i MUP-a-Agencije za civilnu registraciju Kosova od maja 2014. godine intenzivno pružaju pravnu i praktičnu pomoć IRL sa Kosova koja borave u Crnoj Gori. Uz podršku UNHCR-a i OEBS-a, organizovano je 22 posjeta mobilnog tima MUP-a Kosova Crnoj Gori. Kroz ove aktivnosti 1,221 lice je regulisalo svoja lična dokumenta dok se za 39 lica, koja se smatraju najkomplikovanim slučajevima, još uvijek traži rješenje.

I dalje je zastupljen problem nedovoljno razvijenog sistema upisa u matični registar rođenih, posebno kada se radi o licima rođenim izvan zdravstvenog sistema, ili licima čiji jedan ili oba roditelja nemaju identifikaciona dokumenta, je u praksi dovodio do pojave slučajeva kada lica dolaze u rizik da postanu apatridi. Iako su, u teoriji, ta lica imala pravo na državljanstvo Crne Gore ili druge države sa kojom imaju povezanost, oni nisu mogli da ostvare upis u matični registar rođenih u Crnoj Gori ili u državi porijekla, što im je onemogućavalo učešće u daljem postupku upisa u registar državljana i sticanje ostalih identifikacionih dokumenata.

Savjet je u svojoj redovnoj praksi izdao 186 predmeta za smještaj i prihode koja su bila potrebna za regulisanja statusa lica romske i egipćanke populacije u kojima su bile više od jedne osobe.

***Izazovi:** Rješavanje problema građanskog statusa i ličnih dokumenata je planirano da se završi u potpunosti do kraja 2025. godine. Radi se o problemima u čijem rješavanju je u prethodnom periodu ostvaren značajan napredak, međutim i dalje određeni broj građana/građanki nema regulisan građanski status i ne posjeduje lična dokumenta, odnosno postoji određeni broj apatrida. S tim u vezi, potrebno je da nadležni resori*

u saradnji sa domaćim i međunarodnim organizacijama pojačaju napore kako bi svi građani bili upisani u matične knjige rođenih i riješili svoj pravni status.

Socijalna i porodična zaštita

IZVJEŠTAJ O REALIZOVANI AKTIVNOSTIMA U OKVIRU KAMPANJE MOJ ŽIVOT

Naziv projekta: „Kampanja o dječijim /ugovorenim brakovima, nasilju u porodici i prosjačenju“.

Donator: Projekat je kofinansiran od EU i Vlade Crne Gore u okviru programa EU i Crne Gore za zapošljavanje obrazovanje i socijalnu zaštitu (SOPESS 2015 – 2017).

Vrednost projekta: 265.000, 00 eura

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Vlade Crne Gore od početka mart do kraja decembra 2022. realizuje projekat/ kampanju „Moj život“ o ranim/ prinudnim/ ugovorenim brakovima, nasilju u porodicama i prosjačenju na ulicama Romske i Egipćanske zajednice u Crnoj Gori. To je zajednički projekat Evropske unije i Vlade Crne Gore koji se realizuje u 11 opština Crne Gore: Podgorica, Nikšić, Herceg Novi, Tivat, Budva, Bar, Ulcinj, Cetinje, Pljevlja, Bijelo Polje i Berane.

Cilj projekta je da utiče na svijest Roma i Egipćana, prije svega mladih, ali i njihovih roditelja vezano za ova tri problema. Drugi ciljevi su usmjereni na predstavnike lokalnih institucija, opštinske rukovodioce, centre za socijalni rad, škole, domove zdravlja, policiju, biroa rada Zavoda za zapošljavanje, odgovorne predstavnike Crvenog krsta, o pronalaženju efikasnijeg puta da se rješavaju gore navedeni problemi Roma i Egipćana na lokalnu. Pored tih postoji i medijska komponenta usmjerena na najširu javnost.

U okviru projekta smo realizovali dvije kampanje: kampanja podizanja svijesti RE zajednice i lokalnih institucija, kao i javnu informativno-promotivnu, medijsku kampanju za najširu javnost.

U okviru prve realizovano je: osam radionica za RE zajednicu, prije svega za mlade, jedanaest radionica za lokalne institucije: predstavnike opštinskih struktura, Centre za socijalni rad, Policiju, domove zdravlja, Zavod za zapošljavanje, osnovne i srednje škole, Crveni krst; i šest trodnevnih foruma/panele na kojima su učestvovali predstavnici gore navedenih lokalnih institucija, kao i NVO organizacije i predstavnici Romskog savjeta i RE zajednice.

Medijska komponenta je bila vrlo značajna. U okviru obje kampanje imali smo ukupno 147 medijskih objava direktno vezanih za kampanju „Moj život“, ali i 155 medijskih objava na teme ranih brakova, nasilja u porodici i prosjačenja na ulicama. Realizovali smo 12 medijskih događaja, imali 15 gostovanja na TV stanicama, kao i 32 priloga na TV i radio stanicama.

U okviru Moj život kampanje realizovali smo i Festival romske kulture, izložbu „Moj život“ o uspješnim Romima u svijetu, na sceni KIC Budo Tomović u okviru Moj život projekta predstavili smo i novu folklornu grupu Amaro Chelippe / Naše igre, nošnju i igre Roma Crne Gore.

Realizovano je još dosta drugih aktivnosti, između ostalog imali smo dvije kreativne radionice za Rome i Egipćane o video produkciji, imali video nagradno takmičenje, izradili mobilnu aplikaciju „Moj život“, tokom projekta imali više istraživanja, organizovali veliki broj događaja i drugih aktivnosti, izradili, dizajnirali i štampali brošure „Moj život“ i „Festival romske kulture“, plakate kampanje „Moj život“ i plakate „Festival romske kulture“, dizajnirali i izradili veliki broj promo materijala: šolje, cegere, majce, proizveli preko četrdeset video filmova, TV spotova, video jingleova, animirani spot kampanje „Moj život“, poznati romski jazz i soul bend KAL je bio zvanična muzička grupa kampanje „Moj život“, koja je na više svojih koncerata u Crnoj Gori promovisala kampanju „Moj život“, a izradili su i muziku i audio standarde za kampanju „Moj život“. Na društvenim mrežama Facebook, Instagram, TikTok i YouTube smo imali preko dvjesto postova. Svakodnevno smo radili press clipping i monitoring medija u Crnoj Gori i sve objave na temu ranih/prinudnih/ugovorenih brakova, nasilja u porodici, prosjačenja, kao i za kulturu Roma i Egipćana, inkluziju Roma i Egipćana u crnogorsko društvo i slali redovno po mailing listi usaglašenoj sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava.

Upravni odbor Projekta koji se sastao četiri puta tokom kampanje su činili odgovorni predstavnici Ministarstva za ljudska i manjinska prava, MUP, Ministarstvo finansija, Ministarstvo za rad i socijalna pitanja, Ministarstvo prosvjete, Romski savjet, Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori. Sprovesti edukacije za medicinske radnike/ce o njihovoj ulozi u borbi protiv trgovine ljudima uz osvrt na važnost senzibilnog pristupa u radu potencijalnim i žrtama trgovine ljudima iz romske i egipćanske zajednice

NVO „Centar za Romske inicijative“. Projekat: „Osnaživanje zajednice do suzbijanja nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova u Crnoj Gori“ Vrednost projekta 18.201.74 eura.

Ostvareni rezultati u izvještajnom periodu su u skladu sa ciljevima projekta:

15 romskih i egipćanskih aktivistkinja i članica REA Mreže PRVA iz Četiri cenogorska geada: Nikšić (4), Podgorica (8), Bijelo Polje (2), Bar (1) su osnažene da utiču i prate politike vezane za prava Romkinja i Egipćanki i rodno zasnovano nasilja na lokalnim i nacionalnim nivoima i aktivno su uključene u suzbijanju nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova;

Putem organizovanja tri inicijative u Nikšiću, Podgorici i Beranama 500 porodica (procjena je da je oko 2000 Roma /Romkinja i Egipćana/Egipćanke, djevojčica i dječaka) upoznato sa svojim pravima i posljedicama dječjeg ugovorenog brakakao i iznačaju povjerenja između roditelja i djece sa fokusom na djevojčice.

21 (11 ž, 10 m) mladih od 15-19 godina iz romske i egipćanske zajednice su na dva modula treninga kroz praktičan i teorijski rad upoznati sa temama, metodologijom i usavršili svoje znanje i vještine u vođenju radionica akreditovanog programa „ (mladi) – Inovativni pristupi u prevenciji rodno zasnovanog nasilja i promociji zdravih životnih stilova mladića i djevojaka”.

Koje su konkretne promjene nastale (u zajednici u kvalitetu života korisnika i sl) kao rezultat projektnih/programskih aktivnosti?

Konkretno promjene koje su nastale u okviru projekta „Osnaživanjem zajednice do suzbijanja nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova u Crnoj Gori” jeste upravo osnaživanje i jačanje kapaciteta učesnika/ca na projektnim aktivnostima da se uključe i svojim direktnim radom doprinesu promjenama u romskoj i egipćanskoj zajednici u više crnogorskih gradova kada je u pitanju suzbijanje nasilja i dječijih ugovorenih brakova. Rad medijatorke na terenu je doprinio povezivanju sa romskom i egipćanskom zajednicom kao i da zajednica stekne povjerenje i prepozna kome može da se obrati u slučaju prijavljivanja nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova. Inicijativa „Vjeruj kćerci kao sinu” koja je realizovana u romskim i egipćanskim zajednicama u Nikšiću, Podgorici i Beranama je doprinijela povećanju svijesti o značaju povjerenja između roditelja i djece sa fokusom na djevojčice.

109 mladih (847 Ž, 62 M) iz romske i egipćanske zajednice uzrasta od 11 do 18 godina iz Podgorice (59), Berana (25) i Nikšića (25) je prisustvovalo na 10 radionica i 2 dvodnevna seminara i tom prilikom su upoznati sa svojim pravima i načinima da ostvare svoja prava kao i unaprijedili svoja znanja na 10 tema po akreditovanom programu „Y (mladi) – Inovativni pristupi u prevenciji rodno zasnovanog nasilja i promociji zdravih životnih stilova mladića i djevojaka”

Kroz 4 inicijative koje su organizovane u saradnji sa mladima iz romske i egipćanske zajednice uključeno je oko 516 mladih i odraslih.

-66 (41 m, 25ž) mladih volontera/ki je kroz 3 inicijative pod nazivom „Zajedno protiv nasilja” u formi fudbalske utakmice u Nikšiću, Podgorici i Beranama prisutnima oko 150 osoba ukazalo na značaj nenasilja među mladima, promovisali zdrave stilove života, značaj fizičke aktivnosti kao i jednakost u društvu.

Kroz 3 inicijative pod nazivom „Sigurna podrška” u Nikšiću, Podgorici i Beranama sa oko 450 odraslih i mladih osoba razgovarali smo o značaju prijavljivanja, procesuiranja, kaznenim normama i posledicama u slučajevima dječijih ugovorenih brakova koji su u jedan od oblika trgovine ljudima, tom prilikom je prisutnima podijeljen i promotivni materijal sa kontaktima relevantnih institucija za prijavljivanje slučajeva dječijeg ugovorenog braka (privjesci, hemijske olovke i informativni flajeri)

U realizaciji inicijativa u romskoj i egipćanskoj zajednici uključeno je 9 predstavnika/ca relevantnih institucija: Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima (2 ž), Centar za socijalni rad Podgorica (2 ž), Centar bezbjednosti Podgorica (2 m), Centar bezbjednosti Nikšić (2 ž) i Opštinski milni tim za trgovinu ljudima Nikšić (1 m).

Ministarstvo unutrašnjih poslova

U saradnji sa Upravom za ljudske resurse Ministarstvo unutrašnjih poslova organizovalo je 2 obuke na temu "Uloga zdravstvenih radnika u borbi protiv trgovine ljudima" i to 22. novembra i 1. decembra 2022.g. za ukupno 22 polaznika iz sjevernog, južnog i centralnog regiona.

10. oktobar 2022. Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo zdravlja su uz podršku Njemačke organizacije za međunarodnu saradnju GIZ organizovali „Prezentaciju zdravstvenih indikatora i regionalnih standardnih operativnih procedura za identifikaciju žrtava i potencijalnih žrtava trgovine ljudima“. Navedenoj prezentaciji je prisustvovalo 17 zdravstvenih radnika sa više nivoa zdravstvene zaštite iz više crnogorskih opština.

Sprovesti promociju Protokola o postupanju organa, ustanova i organizacija u Crnoj Gori sa djecom uključenom u život i rad na ulici – na lokalnom nivou

Tokom održavanja obuka i edukacija čiji je organizator Ministarstvo unutrašnjih poslova/Odjeljenje za borbu protiv trgovi ljudima polaznici se upoznaju sa odredbama istog. Takođe, dana 9.12.2022. organizovan je radni sastanak u Bijelom Polju u cilju zadobijanja podrške i unapređenja rezultata u oblasti borbe protiv trgovine ljudima na lokalnom nivou gdje je bilo riječi i o Protokolu o postupanju organa ustanova i organizacija sa djecom uključenom u život i rad na ulici. Sastanku su prisustvovali predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije, lokalnih policijskih i inspeksijskih službi, predstavnici sudstva i tužilaštva, Tima za formalnu identifikaciju kao i predstavnici civilnog sektora i poredstavnici Ambasade SAD i Misije OEBS-a u Crnoj Gori.

Realizovati obuke za predstavnike insitucija koje u skladu sa opisom posla koji obavljaju mogu doći u kontakt sa žrtvama trgovine ljudima u odnosu na identifikaciju i zaštitu žrtava i efikasno krivično gonjenje izvršilaca

Ministarstvo unutrašnjih poslova/Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima je u skladu sa obavezama koje proističu iz strateških dokumenata tokom izvještajnog perioda u koordinaciji i saradnji sa ostalim institucijama i organizacijama sprovelo aktivnosti koje su imale za cilj jačanje kapaciteta nadležnih organa vezano za borbu protiv trgovine ljudima:

17-18. maj; 24-25. oktobar; 09-10. novembar 2022., Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima MUP-a je u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za migracije IOM održalo obuke na temu „Identifikacija i upućivanje žrtava trgovine ljudima- primjena Nacionalnog plana za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima“, kojima je prisustvovalo ukupno 48 predstavnika MUP/Uprave policije, Ministarstva rada i socijalnog staranja/Centara za socijalni rad;

29. jul, 2022. Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima MUP-a je u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za migracije IOM organizovalo Radionicu za prezentaciju web aplikacije za identifikaciju žrtava trgovine ljudima i za rad na predloženim indikatorima koji se odnose na najzastupljenije oblike eksploatacije. Aplikacija će biti namijenjena službenicima relevantnih službi ali i široj javnosti u cilju efikasnijeg inicijalnog prepoznavanja potencijalnih i žrtava trgovine ljudima. Radionici je prisustvovalo 15 predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Uprave za inspekcijske poslove;

26-30. septembar, 2022.g. uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori organizovalo set obuka na temu „Primjena smjernica za obavljanje razgovora sa osobama za koje postoji sumnja da su žrtve trgovine ljudima sa ponuđenim setom pitanja“, namijenjenih prvenstveno policijskim službenicima i socijalnim radnicima u cilju njihove senzibilizacije po pitanju efikasnijeg rada sa potencijalnim i žrtavama trgovine ljudima. Obuke su održane za 52

predstavnik Uprave policije i centara za socijalni rad iz centralnog, južnog i sjevernog regiona Crne Gore u Podgorici, Baru i Kolašinu

U saradnji sa Upravom za ljudske resurse 22.12.2022.g. održana obuka „Borba protiv trgovine ljudima“, za ukupno 10 polaznika- službenika policije (opšte nadležnosti i policije), Direkcije za azil i Direkcije za prihvatanje stranaca koji traže međunarodnu zaštitu.

Potpisati bilateralne sporazume o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima (prevencija, identifikacija, zaštita i dobrovoljni povratak).

U Sarajevu (Bosna i Hercegovina) je 3. marta 2022. godine održan bilateralni sastanak ključnih aktera u oblasti borbe protiv trgovine ljudima Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Na sastanku su razmatrane mogućnosti potpisivanja bilateralnog Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima BiH i Crne Gore, a takođe su razmjenjena iskustva u pogledu vođenja statističkih podataka o slučajevima trgovine ljudima. S tim u vezi MUP/Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima je pripremio nacrt Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima koji je dostavilo nadležnom Direktoratu za međunarodnu saradnju, evropske integracije i projekte na dalju proceduru.

Održana dvodnevna obuka za saradnike u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana²²

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava – Odjeljenje za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana organizovalo je dvodnevnu obuku za saradnike u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana na temu: „Borba protiv trgovine ljudima i ugovorenih brakova“

Cilj ovih radionica jeste da Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava priprema Saradnike u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana za narednu godinu sa akcentom koji će biti usmjeren na ukidanju maloljetnih i ugovorenih brakova i uključivanje romske i egipćanske djece u vrtićima i druge nivoe obrazovanja.

²² <https://www.gov.me/cyr/clanak/organizovana-dvodnevna-obuka-za-saradnike-u-socijalnoj-inkluziji-roma-i-egipcana>

Ova aktivnost će biti organizovana u narednoj godini u saradnji sa međunarodnim organizacijama, državnim i lokalnim institucijama, Ombudsmanom, državnim tužilaštvom, Centrima za socijalni rad, Crvenim krstom, predstavnicima policije, vrtićima, osnovnim i srednjim školama, medijima, Romskim savjetom, nevladinim organizacijama, Saradnicima u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana i romskom i egipćanskom populacijom. Koordinator ove aktivnosti biće Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava.

Na obuci polaznici edukacija imali su priliku naučiti kako da razgovaraju sa predstavnicima romske i egipćanske populacije, kako im predstaviti program i šta će se od njih tražiti u cilju ukidanja maloljetnih i ugovorenih brakova i uključivanje romske i egipćanske djece u vrtićima i druge nivoe obrazovanja. Akcija će se vršiti na različite načine: metodom od kuće do kuće gdje će romsku i egipćansku populaciju posjetiti saradnici u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana, srednjoškolci, studenti, dobrovoljci, koji će pružiti podršku pripadnicima romske i egipćanske populacije i objašnjavati planirani program.

Takođe pripadnicima romske i egipćanske populacije će biti predstavljen program i preko Centara za socijalni rad, Policije, Crvenog krsta Crne Gore, Osnovnih škola, Srednjih škola, Vrtića, Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana, Romskog savjeta i nevladinih organizacija, od kojih će se tražiti njihova podrška putem njihovih potpisa

Predavači na ovim obukama su bili: načelnik Odjeljenja za unapređenje i zaštitu položaja Roma i Egipćana – Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava i Izvršni direktor NVO Koračajte sa nama – Phiren amenca.

Pokretanje socijalnog servisa Svrtište privremeni smještaj za djecu sa ulice

Prihvatište je socijalni servis udruženja Roditelji namijenjen djeci koja žive u ekstremnom siromaštvu. Cilj programa jeste podrška u obrazovanju i socijalnoj integraciji kroz:

- Individualnu i grupnu podršku pri učenju
- Psihološke radionice
- Kreativno edukativne radionice

- Računarske radionice
- Humanitarne akcije I jednokratnu podršku
- Savjetodavni rad i podršku porodicama.

U toku 2022. godine ukupno 75 djece je pohađalo programe podrške u obrazovanju, socijalizaciji i razvoju. To podrazumijeva jednom sedmično dolazak svakog djeteta i usvajanje znanja i vještina u skladu sa razvojem i uzrastom. Program pohađaju djeca osnovnoškolskog uzrasta i podijeljena su u različite programe u zavisnosti od načina podrške.

Individualnu podršku u savladavanju školskog gradiva je imalo 36 djece, sa kojima je održano 403 individualnih časova. Najčešći predmeti iz kog djeca imaju podršku su Matematika I Engleski jezik.

Ukupno 39 djece osnovnoškolskog uzrasta je pohađalo grupne časove koji se odnose na opismnjavanje i savladavanje elementarnih vještina.

Socijalni servisi Udruženja Roditelji namijenjeni su djeci koja žive u ekstremnom siromaštvu, među kojima ima djece RE populacije, djece iz jednoroditeljskih, hraniteljskih porodica, odnosno svih kojima se procjenjuje da je potrebna dodatna podrška i osnaživanje.

Koordinaciono tijelo za praćenje i sprovođenje „Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2019 -2024“ je izradila novi Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima za 2023 godinu.

Ovom aktivnošću je koordiniralo Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima pri Ministarstvu za unutrašnje poslove.

Načelnik Odjeljenja za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana je definisao mjere u cilju suzbijanje pojave ugovorenih brakova i prosjačenja koje takođe spadaju u navedenu oblast borbe protiv trgovine ljudima. Takođe načelnik je obavjestio Koordinaciono tijelo o narednim koracima u cilju pokretanja inicijative Deklaracije o ukidanju maloljetnih brakova i uključivanje romske i egipćanske djece u vrtiće i svim drugim nivoima obrazovanja.

Koordinaciono tijelo je pohvalio ovu akciju koja će pokretati Nacionalni Kordinator za Rome zajedno sa romskom zajednicom, međunarodnim i nevladinim organizacijama kao i državnim institucijama i najavili svoju maksimalnu podršku ovoj akciji.

Na navedenom sastanku su učestvovali svi relevantni subjekti iz državnih institucija vezanu za temu Borba protiv trgovine ljudima, koji su tokom dva dana izradila novi Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima za 2023 godinu.

Tokom 2022.godine, **NVO Centar za romske inicijative**, sprovela je akreditovanu obuka pod nazivom „program osnovne obuke stručnih radnika/ca, stručnih saradnika/ca, multidisciplinarnih timova za prevenciju u suzbijanje dječjih ugovorenih brakova“ u 4 termina (maj, jun, oktobar, novembar) za ukupno 73 učesnika.

Zavod za socijalnu i dječju zaštitu bio je zadužen za praćanje kvaliteta obuke i izdavanje sertifikata polaznicima obuke u cilju ostvarivanja bodova za obnovu licence. Obuka je procjenjena kao kvalitetna te će se po isteku roka, ista ponovo akreditovati kako bi NVO mogla da je sporovodi u kontinuitetu.

S obzirom da je akcionim planom bila predviđena jedna obuka za 15 učesnika, nije bilo potrebe da Zavod dodatno finansira organizovanje ove obuke.

NVO „Centar za bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja Crne Gore - Defendologija“ iz Nikšića;

Održala je 15 radionica u Podgorici, Nikšiću, Beranama, Tivtu i Budvi u romskim i egipćanskim naseljima. Film je prikazan 15 puta, po 3 puta u svakom od gradova u okviru radionice. Film je ostavio jaku impresiju na posmatrače, te je poslao snažnu poruku da jedino zajedno, sinergiskim djelovanjem možemo zajedno doprinjeti smanjenju prosjačenja. Tim događajima je prisustvovalo više od 5000 ljudi različitih uzrasnih kategorija od djece osnovnoškolskog uzrasta do lica 65+.

Izazovi: Dječiji/prisilni/ugovoreni brakovi, nasilje u porodici i prosjačenje su evidentni problemi i u narednom periodu je neophodno uložiti dodatne napore nadležnih institucija u rješavanju istih. Neophodno je u narednom periodu obezbijediti više dnevnih centare – prihvatilišta za djecu koja prose. Takođe, značajan doprinos mogu pružiti i NVO te je potrebno u skladu sa mogućnostima finansirati kvalitetne projekte NVO koje se bave rješavanjem problema dječijih/prisilnih/ugovorenih brakova, nasilja u porodici i prosjačenja.

TABELARNI IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU AKCIONOG PLANA ZA 2022. GODINU

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Diskriminacija

STRATEŠKI CILJ I: Poboljšanje socio-ekonomskog i pravnog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori, unapređenjem inkluzivnog i otvorenog društva zasnovanog na promociji jednakosti, borbi i eliminisanju svih oblika diskriminacije, anticiganizma i siromaštva			
Operativni cilj 1:	Unapređenje institucionalne i društvene borbe protiv svih oblika diskriminacije i aniticiganizma sa kojima se suočava romska i egipćanska zajednica		
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su se suočili sa nekim od oblika diskriminacije	<i>2021</i> 58,6%	<i>2023</i> 56 %	<i>2025</i> 53%
Indikator učinka 2: Smanjiti procenat Roma i Egipćana koji su bili žrtve govora mržnje	<i>2021</i> 49,5%	<i>2023</i> 47 %	<i>2025</i> 45%
Indikator učinka 3: Smanjiti procenat etničke distance prema građanima romske i egipćanske zajednice	<i>2021</i> 0.55 (na ljestvici od 0 do 1)	<i>2023</i> 0.52	<i>2025</i> 0.50

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti 	Planirana / utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
1.1. Organizovanje posjete grupe srednjoškolaca spomen domu Jasenovac i Romskom memorijalnom centru Uštica	Organizovana posjeta spomen domu Jasenovac i Romskom memorijalnom centru Uštica	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava NVO Romska organizacija mladih “Koračajte sa nama - Phiren Amenca”	Ova aktivnost realizovana je u januaru od 26 do 28 januara 2022. godine u sklopu projekta “Svi protiv anticiganizma” koji je podržala Amasada sjedinjenih američkih država u Podgorici. Ovo je prva grupna posjeta iz Crne Gore spomen domu Jasenovac, gdje je učestvovalo 19 učenika/ca srednjih škola u Podgorici i tri člana NVO Phiren Amenca. Tokom posjete učesnici/ce su obišli spomen dom Jasenovac, Romski memorijalni centra u Ušticama (izgrađen na mjestu tzv.ciganoskog logora) kao i Memorijalni centar u Donjoj Gradini. Ova posjeta je bila prilika da se učesnici/ce upoznaju sa činjenicama vezanim za stradanje Roma u II svjetskom ratu na prostorima bivše Jugoslavije a Jasenovac je izabran kao mjesto gdje su Romi masovno stradali zajedno sa ostalim narodima Jugoslavije. Cilj posjete je bio upoznavanje sa činjenicama kao i podizanje svijesti o negativnim posledicama anticiganizma koji se na ovim mjestima radikalno ispoljio.	Planirano: 5,055.00 € Utrošeno: 5,055.00 €	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal – III kvartal 2022	Ova aktivnost je podržana od strane Ambasade Sjedinjenih američkih država u Podgorici

<p>1.2. Kampanja protiv anticiganizma uz učešće poznatih ličnosti iz javnog života Crne Gore.</p>	<p>Realizovana najmanje jedna kampanja na temu borbe protiv anticiganizma</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava NVO Romska organizacija mladih “Koračajte sa nama - Phiren Amenca”</p>	<p>Kampanja protiv anticiganizma uz učešće poznatih ličnosti realizovana je u avgustu 2022.godine. Ova kampanja je bila dio projekta “Svi protiv anticiganizma” koji je podržala ambasada sjedinjenih američkih država u Podgorici. Kampanja je imala oblik video spota u kojem su poruke protiv anticiganizma slale poznate ličnosti iz svijeta novinarstva, muzike i filma. U kampanji su učestvovali: Aleksandra Mudreša, voditeljka na TV Vijesti, Danijel Alibabić, pop pjevač i Nikola Vukčević, filmski režiser. Kampanja je objavljena you tube kanalu naše organizacije kao i na društvenim mrežama. U nastavku su link za kampanju: https://www.youtube.com/watch?v=ZKKNiCvzA&t=8s. Na youtube kanalu je kampanju pogledalo 216 posjetilaca. Kampanju je na facebook stranici pogledalo 8,500 posjetilaca. Na instagramu je kampanju pogledalo 5,231 korisnika a šerovalo je 46 korisnika.</p>	<p>Planirano: 1,442.00 €</p> <p>Utrošeno: 1,442.00 €</p>	<p>Početni/ krajnji rok realizacije:</p> <p>II kvartal –IV kvartal 2022.</p>	<p>Ova aktivnost je podržana od strane Ambasade Sjedinjenih američkih država u Podgorici</p>
<p>1.3.Edukacije na temu borbe protiv anticiganizma za srednjoškolce u SŠ u Podgorici koje će držati mladi ambasadori protiv</p>	<p>Održano najmanje 3 edukacije za najmanje 60 učesnika</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo prosvjete NVO Romska organizacija mladih “Koračajte sa</p>	<p>Ova aktivnost je realizovana u maju 2022.godine. Edukacija na temu anticiganizma za srednjoškolce u podgoričkim srednjim školama bila je dio projekta “Svi protiv anticiganizma” koji je podržala</p>	<p>Planirano: Nisu potrebna sredstva</p> <p>Utrošeno:</p>	<p>Početni/ krajnji rok realizacije:</p> <p>II kvartal – IV kvartal 2022.</p>	<p>Ova aktivnost je podržana od strane Ambasade Sjedinjenih američkih</p>

anticiganizma – učesnici projekta “Svi protiv anticiganizma”		nama - Phiren Amenca”	ambasada sjedinjenih američkih država u Podgorici. Radionice su organizovane u devet srednjih škola u Podgorici a vodili su ih mladi ambasadori protiv anticiganizma (učesnici posjete Jasenovcu). Poziv za učešće na radionicama bio je otvoren i mogli su da prisustvuju svi zainteresovani učenici/ce. Održano je ukupno devet radionica u trajanju od po sat vremena na kojima su mladi ambasadori kroz prezentaciju i interaktivnu komunikaciju sa prisutnima govorili o anticiganizmu Učešće na radionicama uzelo je 156 učenika/ca iz devet srednjih škola u Podgorici.	Sredstva prikazana kod aktivnosti broj 1.2.		država u Podgorici
1.4. Obuka službenika/ca iz Ministarstva unutrašnjih poslova, područnih filijala i ekspozitura MUP-a u radu sa romskom i egipćanskom zajednicom i borbom protiv anticiganizma	Održana obuka za najmanje 25 službenika MUP-a	Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova NVO Romska organizacija mladih “Koračajte sa nama – Phiren Amenca”	NVO Phiren Amenca je u Budvi 13 i 14 marta 2022. godine realizovala dvodnevni trening za 25 predstavnika državnih institucija, lokalnih samouprava, kao i organizacija poput Crvenog krsta na temu regulisanja pravnog statusa romske zajednice. Treneri su bili Dragan Dašić, načelnik Direkcije za strance, migracije i readmisiju u Ministarstvu unutrašnjih poslova, Bojan Bugarin, iz Foruma za evroatlantske perspektive, i Elvis Beriša, iz NVO Phiren Amenca. Osim toga, službenici su prošli i obuku o Anticiganizmu koju je vodio Elvis Beriša, izvršni direktor NVO Phiren Amenca.	Planirano: 3.500,00 € Utrošeno. 3.500,00 €	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal – IV kvartal 2022.	Ova aktivnost je podržana od strane Evropske mreže za apatridiju - ENS

			Trening se realizovao u okviru projekta „Okončanje romske apatridije u zemljama Zapadnog Balkana", koji je podržan od strane Evropske mreže za apatridiju i Fondacije za otvoreno društvo-Kancelarija za romske inicijative.			
1.5. Obilježavanje 2. Avgusta - Međunarodnog dana sjećanja na romske žrtve Holocausta	Učešće 15 mladih iz romske i neromske zajednice u programu „Vidi i ne zaboravi” (Dikh he na Bister) u posjeti koncentracionom logoru u Auschwitzu i Krakovu.	<p>Nosilac:</p> <p>Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Partner:</p> <p>Romska organizacija mladih “Koračajte sa nama - Phiren Amenca”</p>	<p>Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava podržalo je učešće osmoro učesnika i učesnica iz Crne Gore u Poljskoj u Krakovu koji su odali počast ubijenim Romima i Sintima tokom Drugog svjetskog rata u Auswicu / Birkenau.</p> <p>Predstavnik Ministarstva ljudskih i manjinskih prava i predstavnik NVO "Phiren Amenca položili su vijenac u znak sjećanja. U Aušvicu-Birknau, u periodu Drugog svjetskog rata stradalo je 21.000 Roma i Sinta, dok se njihovo stradanje u ovom periodu procjenjuje negdje između 1.300.000 i 1.500.000 ljudi.</p> <p>Povodom obilježavanja 2. avgusta Dana sjećanja na genocid nad Romima i Sintima u drugom svjetskom ratu NVO Phiren Amenca je uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava i internacionalne mreže omladinskih organizacija Ternype organizovala posjetu u bivšem koncentracionom logoru Aušvic –Birkenau u Poljskoj za grupu od osam mladih ljudi iz Crne Gore.</p>	<p>Planirano: 3.000,00 €</p> <p>Utrošeno: 2.964,50 eura</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije:</p> <p>III kvartal – 2022 - IV kvartal 2023.</p>	

			<p>Predstavnik Ministarstva ljudskih i manjinskih prava Sokolj Beganaj zajedno sa mladima i predstavnicima NVO „Phiren Amenca“ odali su počast svim žrtvama polažući cvijeće na memorijal prilikom komemoracije u Aušvicu-Birkenau</p> <p>Osmoro mladih iz Crne Gore učestvovalo je u petodnevnom programu Dikhe na bister - Vidi i ne zaboravi koji je okupio oko 200 mladih ljudi iz romske i neromske zajednice širom Evrope.</p>			
1.6. Formiranje radne grupe za izradu i akreditovanje programa borbe protiv Anticiganizma za rad sa državnim službenicima i mladima	Formirana grupa za izradu programa borbe protiv Anticiganizma za dvije ciljne grupe, rad sa državnim službenicima i mladima	<p>Nosilac:</p> <p>Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Partneri:</p> <p>Sudovi;</p> <p>Tužilaštva;</p> <p>Ombudsman;</p> <p>CSO²³;</p> <p>Romska organizacija</p>	U cilju zaštite romske i egipćanske populacije u Crnoj Gori od rasizma, anticiganizma i svih oblika diskriminacije, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava pokrenulo je inicijalni sastanak sa ciljem izrade akreditovanog programa za borbu protiv anticiganizma za rad sa državnim službenicima i mladima.	Nisu potrebna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije: III kvartal – 2022 -IV kvartal 2023.	

²³Centar za stručno obrazovanje

		mladih “Koračajte sa nama - Phiren Amenca”;				
1.7.Realizacija trodnevnog treninga za trenere na temu Anticiganizma	10 osoba osnaženo da realizuju obuke prema akreditovanom programu brobe protiv Anticiganizma	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Sudstvo Tužilaštvo Ombudman Romska organizacija mladih “Koračajte sa nama - Phiren Amenca”	Nije realizovano	Planirano: 3.500.00 €	Početni/ krajnji rok realizacije: kvartal 2022 - II kvartal 2023	
1.8.Izrada Analize i Priručnika za medijske kuće za adekvatno medijsko izvještavanje o Romima i Egipcánima	Izrađena Analiza i priručnik	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Romska organizacija mladih “Koračajte sa nama - Phiren Amenca”;	Ova aktivnost realizovana je u sklopu projekta „PRIME“ (Profesionalni, odgovorni i Inkluzivni Mediji) realizovan je uz podršku Evropske komisije, i omogućio je podsticanje inkluzivnih i istraživačkih medijskih sadržaja, naglašavajući perspektive manjina. Nosioc projekta je bila produkcijska kuća Galileo production, dok su partneri na projektu bili NVO Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore (UMHCG),	Planirano: 5,000.00 € Utrošeno: 5.000.00 €.	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - IV kvartal 2022	

			<p>NVO 35mm, Romske organizacije mladih “Koračajte sa nama – Phiren Amenca”, NVO LGBT Forum Progres, NVO 4Life i pridruženi partner Fakultet političkih nauka Univerziteta Crne Gore. U sklopu ovog projekta urađena je analiza medijskog izvještavanja o Romima. Cilj ove analize je dekonstrukcija uređivačke politike na četiri online medija kada je u pitanju tema romske i egipćanske populacije i njenog položaja u društvu. Korpus analize je sadržao 354 objave u periodu od četiri mjeseca – april, avgust, novembar i decembar 2020. godine, na četiri crnogorska portala: <i>Radio Televizija Crne Gore</i>, <i>Vijesti</i>, <i>CDM</i> i portal <i>Antena M</i>. U pomenutom periodu objavljen je sljedeći broj tekstova na analiziranim portalima: <i>RTCG</i> (81), <i>Vijesti</i> (127), <i>CDM</i> (89) i <i>Antena M</i> (57).</p> <p>Takođe, u okviru ove analize analizirano je i izvještavanje TV stanica o pitanjima romske inkluzije. Korpus sadrži priloge emitovane na četiri televizijske stanice: <i>TVCG</i>, <i>Vijesti</i>, <i>TV Prvu</i> i <i>TV Novu M</i> u periodu od četiti mjeseca – april, avgust, novembar i decembar 2020.godine. Ukupan broj analiziranih priloga za svaku TV stanicu bio je 94, a pojedinačno po</p>		
--	--	--	---	--	--

			<p>svakoj TV kući to izgleda ovako: <i>TV Vijesti</i> (34), <i>TV Nova</i> (6), <i>Prva TV</i> (11) i <i>RTCG</i> (43) priloga. Najveći broj priloga o romskoj zajednici emitovan je na <i>RTCG</i> ukupno 45,7% od ukupnog uzorka. Slijedi <i>TV Vijesti</i> sa 36% priloga. Najmanje pažnje romskoj zajednici posvetila je <i>TV Nova</i> sa svega 6,4% priloga.</p> <p>Na osnovu analize izvještavanja četiri portala došli smo do zaključka da je izvještavanje o Romima i Egipćanima u najvećoj mjeri faktografsko, a da se mediji veoma malo bave dubinskim istraživanjem i analizom problema sa kojima se ove dvije zajednice suočavaju. Takođe, jedan od rezultata analize je i napredovanje u smislu smanjivanja stereotipnog izvještavanja o Romima.</p>			
1.9. Snimanje i kreiranje filma o Anticiganizmu i stradanju Roma u II Svjetskom ratu	Kreiran i prikazan dokumentarni film o Anticiganizmu i stradanju Roma u II Svjetskom ratu prilikom obilježavanja 8. Aprila, Svjetskog dana Roma	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava;</p> <p>Partner: Romska organizacija mladih Koračajte sa</p>	U sklopu projekta “Svi protiv anticiganizma” podržan je od Ambasade Sjedinjenih američkih država realizovana je aktivnost snimnja dokumentarnog filma” Svi protiv anticiganizma”. Ova aktivnost realizovana je tokom januara do maja 2022.godine. Snimanje materijala za film realizovana je tokom posjete spomen domu Jasenovac nakon čega je rađeno na postprodukciji	<p>Planirano: 2,200.00 €</p> <p>Utrošeno: 2.200.00</p>	<p>Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - III kvartal 2022</p>	

		nama - Phiren Amenca”;	dokumentarnog filma. Premijerna projekcija, uz saglasnost donatora održana je 16. maja na Međunarodni dan otpora Roma kojim se obilježava dan kada su romski logoraši iz Aušvica podigli otpor prema nacistima. Svečana premijera dokumentarca je održana u Crnogorskom narodnom pozorištu. U saradnji sa upravom CNP-a obezbijeden je besplatno prostor, oprema i osoblje pozorišta za premijeru filma. U svrhu realizacije premijere potpisan je Memorandum o saradnji sa CNP-om. Premijeri su prisustvovali zvaničnici iz Vlade Crne Gore, diplomatskog kora, civilnog sektora, medija, romske i egipćanske zajednice. Na premijeri je bilo prisutno ukupno 150 zvaničnika. Na sljedećem linku možete pogledati dokumentarni film “Svi protiv anticiganizma” koji je snimljen u okviru projekta: https://www.youtube.com/watch?v=nyMILwMZV4&t=713s			
1.10. Uraditi izvještaj o broju prijavljenih i procesuiranih slučajeva govora mržnje, diskriminacije i nasilja	Izrađen izvještaj koji sadrži prikaz ukupno prijavljenih i procesuiranih slučajeva u 2022 i 2023. godini, sa preporukama za	Nosilac: Ombudsman; Relevantna ministarstva; Partneri: MUP; Sudstvo i Tužilaštvo	U okviru godišnjeg izvještaja, Zaštitnik svakogodišnje sačinjava poseban dio koji se odnosi na zaštitu od diskriminacije, rodnu ravnopravnost i manjinske grupe a u okviru tog dijela sačinjava se poseban dio koji se odnosi na govor mržnje. Kao i prethodnih godina ,	Planirano: Nisu potrebna dodatna sredstva	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - IV kvartal 2023	

	unapređenje postupanja svih insitucija u borbi protiv govora mržnje, diskriminacije i nasilja		za 2022. godinu će biti sačinjen izvještaj, predat Skupštini Crne Gore i objavljen na zvaničnoj web stranici institucije.			
1.11. Edukovati urednike i novinare za senzibilno izvještavanje prema Romima i Egipćanima i borbi protiv anticiganizma	Edukovano najmanje 20 novinara/novinark i i urednika/urednica iz raznih dnevnih i nedeljnih štampanih i onlajn medija iz više gradova u Crnoj Gori	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: OMBUDSMAN; Agencija za elektronske medije; Javni servis; Novinari	Nije realizovano-	Planirano: 3,000.00 €	Početni/ krajnji rok realizacije: IV kvartal 2022 - IV kvartal 2023	
1.12. Jačanje kapaciteta na temu antidiskriminacionog pristupa za zaposlene u javnoj upravi	Obučeno najmanje 40 zaposlenih u biroima za zapošljavanje, centrima za rad domovima zdravlja	Nosilac: Ministarstvo ljudskih manjinskih prava; Help – Hilfe zur Selbsthilfe; Partneri: Ministarstvo zdravlja;	Edukacijom do smanjenja etničke distance prema romskoj i egipćanskoj populaciji. Navedenoj edukaciji učestvovalo je ukupno 26 učesnika/ce iz različitih državnih institucija, a predavač na istoj je bio načelnik Odjeljenja za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana i Izvršni direktor NVO Koračajte sa nama – Phiren amenca.	Planirano: 12,000.00 €	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022- IV kvartal 2022	

		Minsitarstvo rada i socijalnog staranja;				
1.13. Organizovati dvodnevne Edukacije na temu „Društvena jednakost pripadnika romske i egipćanske zajednice - borba protiv anticiganizma“ (za državne i lokalne službenike, zaposlene u javnim ustanovama, nastavno osoblje, ljekare, sudije, tužioce, inspektore.	Edukovano ukupno 40 službenika/službenica	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Lokalne samouprave; MUP; Ministarstvo zdravlja; Ministarstvo prosvjete; Ministarstvo rada i socijalnog staranja;	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je danas u saradnji sa Opštinom Berane realizovalo edukaciju „Društvena jednakost pripadnika romske i egipćanske zajednice – borba protiv anticiganizma za predstavnike sekretarijata i službi Opštine Berane, obrazovnih ustanova i lokalnih institucijasa teritorije ove Opštine.	Planirano: 2.500,00 € Utrošeno: 3.207,50	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - IV kvartal 2022	
1.14. Obuka za sudije i državne tužioce na temu “Zločin iz mržnje i govor mržnje”	Najmanje 20 sudija i državnih tužilaca uspješno prošlo obuku	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu	Realizovano - 1. i 2. decembar 2022. godine – Ulcinj, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, organizovao je seminar na temu „Zločin iz mržnje i govor mržnje“, u okviru Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2022. godinu. U uvodnom dijelu učesnicima se u ime Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu obratila Maša Adžić, načelnica Odjeljenja za kontinuiranu	Planirano: 3.000 eura Potrošeno: 4.493.20	Početni/ krajnji rok realizacije: III kvartal 2022 - IV kvartal 2022	

			obuku Sekretarijata Centra i mr Sokolj Beganaj, načelnik Odjeljenja za unapređenje položaja Roma i Egipćana, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Predavači na obuci su bili: mr Sokolj Beganaj, načelnik Odjeljenja za unapređenje položaja Roma i Egipćana, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Miloš Šoškić i Miroslav Turković, specijalni tužioc. Teme o kojima se govorilo bile su sledeće: Borba protiv anticiganizma ; Pojam i koncept zločina iz mržnje; Pravni okvir i krivičnopravna zaštita u slučajevima zločina iz mržnje u Crnoj Gori; Krivičnopravno gonjenje u slučajevima zločina iz mržnje u Crnoj Gori; Govor mržnje; Studije slučaja. Obuci je prisustvovalo 20 učesnika (11 sudija i 8 državnih tužilaca i 1 savjetnik u ODT Bar).			
1.15. Obuka za sudije i državne tužioce na temu "Zabrana diskriminacije"	Najmanje 20 sudija i državnih tužilaca uspešno prošlo obuku	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Partner: Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu</p>	Djelimično realizovano - 23. i 24. jun 2022. godine – Podgorica, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u saradnji sa AIRE centrom iz Londona - Centar za pružanje pravne pomoći u pogledu zaštite ljudskih prava u Evropi, a uz finansijsku podršku Ambasade Ujedinjenog Kraljevstva, u okviru Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2022. godinu, organizovao je onlajn obuku na temu: »Član 14 EKLJP – zabrana	Planirano: 3.000.00 €	Budžet Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu:	Redovna budžetska sredstva
					Početni/krajnji rok realizacije: III kvartal 2022 - III kvartal 2022	

			<p>diskriminacije«. U uvodnom dijelu učesnicima se u ime Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu obratila Maša Adžić, načelnica Odjeljenja za kontinuiranu obuku Sekretarijata Centra. Predavači na obuci su bili: Siniša Bjeković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Miloš Šošokić, specijalni tužilac u Specijalnom državnom tužilaštvu i Mirjana Lazarova Trajkovska, sudija Vrhovnog suda Republike Sjeverne Makedonije. Posebne teme o kojima se govorilo i diskutovalo bile su sledeće: Diskriminacija po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta; Praksa ESLJP u vezi sa članom 14 i diskriminacijom LGBT osoba; Nacionalno zakonodavstvo i praksa domaćih sudova; Zločin iz mržnje; Govor mržnje kao poseban oblik diskriminacije; Diskriminacija po osnovu invaliditeta; Diskriminacija po osnovu etničke i vjerske pripadnosti - Studija slučaja – predmet Alković protiv Crne Gore; Relevantna praksa ESLJP u vezi sa članom 14. Obuci je prisustvovalo 12 učesnika (9 sudija, 1 državna tužiteljka i 2 predstavnika Udruženja mladih sa hendikepom).</p>			
1.16. Obuka za sudije i državne tužioce na temu "Borba protiv	Najmanje 20 sudija i državnih tužilaca uspješno prošlo obuku	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i	<p>Realizovano</p> <p>- 6-7-8. decembar 2022. godine, Kotor, Donji Stoliv, Centar za obuku</p>	Planirano : 3.000.00 €.	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal	

<p>trgovine ljudima i ugovorenih brakova”</p>		<p>manjinskih prava</p> <p>Partner: Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu</p>	<p>u sudstvu i državnom tužilaštvu u saradnji sa Ambasadom SAD u Podgorici tj. Biroom Stejt Departmenta za borbu protiv međunarodne trgovine drogom i sprovođenje zakona (INL Program) organizovao je trodnevnu obuku na temu: „Borba protiv trgovine ljudima“, u okviru Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2022. godinu. U uvodnom dijelu učesnike je pozdravila Maša Adžić, načelnica Odjeljenja za kontinuiranu obuku Sekretarijata Centra i James Arguin, viši pravni savjetnik INL Pravnog programa, Ambasada SAD. Predavači su bili: Milenka Seka Žižić, sutkinja Vrhovnog suda Crne Gore, Željka Jovović, predsjednica Osnovnog suda u Podgorici, Mira Samardžić, donedavno specijalna tužiteljka, Sanja Jovičević, specijalna tužiteljka i Vukas Radonjić državni tužilac upućen na rad u Specijalno državno tužilaštvo. Teme koje su bile zastupljene na obuci su sledeće: Pregled stanja i pravnog okvira u oblasti trgovine ljudima – Crna Gora; Polazno stanje u oblasti trgovine ljudima sa aspekta položaja žrtve; Studija slučaja trgovine ljudima – Crna Gora; Uloga žrtava i svjedoka - Razgovori sa žrtvama - Istraga i priprema za suđenje sa primjerima iz prakse; Istražne tehnike u trgovini</p>	<p>Utrošeno: Budžet Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu:</p> <p>Redovna budžetska sredstva</p>	<p>2022 - III kvartal 2023</p>	
---	--	--	--	--	--------------------------------	--

		<p>ljudima – studija slučaja; Korišćenje informaciono komunikacionih tehnologija kao istražnih tehnika u predmetima trgovini ljudima; Studija slučaja: Priprema za suđenje; Vježba u grupama – trgovina ljudima ili posredovanje u vršenju prostitucije (scenario slučaja); Međunarodna saradnja, najbolje prakse, izazovi i rješenja. Obuci je prisustvovalo 17 učesnika (10 sudija, 6 državnih tužilaca i načelnica Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima).</p> <p>- 28.- 30. jun 2022. godine - Budva, Kancelarija Ujedinjenih nacija za pitanja droge i kriminala (UNODC) u saradnji sa Centrom za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu organizovli prvu od dvije planirane trodnevne nacionalne multidisciplinarnе obuke korišćenjem metodologije simulacije sudjenja zbog krivičnog djela trgovine ljudima. Obuka se sprovodi u okviru UNODC projekta „Sprječavanje nekažnjivosti trgovaca ljudima i podrška žrtvama trgovine ljudima u jugoistočnoj Evropi“. Cilj simulacije sudjenja je jačanje i unaprjeđivanje krivičnog gonjenja trgovine ljudima i sprovođenja uspješnih istraga koje rezultiraju pravnosnažnim osuđujućim presudama, odnosno jačanje kapaciteta istražnih organa i sudova u Crnoj Gori i unaprjeđenje</p>			
--	--	--	--	--	--

			<p>položaja i prava žrtava u krivičnom postupku. Učesnici su imali priliku da u realnom vremenu iskuse izazove i mogućnosti u identifikovanju i istrazi slučajeva trgovine ljudima po metodologiji učenja kroz rad. U uvodnom dijelu učesnicima su se obratili predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore, Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, Ambasada SAD u Podgorici i UNODC-a. Predvači na obuci su bili nacionalni praktičari iz reda pravosuđa: gđa Vesna Jovičević, ranija državna tužiteljka i rukovodilac Operativnog tima za borbu protiv trgovine ljudima, gđa Milenka-Seka Žižić, sutkinja Vrhovnog suda Crne Gore, gđa Tanja Čolan Deretić, državna tužiteljka Višeg državnog tužilaštva u Podgorici i rukovodilac Operativnog tima za borbu protiv trgovine ljudima i gđa Ana Vuković, sutkinja Apelacionog suda Crne Gore. Poseban osvrt u okviru obuke je bio stavljen na sledeće tematske cjeline: Izazovi u pravnoj kvalifikaciji i identifikaciji žrtava trgovine ljudima; Položaj žrtve u krivičnim postupcima zbog krivičnog djela trgovine ljudima – izazovi u zaštiti i podršci žrtvama trgovine ljudima; Kaznena politika. Obuci je prisustvovalo 15 učesnika (7 sudija, 7 državnih tužilaca i 1 savjetnica iz Vrhovnog suda CG).</p>		
--	--	--	---	--	--

		<p>Ispred Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu obuci je prisustvovala gđa Ljiljana Lakić, predsjednica Upravnog odbora Centra.</p> <p>- 23.- 25. novembra 2022. godine – Budva, Kancelarija Ujedinjenih nacija za pitanja droge i kriminala (UNODC) u saradnji sa Centrom za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu organizovli drugu po redu trodnevnu nacionalnu multidisciplinarnu obuku korišćenjem metodologije simulacije suđenja zbog krivičnog djela trgovine ljudima. Obuka se sproveda u okviru UNODC projekta „Sprječavanje nekažnjivosti trgovaca ljudima i podrška žrtvama trgovine ljudima u jugoistočnoj Evropi“. Cilj simulacije suđenja je jačanje i unaprjeđivanje krivičnog gonjenja trgovine ljudima i sprovođenja uspješnih istraga koje rezultiraju pravnosnažnim osuđujućim presudama, odnosno jačanje kapaciteta istražnih organa i sudova u Crnoj Gori i unaprjeđenje položaja i prava žrtava u krivičnom postupku. Učesnici su imali priliku da u realnom vremenu iskuse izazove i mogućnosti u identifikovanju i istrazi slučajeva trgovine ljudima po metodologiji učenja kroz rad. U uvodnom dijelu učesnicima su se</p>			
--	--	---	--	--	--

			<p> obratali predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore, Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, Ambasade SAD u Podgorici i UNODC-a. Predavači na obuci su bili nacionalni praktičari iz reda pravosuđa: gđa Vesna Jovičević, ranija državna tužiteljka i rukovodilac Operativnog tima za borbu protiv trgovine ljudima, gđa Milenka-Seka Žižić, sutkinja Vrhovnog suda Crne Gore, gđa Tanja Čolan Deretić, državna tužiteljka Višeg državnog tužilaštva u Podgorici i rukovodilac Operativnog tima za borbu protiv trgovine ljudima i gđa Ana Vuković, sutkinja Apelacionog suda Crne Gore. Poseban osvrt u okviru obuke je bio stavljen na sledeće tematske cjeline: Izazovi u pravnoj kvalifikaciji i identifikaciji žrtava trgovine ljudima; Položaj žrtve u krivičnim postupcima zbog krivičnog djela trgovine ljudima – izazovi u zaštiti i podršci žrtvama trgovine ljudima; Kaznena politika. Obuci je prisustvovalo 16 učesnika (8 sudija i 8 državnih tužilaca). Ispred Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu obuci je prisustvovala gđa Ljiljana Lakić, predsjednica Upravnog odbora Centra. </p>		
--	--	--	--	--	--

<p>1.17. Obuka za sudije i državne tužioce na temu “Zaštita od nasilja u porodici i rodno zasnovano nasilje sa osvrtom na Istanbulsku konvenciju”</p>	<p>Najmanje 20 sudija i državnih tužilaca uspješno prošlo obuku</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Partner: Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu</p>	<p>Realizovano</p> <p>- 21. i 22. mart 2022. godine – Podgorica, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u saradnji sa AIRE centrom iz Londona - Centar za pružanje pravne pomoći u pogledu zaštite ljudskih prava u Evropi, organizovao seminar iz Programa za kontinuiranu obuku za sudije i državne tužioce za 2022. godinu na temu: „Zaštita od nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja sa akcentom na Istanbulsku konvenciju“. U uvodnom dijelu seminara učesnicima se, ispred organizatora, obratila gđa Ljiljana Lakić, predsjednica Upravnog odbora Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu. Predavači na seminaru će biti stručnjaci kada je ova oblast u pitanju: gđa Maja Raičević, direktorica, NVO Centar za ženska prava; prof. dr Vesna Ratković; gđa Ljiljana Klikovac, doskorašnja državna tužiteljka u penziji i gđa Maja Živaljević, sutkinja Višeg suda za prekršaje i gđa Nikolina Katić, zamjenica zastupnika Republike Hrvatske pres ESLJP (online uključenje). Konkretnije teme o kojima se govorilo i diskutovalo na seminaru bile su sledeće: Pojam nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja, oblici i dinamika -</p>	<p>Planirano : 3.000.00 €.</p> <p>Utrošeno: Budžet Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu:</p> <p>Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - III kvartal 2023</p>	
---	---	---	--	---	---	--

		<p>Karakteristike žrtve i nasilnika, Djeca kao žrtve i svjedoci nasilja u porodici - posledice nasilja u porodici; Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici / Istanbulska konvencija i njena primjena u Crnoj Gori - Vrijednosti i ciljevi Konvencije, Obaveze države, Strategija, operativni ciljevi i protokol o saradnji; Kriminalizacija (razgraničenje između krivičnog djela i prekršaja) - Istraga i krivično gonjenje za krivično djelo nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici , Mjere zaštite - najnoviji primjeri iz tužilačke prakse i problemi u radu na predmetima nasilja u porodici; Partnersko nasilje i partnerski konflikt – razlike, Seksualno nasilje kao oblik nasilja nad ženama, Praksa sudova za prekršaje u predmetima nasilja u porodici, Primjeri iz prakse sa studijama slučajeva; Istanbulska konvencija i praksa Evropskog suda za ljudska prava. Seminaru je prisustvovalo 18 učesnika (14 sudija, 3 državna tužioca i načelnica Stručne službe u VDT-u).</p> <p>– 30. novembar 2022. godine, Podgorica – Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji sa međunarodnom kompanijom Kemoniks iz Vašingtona, koja se bavi</p>			
--	--	--	--	--	--

			<p>konsultacijama i programima razvoja, Centrom za pružanje pravne pomoći u pogledu zaštite ljudskih prava u Evropi (AIRE Centar) i uz podršku Britanske Ambasade u Podgorici, organizovao je radionicu na temu boljeg razumijevanja iskustava žrtava i preživjelih u slučajevima rodno zasnovanog nasilja u pravosudnom sistemu Crne Gore. Posredstvom AIRE centra, u ovu aktivnost je uključena i Mreža mladih sudija. <u>Pomenuta aktivnost vezana je za oblast seksualnog i rodno zasnovanog nasilja</u>, a kroz rad u grupama, fokus je stavljen na pitanja pristupa pravosudnih institucija rodno senzitivnoj oblasti, načine na koje se odgovara na potrebe žrtava, mehanizme podrške istima kao i dostupne resurse, kapacitete i obuke dostupne u ovoj oblasti, preporuke za unapređenje iskustava žrtava u kontekstu Crne Gore koje bi učesnici/učesnice podijelili i primjere najbolje prakse. U uvodnom dijelu učesnicima su se obratili: gđa Ljiljana Lakić, predsjednica Upravnog odbora Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, Nj. E. gđa Karen Medoks, ambasadorica Velike Britanije u Crnoj Gori, gđa Bilsana Bibić, menadžerka projekta i predstavnik kompanije Kemoniks i gđa Đina Popović, predstavnik</p>		
--	--	--	--	--	--

			AIRE centra i menadžerka projekta za vladavinu prava u Crnoj Gori. Predavači na radionici bili su: g. Mark Džejms Vilijams i gđa Nilam Sarkaria, advokati koji rade na slučajevima u oblasti seksualnog i rodno zasnovanog nasilja. Predavači su se fokusirali na razvoj zajedničkog razumijevanja problematike iz perspektive pravosuđa, prikupljanja informacija o prednostima i izazovima, a kako bi se obezbijedila dugoročna podrška, bolje razumijevanje rodno odgovornog pravosuđa i terminologije kontinuiteta. Nakon toga je uslijedio rad u grupama, čiji su predstavnici rezimirali diskusije koje su vodili i davali odgovore na postavljena pitanja. Radionicu je pohađalo 13 učesnika (7 sudija, 3 državna tužioca i 3 kandidatkinje za sudiju Suda za prekršaje).			
1.18. Organizovanje nedjelje promocije romske kulture	Organizovana najmanje jedna manifestacija pod nazivom „Upoznajmo Rome“ kojom će se većinska populacija bolje upoznati sa kulturom, tradicijom i	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava CEKUM ²⁴ Partneri: Ministarstvo kulture; Romski savjet;	Povodom međunarodnog dana romskog jezika u Podgorici održan „Festival romske kulture“ 5. novembar 2022. godine. U okviru kampanje „Moj život“ Ministarstva ljudskih i manjinskih prava Vlade Crne Gore koju sprovodi Agencija za odnose sa javnošću P.R.A., a koju u okviru Sektorskog operativnog programa za zapošljavanje, obrazovanje i	Planirano: 1.500,00 € MPLJMP 500,00 € Budžet CEKUM-a Nije bilo troškova.	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 – IV kvartal 2023	

²⁴ Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore

	običajima Roma i Egipćana	NVO; Lokalna samouprava;	socijalnu zaštitu 2015-2027 finansira EU, povodom 05. novembra, međunarodnog dana romskog jezika, u KIC „Budo Tomović“ održan je Festival romske kulture. Na Festivalu romske kulture realizovan je okrugli sto „Romologija“, Izložba znamenitih Roma u svijetu, nastupalo je romsko folklorno društvo „Naše igre“, kao i glavni program sa koncertom grupe KAL iz Beograda na sceni.			
1.19. Otvaranje Centra za edukaciju i kulturu Roma (CEKR)	Otvoren Centar za edukaciju i kulturu Roma (CEKR) u Podgorici	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; NVO Romska organizacija mladih “Koračajte sa nama – Phiren Amenca”;	U sklopu projekta Centar za edukaciju i kulturu Roma (CEKR) otvoren je u decembru 2022.godine Centar za edukaciju i kulturu Roma. Cilj ovog centra je suzbijanje predrasuda i širenje informacija kao i edukovanje javnosti o romskoj populaciji. Ovaj centar je mjesto susreta, boljeg razumijevanja i komunikacije između različitih kultura. Kroz Centar će se javnosti predstaviti i dokumentacija i arhiva o stradanju Roma u II svjetskom ratu o čemu se vrlo malo zna čak i u samoj romskoj zajednici. Otvaranje CEKR-a je prva faza u pokretanju Centra koji će u budućnosti biti mjesto organizacije različitih događaja poput seminara, konferencija, radionica, izložbi, promocija i različitih sastanaka što bi sve za cilj imalo promociju romske kulture. Prva faza odnosno projekat koji smo realizovali podrazumijevao je rentiranje prostora, njegovo	Planirano: 14,240.50 € Potrošeno: 14,240,50 €	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - IV Kvartal 2022	

			opremanje, definisanje plana aktivnosti za period od dvije godine kao i organizovanje svečanog otvaranja. Prostor za funkcionisanje Centra je u Podgorici na Bulevaru Pera Četkovića bb – Konik.			
1.20. Organizovati manifestaciju povodom 8. Aprila, Svjetskog dana Roma.	Održana manifestacija povodom 8. Aprila, Svjetskog dana Roma	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava CEKUM²⁵</p> <p>Partner: NVORomska organizacija mladih “Koračajte sa nama – Phiren Amenca”</p>	<p>Obilježavanje dana Roma - Ministarstvo prosvjete u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i uz finansijsku podršku Savjeta Evrope, Povodom obilježavanja 8. aprila, Međunarodnog dana Roma“, u OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ gdje su učestvovalе još šest podgoričkih škola (romkse i neromske djece), organizovane su razne igre i takmičenja, u kome svaki takmičar je imao svog mentora. Takođe tog dana su realizovane aktivnosti kao i teme za borbu protiv diskriminacije, obrazovanje za i o ljudskim pravima, obrazovanje za toleranciju, o multikulturalnom obrazovanju kao i razne ostale aktivnosti koje su se odnosile za borbu protiv diskriminacije.</p>	<p>Planirano: 1.600,00 € (MLJMP) 400,00 € (CEKUM)</p> <p>Nije bilo troškova.</p>	<p>Početni/ krajnji rok realizacije:</p> <p>I kvartal 2023 - II kvartal 2023</p> <p>1.600,00 € (MLJMP) 400,00 € (CEKUM)</p>	
1.21. Snimanje i emitovanje serijala na nacionalnom servisu o Romima i njihovoj kulturi i identitetu	Emitovano najmanje 10 emisija godišnje	<p>Nosilac: Javni servis</p>	<p>Emisija na romskom jeziku pod nazivom "Savore" na TVCG, na Prvom programu je u 2022. godini emitovana svake druge subote u 17.30 časova. Emisija je informativno zabavnog karaktera u</p>	<p>Planirano: Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Početni/ krajnji rok realizacije:</p> <p>II kvartal</p>	

²⁵ Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore

			<p>trajanju od 30 minuta i emitovano je 19 emisija.</p> <p>Savore je emisija o romskoj Kulturi, tradiciji, portretima poznatih ličnosti, pozitivnim primjerima, integraciji i aktuelnostima. Teme su unaprijed određene po kvartalima i prate sve značajnije događaje u pomenutim temema.</p>		2022. - IV kvartal 2023	
1.22. Proizvodnja i emitovanje radio emisija na romskom jeziku	Emitovano najmanje 12 radio emisija godišnje	<p>Nosilac: Javni servis Romski radio</p> <p>Partneri: Romski savjet NVO Agencija za radio-difuziju</p>	<p>Emisija Romski Glas, radijska emisija na RCG ,emisija informativno zabavnog karatera, emitovanje svaki drugi ponedjeljak u 18.05 minuta u trajanju od 25 minuta. u toku 2022 godine premijerno emitovane 4 emisije od novembra 2022. Emisija je prestala sa emitovanjem u decembru 2021 zbog neusaglasenom pravnom pozicijom angažovanosi novinara koji je uređivao emisiju. Do sada nije uspostavljen ugovor za angažovanje osobe za rad na ovoj emisiji. dogovor je postignut ali se čeka na potvrdu u vidu ugovora i nastavak emitovanja emisije. Očekivani broj emisija za 2023.godini je 24 emisije</p>	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - IV kvartal 2023	
1.23. Finansirati projekte značajne za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti Roma i Egipćana u oblasti nacionalnog,	Godišnje finansijski podržano najmanje 10 projekata koji se odnose na očuvanje i razvoj	<p>Nosilac: Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava</p>	<p>Finansirano je 10 projekata koji se odnose na zaštitu i ostvarivanje prava romske i egipćanske nacionalne zajednice (podnosioci projekata: 7 fizičkih lica, 3 nevladinih organizacija)</p>	Planirano: III kvartal 2023 Godišnje minimum 10% od 70%	Početni/ krajnji rok realizacije: III kvartal 2022 - IV kvartal 2022	

kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta, finansiranjem projekata nevladinih organizacija, pravnih i fizičkih lica	nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti Roma i Egipćana			sredstava opredjeljenih za finansiranje Fonda shodno Zakonu o manjinskim pravima i slobodama ²⁶		
1.24. Obilježavanje 5. novembra – Svjetskog dana Romskog jezika	Organizovan prigodan događaj u cilju ukazivanja na značaj očuvanja Romskog jezika	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Partneri: Centar za očuvanje i razvoja kulture manjina Crne Gore; Romski savjet; NVO;</p>	<p>Povodom međunarodnog dana romskog jezika u Podgorici održan „Festival romske kulture“ 5. novembar 2022. godine.</p> <p>U okviru kampanje „Moj život“ Ministarstva ljudskih i manjinskih prava Vlade Crne Gore koju sprovodi Agencija za odnose sa javnošću P.R.A., a koju u okviru Sektorskog operativnog programa za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu 2015-2027 finansira EU, povodom 05. novembra, međunarodnog dana romskog jezika, u KIC „Budo Tomović“ održan je Festival romske kulture.</p> <p>Na Festivalu romske kulture realizovan je okrugli sto</p>	<p>Planirano: 1.000.00 €</p> <p>Nije bilo troškova</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije: III kvartal 2022 - IV kvartal 2022</p>	

²⁶ Član 36stav 2 Zakonapredviđadaseza finansiranjeFondaopredjeljujenajmanje 0,15% odtekućegbudžetaCrneGore.

			„Romologija“, Izložba znamenitih Roma u svijetu, nastupalo je romsko folklorno društvo „Naše igre“, kao i glavni program sa koncertom grupe KAL iz Beograda na sceni.			
1.25. Edukacija aktivista iz romske zajednice o autentičnom predstavljanju nacionalnog i kulturnog identiteta Roma	Najmanje 20 predstavnika nevladinih organizacija uspješno prošlo obuku	Nosilac: Romski savjet Partner: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava	Romski savjet je organizovao okrugli sto na temu “Kultura, jezik, tradicija-lungo fistano i dimije” u toku mjeseca Septembra 2022. godine u cilju dobijanja povratnih informacija i donošenja zajedničkih zaključaka vezano za pomenutu temu, to jeste usaglašavanja kulturnih obilježja Roma sa teritorije Crne Gore, prisutne organizacije NVO Romsko vrijeme, NVO Mladi romi podgorice, NVO Integracija roma, NVO Crni Biseri, NVO Fondacija ruka prijateljstva, NVO Romska Nada.	Planirano: 2.000,00 eura Utrošeno: Nije bilo troškova	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - IV Kvartal 2022	Budžet Romskog savjeta
1.26. Organizovanje kursa računara za Saradnike/saradnice u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti obrazovanja u cilju sprovođenja digitalne agende	Najmanje 22 Saradnika/saradnice u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti obrazovanja uspješno završilo kurs računara	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Ministarstvo prosvjete	Nije realizovano	Planirano: Budžet RCC 3000.00 eura	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2023 – IV kvartal 2023	
1.27. Organizovanje obuke za članove Komisije za pisanje izvještaja po važećoj metodologiji za Vladu Crne Gore i zainteresovane	Organizovana najmanje jedna obuka za najmanje 15 članova/članica Komisije	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava	Nije realizovano	Planirano: Budžet RCC 5000.00 eura	Početni/ krajnji rok realizacije:	

međunarodne subjekte o sprovođenju Strategije, kao i obuke za praćenje i izveštavanje u skladu sa strateškim okvirom EU		Partner: Uprava za kadrove			II kvartal 2022 - IV kvartal 2023	
---	--	--------------------------------------	--	--	---	--

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Siromaštvo

Operativni cilj 2:	Smanjiti nivo siromaštva, socijalne ekskluzije i postojećeg socio-ekonomskog jaza između romske i egipćanske populacije i većinskog stanovništva		
	2021	2023	2025
Indikator učinka 1: Smaniti materijalnu deprivaciju romske i egipćanske populacije kao i razliku u izloženosti siromaštvu u odnosu na generalnu populaciju	91% Roma i Egipćana (56% jaz)	88% 52%	85% (Roma i Egipćana) (47% jaz)
Indikator učinka 2: (Multidimenzionalno siromaštvo djece)	2021	2023	2025
	65% (0-2 godina)	60%	55% (0-2)
Smanjiti preklapanja tri najčešće deprivacije za djecu 0-2, 0-5, 5-17 godina	53% (0-5 godina) 35% (5-17 godina)2021	48% 30%	43% (0-5) 25% (5-17)

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 2	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planirana / utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
2.1.Pružanje humanitarne pomoći porodicama u socijalnoj potrebi koje nijesu u zvaničnim evidencijama nadležnih institucija	Dodijeljeno najmanje 200 paketa pomoći	Nosilac: Crveni krst Lokalne samouprave Partneri: NVO	Izvršena distribucija 150 paketa higijene i 150 manjih paketa hrane tokom 2022.godine.	Planirano: Redovna budžetska sredstva LS	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - IV kvartal 2023	
2.2.Raditi na razvijanju metodologije (centralizovanog istraživanja) prikupljanja podataka o položaju građana romske i egipćanske zajednice	Obavljene pripreme radnje i napravljena lista indikatora za prikupljanje podataka, nakon obavljenih konsultacija sa stejkholderima	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Uprava za statistiku	Nije realizovano	Planirano: 2.000,00 €	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 - I kvartal 2023	
2.3. Sprovesti istraživanje o Socio-ekonomskom položaju Roma i Egipćana u Crnoj Gori u cilju mjerenja indikatora iz Strategije socijalne	Sprovedeno i publikovano istraživanje	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Romski savjet	Nije realizovano – realizovaće se u 2023 godini.	Planirano: 5.000.00 €	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2023 - IV kvartal 2023	

inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025		NVO				
2.4. Koordinacija između aktera koji sprovode zelenu agendu i obezbeđivanje učešće poslovne zajednice i mladih Roma i Romkinja za podršku “zelenih” preduzeća, održivo finansiranje i cirkularnu ekonomiju	Uspostavljena koordinacija i razvijen najmanje jedan projekat koji će sadržati komponente zelene agende	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Partneri: Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma; Javno komunalno preduzeće; Agencija za zaštitu životne sredine;</p>	Nije realizovano.	Planirano: 4,000.00 € ²⁷	Početni/ krajnji rok realizacije: III kvartal 2022. - IV kvartal 2023	
2.5. Uraditi nacionalni program za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma/Romkinja u Crnoj Gori	Urađen program	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Partneri: Ministarstvo rada i socijalnog staranja; Ministarstvo ekonomskog</p>	<p>Pokretanje Nacionalnog programa za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma i Egipćana u Crnoj Gori.</p> <p>U cilju pune uključenosti Roma i Romkinja na formalno tržište rada Crne Gore na poslovima koji ispunjavaju međunarodne standarde dostojanstvenog rada, u skladu sa Ustavom garantovanim pravom na pravične i povoljne uslove rada, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava održalo je inicijalni sastanak za</p>	<p>Planirano: 5,000.00 €</p> <p>Utrošeno: Nije bilo troškova</p>	Početni/ krajnji rok realizacije: III kvartal 2022. - IV kvartal 2023.	

²⁷Za ovu aktivnost će se angažovati konsultant od strane RCC

		<p>razvoja i turizma; ZZZCG; Unija poslodavaca; Privredna komora CG;</p>	<p>pokretanje Nacionalnog programa za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma i Egipćana u Crnoj Gori.</p>			
<p>2.6. Formalizovati radno mjesto Sakupljača sekundarnih sirovina</p>	<p>Formalizovana profesija Sakupljača sekundarnih sirovina</p>	<p>Nosilac: Centar za stručno obrazovanje</p> <p>Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Ministarstvo rada i socijalnog staranja; ZZZCG;</p>	<p>Razvoj programa obrazovanja za sticanje ključnih vještina sakupljanju sekundarnih sirovina Radna grupa koju je formirao Centar za stručno obrazovanje završila je aktivnosti na izradi Programa obrazovanja za sticanje ključnih vještina za sakupljanje sekundarnih sirovina. Program je upućen na mišljenje institucijama socijalnog partnerstva u skladu sa procedurama i zakonom.</p>	<p>Planirano: Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2022. - IV kvartal 2022.</p>	
<p>2.7. Organizovanje dvodnevne obuke za 30 sakupljača sekundarnih sirovina kako bi se podigla svijest o očuvanju životne sredine, a u cilju sprovođenja zelene agende</p>	<p>Održana dvodnevna obuka za 30 pripadnika romske i egipćanske populacije</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava;</p> <p>Partneri: Centar za stručno obrazovanje ; Ministarstvo ekologije, prostornog</p>	<p>Nije realizovano.</p>	<p>Planirano: 4000.00 eura</p> <p>Utrošeno:</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije: IV kvartal 2022 - IV kvartal 2023</p>	

		planiranja i urbanizma; Javno komunalno preduzeće; Agencija za zaštitu životne sredine;				
--	--	---	--	--	--	--

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Politička i društvena participacija

Operativni cilj 3:	Povećati nivo političke participacije i zastupljenosti romske i egipćanske zajednice u procesu izrade, sprovođenja i monitoringa javnih politika					
Indikator učinka 1: Povećati učešće Roma i Egipćana u političkom životu na lokalnom i nacionalnom nivou	<i>2021</i>	<i>2023</i>	<i>2025</i>			
	<i>Predstavici RE zajedice nisu zastupjeni u lokalnim i nacionalnom parlamentu</i>	Izmjene i dopune Zakona o izboru odbornika i poslanika u cilju definisanja cenzusa za politicke predstavnike za 0,35%	Obezbijedjen cenzus			
Indikator učinka 2: Unaprijediti i osigurati učešće predstavnika Romskog savjeta i romskih i egipćanskih NVO organizacija u kreiranju	<i>2021</i>	<i>2023</i>	<i>2025</i>			
	<i>Uključeno 10 predstavnika NVO</i>	<i>Uključeno 15 predstavnika</i>	<i>U svim politikama koje se bave unapređenjem položaja Roma i Egipćana uključeni su predstavnici romskih i egipćanskih NVO organizacija</i>			

nacionalnih/lokalnih politika koje se bave unapređenjem položaja građana romske i egipćanske zajednice						
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije Indikatora rezultata i Obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planirana / utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
3.1 Organizovati edukaciju za predstavnike romske i egipćanske populacije o važnosti političke participacije i učešća u formiranju javnih politika od značaja za Rome i Egipćane	Organizovana jedna dvodnevna edukacija za najmanje 20 predstavnika/predstavnica romske i egipćanske zajednice	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Partneri: Romski savjet NVO	Održana dvodnevna obuka za saradnike u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava – Odjeljenje za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana organizovalo je dvodnevnu obuku za saradnike u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana na temu: „Borba protiv trgovine ljudima i ugovorenih brakova“. Cilj ovih radionica jeste da Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava priprema Saradnike u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana za narednu godinu sa akcentom koji će biti usmjeren na ukidanju maloljetnih i ugovorenih brakova i uključivanje romske i egipćanske djece u vrtićima i druge nivoe obrazovanja. Broj učesnika koji su učestvovali na radionici je bilo 23. U toku 2022 godine više aktivista je obučeno za pisanje prijedloga projekta i	Planirano: 2.000,00 € Utrošeno: 3.207.00	Početni/ krajnji rok realizacije: III kvartal 2022. IV kvartal 2023	

			apliciranje na državnim konkursima (Fond za zaštitu i očuvanje manjinskih prava, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava) pet pojedinaca i tri organizacije, ukupno 10 učesnika.			
3.2. Aktivno funkcionisanje lokalnih akcionih grupa, koje okupljaju predstavnike romske i egipćanske zajednice	Najmanje 8 lokalnih akcionih grupa sa najmanje 80 predstavnika aktivno (u Glavnom gradu i 7 opština)	Nosilac: Savjet Evrope Partneri: Lokalne samouprave	Do sada je formirano sedam institucionalnih radnih grupa u okviru ROMACTED programa (koje okupljaju u prosjeku po 11 članova).	Planirano: ROMACTED program	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 – IV kvartal 2023 ²⁸	
3.3. Angažovanje fasilitatora koji će raditi na povezivanju članova romske zajednice sa predstavnicima lokalnih institucija	Angažovano najmanje 8 fasilitatora (u Glavnom gradu i 7 Opština)	Nosilac: Savjet Evrope Partneri: Lokalne samouprave	Rad sa zajednicom i institucijama u opštinama je bio sproveden uz podršku i fasilitatora, a tokom prethodne godine je bilo angažovano njih sedmoro.	Planirano: ROMACTED program	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 IV kvartal 2023 ²⁹	
3.4. Ojačani kapaciteti predstavnika romske i egipćanske zajednice da aktivnije	Ojačani kapaciteti najmanje 8 lokalnih akcionih grupa kroz realizaciju	Savjet Evrope Lokalne samouprave	U okviru ROMACTED programa je formirano osam lokalnih akcionih grupa (koje okupljaju u prosjeku po 9 članova).	Planirano: ROMACTED program	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 IV kvartal 2023	

²⁸Program ROMACTED koji će se realizovati do IV kvartala 2024. godine

²⁹ Program ROMACTED koji će se realizovati do IV kvartala 2024. godine

učestvuju u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou i na ostale teme koje prepoznaju kao značajne	edukacija/obuka za najmanje 80 predstavnika/ca romske i egipćanske zajednice					
--	--	--	--	--	--	--

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Stanovanje

Operativni cilj 4:	Obezbijediti stalno, pristojno, pristupačno i desegregirano stanovanje za pripadnike romske i egipćanske zajednice					
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat stambene segregacije romske i egipćanske zajednice u odnosu na većinsku populaciju		2021		2023		2025
		42,2%		41%		40 %
Indikator učinka 2: Smanjiti nivo prenaseljenosti stambenih objekata u kojima žive pripadnici romske i egipćanske zajednice		2021		2023		2025
		5,5 članova domaćinstva		5,3		5
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije Indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planirana / utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnji rok realizacije	Preporuke

					2 - Novi rok realizacije	
4.1 Edukacija korisnika romske i egipćanske zajednice o načinu korišćenja i održavanja socijalnih stanova	Održan sastanak sa predstavnicima ulaza zgrada (Sektor liderima) sa ciljem edukacije korisnika romske i egipćanske zajednice o načinu korišćenja i održavanja socijalnih stanova.	Nosilac: Glavni grad Podgorica Partneri: Lokalne samouprave; Romski savjet; NVO;	Glavni grad Podgorica potpisnik je Memoranduma o saradnji sa Savjetom Evrope i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava na realizaciji ROMACTED programa koji ima za cilj unapređenje položaja RE zajednice i njihovo osnaživanje na lokalnim nivou pa je u kampu Konik u saradnji sa predstavnicima ROMACTED-a, NVO "Gađanska alijansa" i Agencijom za stanovanje održan sastanak sa predstavnicima ulaza (Sektor liderima) sa ciljem edukacije korisnika romske i egipćanske zajednice o načinu korišćenja i održavanja socijalnih stanova;	Planirano: Redovna budžetska sredstva Glavnog grada	Početni/krajni rok realizacije II kvartal 2022 - IV kvartal 2022	
4.2. Angažovanje Asistenata za podršku korisnicima stambenih jedinica	Angažovan najmanje jedan asistent	Nosilac: Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Ministarstvo rada i socijalnog staranja je angažovalo dva asistenta za pružanje podrške korisnicima stambenih jedinica. Asistenti su angažovani od oseptembra 2022. godine.	Planirano. Redovna budžetska sredstva MRSS	Početni/krajni rok realizacije II kvartal 2022 - IV kvartal 2022	Budzet MRSS
4.3. Izrada Stambene Politike Crne Gore za period 2022 - 2030 godine	Izrađen predlog Stambene Politike Crne Gore za period 2022 - 2030 godina	MEPPU ³⁰	Stambena Politika Crne Gore i dalje u izradi. Bio je završen nacrt ali zbog situacije u zemlji nije dat u dalju proceduru tako da se podaci koji su uzeti kao	Planirano: Nisu potrebna dodatna sredstva	Početni/krajni rok realizacije	

³⁰Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma

			relevantni moraju ažurirati i izvršiti izmjena određenih djelova.		III kvartal 2021 - IV kvartal 2022	
4.4. Izrada Zakona o stambenoj podršci (Zakon o socijalnom stanovanju)	Izrađen predlog Zakona o stambenoj podršci	MEPPU	Zakon o stambenoj podršci je u izradi. Zbog promjene Vlade 2022.godine došlo je do zastoja u izradi istog	Planirano: Nisu potrebna dodatna sredstva	Početni/krajn ji rok realizacije III kvartal 2021 - IV Kvartal 2022	
4.5. Izrada Zakona o legalizaciji bespravniha objekata	Izrađen zakon	MEPPU	Nacrt zakona je u završnoj fazi i uskoro bi trebao da krene u dalju proceduru.	Planirano: Redovna budžetska sredstva MEPPU	Početni/krajn ji rok realizacije III kvartal 2021 - IV Kvartal 2022	
4.6.Podrška građanima romske i egipćanske populacije u procesu legalizacije objekata koji nemaju smetnju za legalizaciju	Legalizacija najmanje 30 objekata	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava NVO “Mladi Romi”	Formirana komisija za odabir porodica koje će dobiti podršku za legalizaciju objekata Pripremljen javni poziv za odabir 18 porodica.	Planirano: 25.000.00 € Utrošeno:	Početni/krajn ji rok realizacije III kvartal IV kvartal 2023	

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Obrazovanje

Operativni cilj 5:	Unaprijediti dostupnost, efektivnost i kvalitet obrazovanja za sve pripadnike romske i egipćanske zajednice		
Indikator učinka 1:	2021	2023	2025

Povećati procenat romske i egipćanske djece koja pohađaju program obrazovanja u ranom djetinjstvu	16%		23%		30%	
Indikator učinka 2: Povećati procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su završili osnovnu školu	2021 56%		2023 65%		2025 75%	
Indikator učinka 3: Povećati procenat pripadnika romske i egipćanske zajednice koji su završili srednju školu	2021 3%		2023 10%		2025 20%	
Indikator učinka 4: Povećati broj pripadnika romske i egipćanske zajednice koji upisuju visokoškolske ustanove na godišnjem nivou	2021 4		2023 8 godišnje		2025 15 godišnje	
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i	Planirana / Utrošena finansijska sredstva	1- 2 - Novi rok realizacije	Preporuke

			obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti			
5.1. Organizovati kampanju na crnogorskom, romskom i albanskom jeziku u cilju informisanja roditelja o mogućnostima upisa djece romske i egipćanske zajednice u vrtićima, osnovnim i srednjim školama (u četiri opštine: Podgorica, Nikšić, Berane i Tivat)u kojoj će učestvovati predstavnici relevantnih institucija I NVO sektora	Organizovana kampanja u četiri opštine (Podgorica, Nikšić, Berane i Tivat). kojom je obuhvaćeno 300 pripadnika romske i egipćanske zajednice u osnovnim školama u Podgorici, Nikšiću i Beranama	Nosilac: Ministarstvo prosvjete	Ministarstvo prosvjete, i ove godine, u saradnji sa Zavodom za školstvo ljudskih i manjinskih prava, Nacionalnim romskim savjetom i nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima pripadnika romske i egipćanske zajednice, od 22. do 28. marta promovisalo je upis u predškolsko vaspitanje i obrazovanje, prvi razred osnovne škole i srednje škole u Podgorici, Nikšiću, Beranama i Tivtu. Dodijeljeni su flajeri na crnogorskom, romskom i albanskom jeziku u cilju informisanja roditelja o mogućnostima upisa RE djece u predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje ove školske godine	Planirano: 1,000.00 € Na godišnjem nivou Utrošena sredstva: 1.000.00 eura Utrošeno: 500€	Početni/krajn ji rok realizacije II kvartal 2022 II kvartal 2023	
5.2.Organizovati besplatan prevoz učenika/učenica, romske i egipćanske populacije za polaznike u osnovnim školama.	600 romske i egipćanske djece obuhvaćeno besplatnim prevozom (Podgorica, Nikšić, Cetinje, Berane i Budva)	Nosilac: Ministarstvo prosvjete Partner: LS	Obezbijeden je besplatan prevoz za oko 600 učenika/ca osnovnih škola RE populacije u Podgorici, Nikšiću, Beranama i na Cetinju	Planirano: 60,000.00 € Na godišnjem nivou Utrošena sredstva: 60,000.00 € Budžet MP	Početni/krajn ji rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2022	

5.3 Izraditi istraživanje o efektima primjene Protokola o postupanju i prevenciji ranog napuštanja školovanja u osnovnoj školi	Istraživanje je izrađeno i evidentirani nalazi su predstavljeni javnosti	Nosilac: Ministarstvo prosvjete/Zavod za školstvo	Urađeno je drugo istraživanje o efektima uticaja primjene Protokola o postupanju i prevenciji dropout djece romske i egipćanske populacije iz obrazovnog sistema	Planirano: Sredstva nisu potrebna	Početni/krajni rok realizacije IV kvartal 2022 IV kvartal 2023	
5.4. Realizovati Program opismenjavanja i osnovnog obrazovanja odraslih pripadnika romske i egipćanske populacije	60 polaznika romske i egipćanske populacije uključeno u Program	Nosilac: Ministarstvo prosvjete/Centar za stručno obrazovanje	Aktivnost 11 Program opismenjavanja i osnovnog obrazovanja odraslih pripadnika Roma i Egipćana Program osnovnog obrazovanja odraslih je realizovan u četiri licencirane ustanove za obrazovanje odraslih i to: -JU Osnovna škola »Pavle Žižić«, Bijelo Polje -JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje »Sergije Stanić« Podgorica -JU Osnovna škola »Marko Miljanov« Podgorica - JU Osnovna škola »Radoje Čizmović« Nikšić U program elementarnog funkcionalnog opismenjavanja završila su 44 pripadnika RE. U program osnovnog obrazovanja odraslih je bilo uključeno 130 polaznika/ca. Od tog broja većina polaznika/ca su iz RE populacije.	Planirano: 90,000.00 € Na godišnjem nivou	Početni/krajni rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2023	
5.5 Izraditi evidenciju o broju učenika/učenica osnovnih škola koji su	Izrađena evidencija	Nosilac: Ministarstvo prosvjete	Broj učenika iz romske i egipćanske zajednice koji su na početku školske 2021/202. godine, pohađali Osnovnu	Planirano: Sredstva nijesu potrebna	Početni/krajni rok realizacije:	

uspješno završili školsku godinu u odnosu na broj upisanih			školu, bio je 1856, dok je broj učenika koji su školske 2021/2022. godine uspješno završili razred od I do IX razreda 1635 učenika/učenika RE. U predškolskom vaspitanju i obrazovanju, školske 2022/2023. godine, ukupno ima 202 RE djece (M 92 - Ž 110). U osnovnim školama tokom školske 2022/2023. godine, od I do IX razreda ima 1833 osnovaca RE populacije (M 950 - Ž 883).	Utrošeno: Sredstva nijesu bila potrebna	II kvartal – IV kvartal 2022.	
5.6. Dodijeliti stipendije studentima/studentkinjama romske i egipćanske populacije	Dodijeljeno 20 stipendija studentima/studentkinjama romske i egipćanske populacije	Nosilac: Ministarstvo prosvjete	U skladu s mjerom broj 5.6. iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025, Ministarstvo prosvjete, je raspisalo konkurs za školsku i akdemsku 2022/2023. godinu za dodijelu stipedija srednjoškolcima/kama, studentima/kinjama Romske i Egipćanske zajednice. Konkurs je objavljen 1. septembra i trajao do 17. oktobra 2022. godine. Na konkursu je prijavljeno 175 srednjoškolaca/ki.	Planirano: 30,000.00 € Na godišnjem nivou Utrošeno: 105.000,00€	Početni/krajn ji rok realizacije III kvartal 2022 IV kvartal 2023	
5.7. Obezbijediti besplatan boravak studentima/studentkinjama romske i egipćanske populacije u studentskom domu	Obezbijeden besplatan boravak u studentskom domu za najmanje četiri studenata/studentki nje iz romske i egipćanske zajednice	Nosilac: Ministarstvo prosvjete	Dom u okviru svojih smještajnih kapaciteta namjenski opredjeljuje do 5% kapaciteta za smještaj studenata sa invaliditetom, studenatima RE populacije i korisnicima materijalnog obezbjeđenja. Prema povratnim informacijama koje smo dobili od studentskih domova,	Planirano: 7,000.00 € Na godišnjem nivou Utrošena sredstva: 2.350.00 €	Početni/krajn ji rok realizacije III kvartal 2022 II kvartal 2023	

			trenutno besplatan smještaj koriste dva sudentna/kinje pripadnosti RE zajednice			
5.8.Organizovati obuku za Program obrazovanja za sticanje ključnih vještina Romologija	Realizovana obuka za najmanje 2 modula – Ukupno 15 polaznika po obuci	Nosilac: Ministarstvo prosvjete/Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava	Pokrenut Program obrazovanja za sticanje ključnih vještina iz Romologije Prvi modul – „Identitet Roma i dileme identiteta“, ukupan broj polaznika je bio 13. i drugi model „Kultura Roma“ ukupan broj učesnika je bio 15. Sa ciljem razvijanja i očuvanja svijesti o sopstvenom porijeklu, identitetu, jeziku, književnosti i kulturi romske i egipćanske zajednice Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo prosvjete i Institut za strane jezike Podgorica u saradnji sa Savjetom za regionalnu saradnju (RCC) pokrenuli su akreditovani Program obrazovanja za sticanje ključnih vještina iz Romologije	Planirano: 4.000,00 € MP, 4.000,00 € RCC ³¹ Utrošena sredstva: 4.000,00 € RCC 4.000,00 € MP,	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 IV kvartal 2023	
5.9.Otvaranje lokalnog omladinskog servisa (omladinskog kluba ili centra) pristupačnog mladima iz romske i egipćanske zajednice	Otvoren omladinski centar u dijelu grada koji je pristupačan mladima iz romske i egipćanske zajednice	Nosilac: Glavni grad u saradnji sa organizacijama civilnog društva	Otvaranje lokalnog omladinskog servisa (omladinskog kluba ili centra) pristupačnog mladima iz romske i egipćanske zajednice Čeka se lokacija	Planirano: Redovna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

³¹ Regionalni savjet za saradnju (RCC)

5.10. Inicirati prijedlog za stvaranje odeljenja za Rome i Egipćane u Ministarstvu Prosvjete	Iniciran predlog	Nosilac: Romski Savjet	Romski savjet je u toku 2022. godine organizovao brojne aktivnosti vezane za obrazovanje romske i egipćanske zajednice. Međutim, pokušaj obraćanja Ministarstvu prosvjete nije dao rezultate niti smo dobili povratne informacije do kraja 2022 godine. Ipak, savjet će nastaviti raditi na unapređenju obrazovanja za ove zajednice, tražeći druge načine da se poveže sa relevantnim institucijama i organizacijama.	Planirano: Nijesu potrebna sredstva	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 IV kvartal 2022	
5.11. Organizovati kampanju za upis u srednje i visoko obrazovanje	Organizovana kampanja u najmanje 3 Opštine	Nosilac: Romski Savjet Partneri: Ministarstvo prosvjete; Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava;	U februaru 2022. godine, organizovana je info-sesija sa srednjoškolicima iz Podgorice. U aprilu 2022. godine, članovi Romskog savjeta su bili aktivni u romskoj zajednici, kroz aktivnosti koje su imale za cilj informisanje roditelja i djece o procesu upisa u prvi razred osnovne škole.	Planirano: Nijesu potrebna sredstva	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 IV kvartal 2022	
5.12. Organizovanje Info sesija za učenike devetih razreda u Srednjim školama u cilju podrške u odabiru zanimanja i nastavka školovanja	Broj djece iz romske i egipćanske zajednice - učenika 9-tih razreda	Nosilac: Help – Hilfe zur Selbsthilfe	U period 25-26 maj 2022. godine u organizaciji medijatora za socijalnu zaštitu organizovana je dvodnevna studijska posjeta srednjim školama u Podgorici za 48 djece iz RE zajednice. Studijska posjeta je organizovana u sledećim školama: Ekonomska škola, Ugostiteljska škola, Srednja medicinska škola, Mašinska škola, Građevinska škola	Planirano: 1.000,00 €	Početni/ krajnji rok realizacije: II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

			Hemijska škola, Elektrotehnička škola.			
5.13. Angažovanje Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti obrazovanja	Angažovano najmanje 20 Saradnika	Nosilac: Ministarstvo prosvjete	Angažovano je preko 20 Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti obrazovanja (medijatora) u osnovnim školama: u Podgorici, Nikišiću, Baru, Beranama, Ulcinju, Herceg Novom i Tivtu.	Planirano: 90.000,00 € Na godišnjem nivou	Početni/krajnji rok realizacije: III kvartal 2022 IV kvartal 2023	

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Zapošljavanje

Operativni cilj 6:	Obezbijediti pristup kvalitetnom i održivom zapošljavanju za pripadnike romske i egipćanske zajednice					
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat nezaposlenosti pripadnika romske i egipćanske populacije	2021		2023		2025	
	70,7%		65%		60.7%	
Indikator učinka 2: Povećati procenat Roma i Egipćana zaposlenih u javnom sektoru	2021		2023		2025	
	10,1%		11%		12%	
Indikator učinka 3: Smanjiti procenat	2021		2023		2025	

Roma i Egipćana zaposlenih u neformalnom sektoru	61% ³²		59%		55%	
Indikator učinka 4: Smanjiti nivo stope neaktivnosti Romkinja i Egipćanki	2021 59,6%		2023 52%		2025 45%	
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje nerealizovanih i djelimično realizovanih aktivnosti	Planirana / Utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
6.1. Uključivanje Roma i Egipćana u program javnih radova	20 pripadnika/ca romske i egipćanske zajednice uključeno u program javnih radova (na osnovu individualnog plana zapošljavanja I iskazane zainteresovanosti nezaposlenih lica za uključenje u ove programe)	Nosilac: Zavod za zapošljavanje Crne Gore	U sedam programa javnog rada, u trajanju do četiri mjeseca, zaposleno je 8 nezaposlenih građana romske i egipćanske populacije.	Planirano: 35.000,00 € Utrosena sredstva za programe javnih radova 15.905,96€	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

³²Podaciza 2017. godinu

<p>6.2. Uključivanje Roma i Egipćana u programske aktivnosti namjenjene povećanju zaposlenosti u okviru mjera APZ-a</p>	<p>30 pripadnika/ca romske i egipćanske zajednice uključeno u druge programe aktivne politike zapošljavanja namijenjene povećanju zaposlenosti(na osnovu individualnog plana zapošljavanja I iskazane zainteresovanosti nezaposlenih lica za uključivanje u pojedine programe)</p>	<p>Nosilac: Zavod za zapošljavanje Crne Gore</p>	<p>sedam pripadnika romske i egipćanske zajednice uključeno kroz program osposobljavanja za rad kod poslodavca i jedno lice kroz program sticanja znanja i vještina potrebnih za uključivanje na tržište rada</p>	<p>Planirano: 43.000,00 € Utrošena sredstva: 21.070,52€</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022</p>	
<p>6.3. Pružanje stručne pomoći radi sticanja znanja i vještina potrebnih za uključivanje na tržište rada, odnosno osposobljavanja za rad</p>	<p>Za 50 pripadnika/ca romske i egipćanske populacije pružene usluge pripreme za zapošljavanje – individualno savjetovanje/individualni plan zapošljavanja</p>	<p>Nosilac: Zavod za zapošljavanje Crne Gore</p>	<p>U periodu od 01.01.2022 – 31.12.2022. godine u evidenciju Zavoda prijavljena su 42 pripadnika romske i egipćanske populacije (25 žena). Sva novoprijavljena lica romske i egipćanske populacije informisana su o uslugama za tržište rada, mjerama aktivne politike zapošljavanja, pravima i obavezama za vrijeme nezaposlenosti. U saradnji sa centrima za socijalni rad, tokom 2022. godine, Zavod je učestvovao u izradi individualnih planova</p>	<p>Planirano: Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022</p>	

			aktivacije za 40 pripadnika romske i egipćanske koji su korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice.			
6.4. Posredovanje u zapošljavanju licima romske i egipćanske populacije iz evidencije Zavoda za zapošljavanje Crne Gore	Za sve građane/građanke romske i egipćanske populacije koji se nalaze na evidenciji ZZZCG na osnovu iskazane potrebe poslodavaca	Nosilac: Zavod za zapošljavanje Crne Gore	Usluga posredovanja za nezaposlene pripadnike Roma I Egipćana se pružala u skladu sa iskazanim potrebama poslodavaca U 2022. Godini posredovano je za 115 lica iz evidencije Zavoda za zapošljavanje iz populacije Roma i Egipćana, od čega 44 žene	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/krajni rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	
6.5. Organizovati seminare i obuke za senzibilizaciju savjetnika za zapošljavanje za rad sa teže zapošljivim kategorijama nezaposlenih lica	Obučeno najmanje 15 savjetnika za zapošljavanje	Nosilac: Help – Hilfe zur Selbsthilfe Partneri: Ministarstvo rada i socijalnog staranja; Ministarstvo ljudskih i	Organizovano je 6 obuka za radnu aktivaciju sa stručnjakom za komunikaciju kako bi se povećalo samopouzdanje korisnika i naučilo ih osnovnim komunikacijskim strategijama za povećanje njihove zapošljivosti. Učesnici obuka su bili i savjetnici za zapošljavanje tj. njih 11 koliko ih je ukupno bilo uključeno u projekat.	Planirano: 20.000,00 EUR	Početni/krajni rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

		manjinskih prava;			
6.6. Podržati uključivanje na tržište rada nezaposlenih lica romske i egipćanske nacionalnosti, kroz mjere aktivne politike zapošljavanja: obuke za aktivno traženje posla, treninge samoefikasnosti, klub za traženje posla, sajmove	Broj Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki koji su uključeni u mjere aktivne politike zapošljavanja	Nosilac: Help – Hilfe zur Selbsthilfe Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Organizovano je 6 obuka za radnu aktivaciju sa stručnjakom za komunikaciju kako bi se povećalo samopouzdanje korisnika i naučilo ih osnovnim komunikacijskim strategijama za povećanje njihove zapošljivosti. Učesnici obuka su bili i savjetnici za zapošljavanje tj. njih 11 koliko ih je ukupno bilo uključeno u projekat.	Planirano: 100.000 EUR	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022
6.7. Biznis planovi za 10 odraslih pripadnika romske i egipćanske zajednice	10 odraslih građana/građanki romske i egipćanske populacije nastavilo da privređuje u okviru biznis inkubatora na Koniku; 10 građana romske i egipćanske zajednice registrovano i legalno posluju kao preduzetnici	Nosilac: Crveni krst Crne Gore	Tokom 2022. godine Crveni krst Crne Gore je nastavio sa realizacijom projekata koji podržavaju biznis inkubatore uspostavljene na području Konika. 9 odraslih građana romske i egipćanske populacije su registrovani kao preduzetnici i obavljaju svoje djelatnosti u prostorijama koje im je ustupio Crveni krst. Pored toga, tokom 2022.godine dodatni materijali za rad su im obezbijeđeni, kao i promocija njihovih biznisa. Donatori projekata za 2022 godinu bili su Italijanski Crveni krst i Turski Crveni polumjesec. Zbog velikih troškova za poreze, 2 korisnika su odustala tokom godine, iako je i za 2022 obezbijeđena sredstva za plaćanje poreza kroz	Planirano: Sredstva iz donacija	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2023

			podršku donatora. Potrebno pronaći sistemsko rješenje za podršku ovim I budućim RE licima koji planiraju da se bave nekim biznisom.			
6.8. Tutorstvo za 20 odraslih pripadnika romske i egipćanske zajednice na temu zapošljavanja (asistencija u pisanju CV-a, infromisanje o dostupnim poslovima...)	Pružena pomoć za 20 građana/građanki romske i egipćanske zajednice da samostalno aplicira za posao	Nosilac: Crveni krst Crne Gore	Crveni krst Crne Gore kontinuirano radi na promociji zapošljavanja i samozapošljavanja građana romske i egipćanske populacije. Tokom 2022.godine, oko 10-ak lica je dobilo podršku u procesu prijavljivanja na Biro rada (Podgorica), kao i pomoć u pisanju CV-a.	Planirano: Sredstva iz donacija	Početni/krajni rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2023	
6.9. PSP ³³ trening za volontere i zaposlene u Crvenom krstu na temu zapošljavanja	15 volontera i zaposlenih obučeno da pruži psiho-socijalnu podršku građanima romske i egipćanske zajednice (korisnicima) u zapošljavanju	Nosilac: Crveni krst Crne Gore Partner: Crveni krst R. Italije	Crveni krst Crne Gore je realizovao PSS trening za zaposlene i volontere, u Sutomoru od 23-25.maja 2021.godine. Treningu je prisustvovalo 15 volontera i zaposlenih, gdje su imali prilike da nauče više o pružanju psihosocijalne podrške najranjivijim grupama, kao i metodama podrške u procesu zapošljavanja za iste grupe. Veliku podršku u realizaciji ove aktivnosti pružio je Crveni krst Italije, i njihov stručni kadar, koji ima veliko iskustvo u aktivnostima zapošljavanja građana romske i egipćanske populacije. Predviđena je realizacija još jednog treninga početkom 2023.	Planirano: Sredstva iz donacija	Početni/krajni rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

³³ Psiho-socijalna podrška

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Zdravlje

Operativni cilj 7:	Unaprijediti zdravstvenu zaštitu romske i egipćanske zajednice i povećati jednak pristup kvalitetnom zdravstvenom sistemu i socijalnim uslugama					
Indikator učinka 1: Povećati prosječno trajanje životnog vijeka pripadnika romske i egipćanske zajednice	2021 55,9 godina	2023 57,4 godina	2025 58,9 godina			
Indikator učinka 2: Smanjiti nivo diskriminacije sa kojim se suočavaju pripadnice romske i egipćanske zajednice prilikom korišćenja usluga zdravstvenog sistema	2021 25,8%	2023 22%	2025 20%			
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planiranja / Utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
7.1. Izmijeniti akte o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta kako bi se sistematizovala 3 radna mjesta Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti	Izmijenjeni akti o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta	Nosilac: Ministarstvo zdravlja Partneri: Zdravstvene ustanove	Izmjenjene akte o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva) jedno mjesto u DZ Nikšić, i jedno mjesto u DZ Bijelo Polje i DZ Ulcinj). JZU Dom zdravlja Bijelo Polje izvršio je izmjenu akta o unutrašnjoj	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023.	

zdravstva (jedno radno mjesto u DZ Nikšić, i jedno radno mjesto u DZ Bijelo Polje i DZ Ulcinj)			organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojim je predviđeno radno mjesto Medijator/ Saradnik.			
7.2 Organizovati i sprovesti kampanju “Upoznaj svog Saradnika”	Realizovane kampanje u najmanje 3 Opštine	<p>Nosilac: Ministarstvo zdravlja</p> <p>Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Zdravstvene ustanove; Romski savjet; NVO;</p>	Kampanja “Upoznaj svog Saradnika” je organizovana i uspješno sprovedena u DZ Bijelo Polje. Iz Doma zdravlja Mojkovac predlažu da se izvrši obuka, odnosno stručno usavršavanje Saradnika u oblasti zdravstva. Smatra se da zdravstveni radnici nijesu dovoljno upoznati o ulozi i načinu komunikacije sa pripadnicima romske i egipćanske zajednice za njihovo uključivanje u sistem zdravstvene zaštite.	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023	
7.3 Stručno usavršavanje Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva	Organizovan najmanje jedan seminar/edukacija/stručno usavršavanje za najmanje 5 saradnika/saradnica	<p>Nosilac: Ministarstvo zdravlja; Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava;</p> <p>Partneri: Zdravstvene ustanove; Ministarstvo prosvjete; NVO; Međunarodne organizacije;</p>	Omogućavanje stručnog usavršavanja Saradnika u oblasti zdravstva: U JZU Dom zdravlja Bijelo Polje, u saradnji sa NVO “ Romski pokret” i ZZZ Crne Gore, u trajanju od četiri mjeseca boravila je prpadnica RAE populacije, koja je od strane zaposlenih upućena u način funkcionisanja ustanove, koji su joj bli na raspolaganju, obezbijedili radni prostor, kao i sve neophodne uslove za rad. Ista je pokazala zainteresovanost za rad, saradnju, i pomagala nam u organizaciji radionica. Kao i pripadnicima RAE pomagala u prevazilaženju jezičke barijere.	Planirano: Redovna budžetska sredstva	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023.	

			Takođe, omogućeno je stručno usavršavanje, te se može konstatovati da je navedena aktivnost djelimično realizovana.			
7.4 Organizovati vakcinaciju djece romske i egipćanske populacije	<p>Broj terenskih vakcinacija romske i egipćanske djece u naseljima</p> <p>Broj vakcinisane djece, po polu, uzrastu i mjestu boravka</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo zdravlja</p> <p>Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Zdravstvene ustanove; Institut za javno zdravlje;</p>	<p>Organizovanje vakcinacije djece romske i egipćanske populacije sprovodi se u više domova zdravlja na teritoriji Crne Gore, u DZ Bijelo Polje medicinski tim obavio je zdravstveni nadzor nad djecom Romske populacije do 18 godina, u naseljima Rakonje, Strojatanica, Ploča i Nedakusi. Tom prilikom izvršeno je evidentiranje, kontrolisanje vakcinalnog statusa i obavljani su pregledi istih pacijenata uz davanje savjeta za ishranu i obaveznu imunizaciju protiv zaraznih bolesti. U DZ Cetinje, terenskih vakcinacija nije bilo. U ustanovi je vakcinisano troje djece romske populacije. U DZ Mojkovac uspješno se sprovodi vakcinacija i sva pozvana djeca se odazivaju vakcinaciji. U DZ Herceg Novi skoro sva djeca, pripadnici Romske i Egipćanske zajednice imaju zdravstveno osiguranje i izabrane doktore i uredno su vakcinisana za svoj uzrast. U 2022. godini na teritoriji Opštine Herceg Novi vakcinisano je 35-oro djece Romske populacije.</p>	<p>Planirano: 2.000,00 € godišnje Ministarstvo zdravlja</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije</p> <p>II kvartal 2022.</p> <p>IV kvartal 2023.</p>	

<p>7.5 Organizovati kampanje za pripadnike romske i egipćanske populacije o mogućnostima liječenja bolesti zavisnosti u specijalizovanim ustanovama</p>	<p>Realizovane kampanje u najmanje 3 opštine sa značajnim brojem romske i egipćanske populacije (Bar, Nikšić, Bijelo Polje)</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo zdravlja</p> <p>Partneri: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava; Nevladine organizacije;</p>	<p>U Domu zdravlja Bijelo Polje u Centru za mentalno zdravlja u okviru supstitucione terapije buprenorfinom uključena su bila dva pripadnika Romske populacije, u okviru toga redovno je sprovedeno savjetovanje članova porodica o bolestima zavisnosti i proceduri liječenja. Primijećen je porast zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, posebno opijata, pa je predlog inteziviranje aktivnosti sledeće Strategije u pravcu prevencije istih.</p>	<p>Planirano: Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije</p> <p>II kvartal 2022. IV kvartal 2023.</p>	
<p>7.6 Motivisati putem savjetovanja trudnice pripadnice romske i egipćanske zajednice za pohađanje Škole za trudnice</p>	<p>Školu pohađalo minimum 3% pripadnica romske i egipćanske populacije od ukupnog broja trudnica koje su koristile usluge zdravstvenog sistema</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo zdravlja</p> <p>Partneri: Domovi zdravlja</p>	<p>Škole za trudnice i škole roditeljstva koje se organizuju u domovima zdravlja, namijenjene su cjelokupnoj populaciji, uključujući i pripadnice romske i egipćanske zajednice. Ipak, ne postoji posebna škola namijena pripadnicama romske i egipćanske zajednice. Domovi zdravlja izvještavaju da je odziv pripadnica romske i egipćanske zajednice i dalje na niskom nivou, a Ministarstvo zdravlja u trenutku izvještavanja nema tačan podatak o broju trudnica romske i egipćanske populacije koje se pohađale ovu školu</p>	<p>Planirano: Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije</p> <p>II kvartal 2022. IV kvartal 2023.</p>	
<p>7.7 Motivisati putem savjetovanja pripadnike/ce romske i egipćanske populacije za pohađanje Škole roditeljstva</p>	<p>Školu pohađalo minimum 3% roditelja romske i egipćanske populacije od</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo zdravlja</p> <p>Partneri: Domovi zdravlja</p>	<p>Organizovanje Škole roditeljstva za pripadnike Romske i egipćanske populacije domovi zdravlja ne organizuju posebnu školu za ovu populaciju, već je edukacija dostupna svima po jednakim uslovima. Škola roditeljstva funkcioniše u sklopu</p>	<p>Planirano: Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije</p> <p>II kvartal 2022. IV kvartal 2023.</p>	

	ukupnog broja roditelja koji su koristili usluge zdravstvenog sistema		Savjetovaništa za reproduktivno zdravlje, kojoj mogu da prisustvuju sve trudnice. Domovi zdravlja izvještavaju da je odziv pripadnica romske i egipćanske zajednice i dalje na niskom nivou,			
7.8. Sprovesti edukacije za medicinske radnike/ce o njihovoj ulozi u borbi protiv trgovine ljudima uz osvrt na važnost senzibilnog pristupa u radu potencijalnim i žrtama trgovine ljudima iz romske i egipćanske zajednice	Broj sprovedenih edukacija za medicinske radnike/ce Broj edukovanih medicinskih radnika/ca	Nosilac: Uprava za kadrove; Ministarstvo zdravlja; Partner: MUP	U saradnji sa Upravom za ljudske resurse Ministarstvo unutrašnjih poslova organizovalo je 2 obuke na temu "Uloga zdravstvenih radnika u borbi protiv trgovine ljudima" i to 22. novembra i 1. Decembra 2022.g. za ukupno 22 polaznika iz sjevernog, južnog i centralnog regiona.	Planirano: 1.100,00 € godišnje Utrošeno: 397 € Sredstva budžeta.	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2023	
7.9 Organizovati preventivne radionice Porodičnog centra za 70 pripadnica romske i egipćanske zajednice	70 pripadnica romske i egipćanske zajednice informisano o prenosivim bolestima, zdravlju djeteta, žene i porodice	Nosilac: Crveni krst Crne Gore Partner: Institut za javno zdravlje	Tokom 2022 godine, Crveni krst Crne Gore, u saradnji sa Institutom za Javno zdravlje, kao I studentima Medicinskog fakulteta realizovao je 20 radionica u Društvenom Centru na Koniku. Pored toga, održavani su i redovni sastanci Porodičnog centra, koje pored žena, pripadnica romske i egipćanske populacije posjećuju i muškarci. Procjenjuje se da je preko 150 korisnika prisustvovalo ovim radionicama i sastancima. U saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava organizovani preventivni preglede za žene, mamografija, u mjesecu borbe protiv raka dojke.	Planirano: 4,490.00 EUR	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2023.	
7.10 Projektno angažovanje Saradnika/ca u socijalnoj	Projektno angazovano	Nosilac:	Angažovano 10 saradnika u zdravstvu na godinu dana od 15.10.2021 –	Planirano:	Početni/krajnji rok realizacije	

inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva	najmanje 10 Saradnika na period od godinu dana	Help – Hilfe zur Selbsthilfe Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Ministarstvo zdravlja;	15.10.2022, a za 8 produžen angažman do 31.12.2022.	Finansijska sredstva su prikazana kod aktivnosti 6.13	II kvartal 2022. IV kvartal 2023	
7.11 Istraživanje o uticaju rada Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u oblasti socijalne zaštite, zdravstva, zapošljavanja i obrazovanja u Crnoj Gori	Sprovedena 2 istraživanja o uticaju rada saradnika u socijalnoj inkluziji Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u oblasti socijalne zaštite, zdravstva, zapošljavanja u Crnoj Gori.	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Agencija za odnose sa javnošću P.R.A. doo;	Nakon uvodnog istraživanja na početku kampanje, na kraju projekta urađeno je istraživanje metodom focus grupe stavova saradnika za socijalnu inkluziju. Problem je nastao u pripremi ovog istraživanja jer je trebalo ispitati iste one saradnike koji su bili uključeni u istraživanje na početku projekta, ali kako je samo 7 ostalo da radi na projektu, to je rezultovalo samo jednu focus grupu.	Planirano: Finansijska sredstva su prikazana kod aktivnosti 6.13	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022. IV kvartal 2022. ³⁴	
7.12 Omogućiti pristup romskim i egipćanskim roditeljima i starateljima programima roditeljstva poput Roditeljstvo za cjeloživotno zdravlja za malu djecu (Parenting for Lifelong Health for Young	Broj roditelja Roma i Egipćana koji završavaju programe roditeljstva (npr. Roditeljstvo za	Nosilac: UNICEF Partneri: Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i	U periodu od juna 2022. do septembra 2022. obučeno je još 24 facilitatora za sprovođenje programa i otpočela je obuke druge generacije supervizora programa. O.Š. Mileva Lajović Lalatović u Nikšiću je sprovela program sa još jednom grupom	Planirano: 6,000.00 €	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2023	

³⁴Projekat će se sprovesti do IV kvartala 2022.

Children) kroz ojačanu saradnju između implementatora programa, romskih i egipćanskih nevladinih organizacija, i medijatora/saradnika	cjeloživotno zdravlja za malu djecu)	socijalnog staranja; Vrtići, Domovi zdravlja, NVO	romskih roditelja na jesen 2022. godine.			
7.13 Radionice u romskim naseljima o zdravstvenom vaspitanju kako bi se povećalo znanje roditelja i staratelja o podsticajnoj njezi (nurturing care) i povećala potražnja za generalnim zdravstvenim uslugama i uslugama iz oblasti prehrane djeteta	Broj Roma i Egipćana koji koriste generalne zdravstvene usluge (minimum jedna posjeta godišnje izabranom ginekologu, minimum 4 posjete zdravstvenom radniku tokom trudnoće, sa izabranim pedijatrom, itd)	Nosilac: Institut za javno zdravlje	Nije realizovano aktivnost koju je UUNICEF podržavao se završila 2021 godine, kada je istekao ADA projekat.	Planirano: 12,000.00 €	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2023	

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Građanski status i lična dokumenta

Operativni cilj 8:	Unaprijeđenje položaja romske i egipćanske zajednice kroz rješavanje pitanja građanskog statusa i posjedovanja ličnih dokumenta
---------------------------	---

Indikator učinka 1: Smanjiti procenat Roma i Egipćana koji ne posjeduju lične dokumente	2021 10%	2023 5%	2025 0%			
Indikator učinka 2: Obezbijediti da su svi Romi i Egipćani upisani u matične registre rođenih	2021 5,7% Roma i Egipćana ne posjeduje izvod iz matične knjige rođenih	2023 3% Roma i Egipćana ne posjeduje izvod iz matičnog registra rođenih	2025 0%			
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planirana / Utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
8.1. Nastaviti sa primjenom pojednostavljenih procedura za pribavljanje identifikacionih dokumenata za raseljena i interno raseljena lica čiji su zahtjevi za status stranca i dalje u radu	Broj identifikacionih dokumenata za raseljena i interno raseljena lica čiji su zahtjevi za status stranca i dalje u radu	Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova Partneri: UNHCR NF Gradjanska alijansa	Ukupno je ostalo još 113 zahtjeva za rješavanje pravnog statusa raseljenih i interno raseljenih lica koja su podnijela zahtjev za dobijanje identifikacionog dokumenta LK-za strance, privremeni boravak do tri godine i stalni boravak. U tom smislu nastavlja se pojednostavljena procedura za pribavljanje identifikacionih dokumenata.	Planirano: Nijesu potrebna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

<p>8.2. Nastaviti saradnju sa nadležnim organima država porijekla u rješavanju statusa IRL³⁵ i ostalih lica koja imaju potrebu za ovom vrstom podrške.</p>	<p>Izvještaj o broju posjeta nadležnih organa Kosova</p> <p>Izvještaj o broju održanih koordinacionih sastanaka između MUP-a CG i MUP-a Kosova</p> <p>Broj lica kojima je pružena pomoć od strane kombinovanih mobilnih biometrijskih timova</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova</p> <p>Partneri: UNHCR NF Gradjanska alijansa</p>	<p>Tokom 2022. godine nije bilo zvaničnih posjeta, ali je nastavljena saradnja, kroz rad sa nadležnim organima Kosova i partnerskim organizacijama “Crpk” sa Kosova i “Praksis” iz Srbije a koji pružaju pravnu i praktičnu pomoć IRL sa Kosova, koja borave u Crnoj Gori, i to u dijelu naknadnog upisa u osnovni registar rođenih, vjenčanih i registar državljana Republike Kosova, a koje nije moguće podržati kroz redovne konzularne usluge. Tako je za 37 lica pružena pomoć od strane kombinovanih mobilnih biometrijskih timova.</p>	<p>Planirano: Sredstva obezbijedena po potrebi</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije</p> <p>II kvartal 2022 IV kvartal 2022</p>	
<p>8.3. Pružanje pomoći licima u rješavanju statusa IRL i ostalih lica koja imaju potrebu za ovom vrstom</p>	<p>Broj lica kojima je pružena pomoć od</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova</p>	<p>Posredstvom Ambasade Republike Kosovo je od početka 2022.godine pružene su usluge za 18 lica, izvršeno je 9 upisa u knjigu državljana Republike Kosovo, pribavljeno je</p>	<p>Planirano: Sredstva obezbijedena po potrebi od</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije</p> <p>II kvartal</p>	

³⁵ Interno raseljena lica

<p>podrške u Crnoj Gori, posredstvom Ambasade Republike Srbije/ Ambasade Republike Kosovo</p>	<p>strane Ambasade Republike Srbije i Ambasade Republike Kosovo u Crnoj Gori</p> <p>Vrste dokumenata/procedura registracije koje se mogu pokrenuti u Ambasadi Republike Kosovo u Crnoj Gori</p>	<p>Partneri: UNHCR NF Gradjanska alijansa</p>	<p>6 ličnih karati i 15 pasoša, 21 ekstrat i izvršena je provjera državljanstva za 3 lica. Od početka godine 2022. godine Ambasada Srbije je izvršila samo 7 upisa u knjigu državljana Srbije, kao i tri ponovna upisa, rekonstrukcija činjenice upisa u knjigu državljana Srbije. Predati su zahtjevi za 8 pasoša i jedan zahtjev za izdavanje potvrde da lice nije kažnjavano na teritoriji Republike Srbije. Tako je tokom perioda od 01.01.2022. godine do septembra iste godine za 11 lica Romske populacije kroz program reintegracije obezbijedena lična dokumenta, na osnovu kojih im pripadaju ostala prava po pozitivnim zakonskim propisima. Pored navedenih dokumenata kod Ambasada se može pokrenuti postupak i za izdavanje: putnog lista, pasoša, izvoda iz Kaznene evidencije države porijekla, uvjerenje o upisu činjenice rođenja, smrti, vjenčanja, uvjerenje o utvrđivanju očinstva, materinstva i potvrda o činjenicam koje su upisane u Registar stanovništva države porijekla, a služe u svrhu ostvarivanja i rješavanja statusa u Crnoj Gori.</p>	<p>slučaja do slučaja</p>	<p>2022 IV kvartal 2022</p>	
<p>8.4. Pružanje podrške ranjivim I/RL licima u regulisanju pravnog statusa u Crnoj Gori</p>	<p>Broj lica kojima je pružena pravna ili finansijska pomoć za regulisanje pravnog statusa u Crnoj Gori</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo untrasnjih poslova</p> <p>Partneri: UNHCR</p>	<p>Ukupan broj finansijskih usluga sa partnerima pruženo je za 50 lica, kada je u pitanju rad sa Ambasdom R Kosova. Procedure za regulisanje pravnog statusa IRL su pružane besplatno, budući da su nadležni organi Republike Kosova, sva dokumenta, izuzev pasoša, izdali bez naplate takse i drugih troškova, a troškovi izdavanja pasoša za sva lica su pokriveni od strane UNHCR-a. Realizovana besplatna pravna pomoć za ova</p>	<p>Planirano: Sredstva obezbijedena po potrebi od slučaja do slučaja</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije I kvartal 2022 IV kvartal 2022</p>	

		NF Gradjanska alijansa	lica je kroz pribavljanje različitih dokumenata (pasoša, lična karta, uvjerenje o državljanstvu, izvod iz MKR, posjedovni listovi, potvrde o socijalnom statusu iz zemalja porijekla, dozvole za stalni i privremeni boravak). Za 37 lica su plaćene notarske usluge za zaključenje ugovora o zakupu za stanovanje RSP zgrada u Kampu Konik.			
8.5. Običi sva RL I IRL ciji su zahtjevi za status stranca sa privremenim ili stalnim boravkom I dalje u radu, odnosno koji su stekli status stranca sa privremenim boravkom do 3 godine. Običi RL I IRL koji su stekli status stranca sa stalnim boravkom na reprezentativnom uzorku	Broj realizovanih informativnih posjeta I sastanaka Broj lica koja su se dobrovoljno vratila u zemlju porijekla	Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova Partneri: UNHCR NF Gradjanska alijansa	U 2022. godini nije bilo zvaničnih posjeta i sastanaka i nije bilo organizovanog dobrovoljnog povratka RL i IRL.	Planirano: Sredstva obezbijeđena po potrebi od slučaja do slučaja	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	
8.6. Podizati svijest i informisanost o pravu na dobrovoljni povratak u zemlju porijekla i obezbjeđivanje dobrovoljnog povratka, sa posebnim naglaskom na Kosovo za sva zainteresovana lica organizacijom	Broj lica i broj okruglih stolova o pravu na dobrovoljni povratak u zemlju porijekla i obezbjeđivanje	Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova Partneri: UNHCR NF Gradjanska alijansa	Održana je radionica 13. i 14. januara 2022. godine u Budvi, na kojoj je izrađena detaljna analiza svih zahtjeva za RL i IRL sa Kosova	Planirano: Nijesu potrebna sredstva	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

okruglih stolova ili putem medija	dobrovoljno og povratka, sa posebnim naglaskom na Kosovo za sva zainteresovana lica.					
8.7. Pružanje podrške građanima romske i egipćanske zajednice u regulisanju pravnog statusa u Crnoj Gori u skladu sa Mapom puta za okončanje apatridije Roma i Egipćana u Crnoj Gori	Obezbjeden a pravna pomoć za najmanje 20 građana/građanki romske i egipćanske zajednice u rešavanju pravnog statusa	<p>Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; NVO “Phiren amenca”</p> <p>Partner: MUP</p>	<p>REborn je projekat koji je bio fokusiran na potrebe zajednice Roma i Egipćana za regulisanje pravnog statusa u Crnoj Gori, a koji su identifikovani tokom mapiranja zajednice u okviru CESF projekta, koje je podržao Institut za apatridiju i inkluziju (ISI). Cilj projekta je bio da se pokrenu i riješe 10 slučajeva pravnog statusa pripadnika/ca romske zajednice u Crnoj Gori. U okviru ovog projekta pravna i direktna finansijska podrška pružena je za 30 lica koji su produžili ili im je odobren privremeni ili stalni boravak. Ova lica su bili u riziku da izgube pravni status u Crnoj Gori, a među njima je najveći broj djece. Pravnik je obradio sve slučajeve i dao preporuke i pravne savjete za dalje rješavanje.</p> <p>Osim navedenog, Regionalni savjet za saradnju je podržao pružanje besplatne pravne i finansijske pomoći kada je u pitanju proces podnošenja prijave za rješavanje pravnog statusa, ali i praćenje svake podnete prijave pojedinačno uz stalnu podršku advokata i/ili asistenata koji su imali direktnu komunikaciju sa korisnicima. Od 113</p>	<p>Planirano: 9. 975.00 eura</p> <p>Utrošeno: 9. 975.00 eura</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022</p>	

		<p>identifikovanih lica njih 41 slučaj je riješen a za koje je obezbjeđen stalni boravak (12), privremeni boravak (23), dok je 7 lica dobilo državljanstvo Crne Gore. Za 40 predmeta postupk je u toku, a među njima je značajan broj “komplikovanih” predmeta za koje je potrebno angažovati advokata, I obezbjediti efektivnu saradnju institucija unutar države Crne Gore, ali i sa zemljama u regionu.</p> <p>Za troje lica je pokrenut postupak za naknadni uspi u knjige rođenih u skladu sa Zakonom o vanapšrničnom postupku. Među ovim licima su lica koja nijesu upisana 21 godinu u knjige rođenih, a jedno lice čak i više od 30 godina.</p> <p>Zabrinjavjuće je što je do sada identifikovano 13 djece koja nijesu upisana u knjige rođenih, a koja su rođena u Crnoj Gori i ovde borave.</p>			
--	--	---	--	--	--

Tabelarni prikaz izvještaja za oblast - Socijalna i porodična zaštita

Operativni cilj 9:	Unapređenje pravne i institucionalne zaštite Romkinja i Egipćanki od rodno zasnovanog nasilja		
Indikator učinka 1:	2021	2023	2025
Smanjiti procenat odraslih u romskim i egipćanskim naseljima koji opravdavaju	MICS: 25% žena	20 % žena	15% žena

fizičko nasilje nad suprugom		21 % muškaraca	16 % muskaraca	11 % muškaraca		
Indikator učinka 2: Procenat žena starosti 20-24 godine su stupile u brak prije svoje 15 odnosno prije svoje 18 godine [SDG 5.3.1]		22% (prije 15. godine) 55% (prije 18. godine)	16 % (prije 15) 40% (prije 18)	10% (prije 15. godine) 20% (prije 18. godine)		
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i Obrazloženje nerealizovanih i djelimično realizovanih aktivnosti	Planirana / Utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajn ji rok realizacije 2 - Novi rok realizacije	Preporuke
9.1 Javne kampanje protiv prisilnih/ugovorenih/dječih brakova, porodičnog nasilja i prosjačenja	Sprovedene kampanje i realizovana dva istraživanja o uticaju saradnika/medijatora Realizovano 8 radionica za 150 učesnika za roditelje i djecu	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; Agencija za odnose sa javnošću P.R.A. doo; Partner: Ministarstvo finansija - CFCU	Realizovano je: osam radionica za RE zajednicu, prije svega za mlade, jedanaest radionica za lokalne institucije: predstavnike opštinskih struktura, Centre za socijalni rad, Policiju, domove zdravlja, Zavod za zapošljavanje, osnovne i srednje škole, Crveni krst; i šest trodnevnih foruma/panela na kojima su učestvovali predstavnici gore navedenih lokalnih institucija, kao i NVO organizacije i predstavnici Romskog savjeta i RE zajednice.	Planirano: 225.250,00 € IPA 39.750,00 € nacionalno kofinansiranje (Budžet CG) UKUPNO: 265.000,00 €	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

	Realizovano 11 radionica za najmanje 220 učesnika (predstavnicima LS ³⁶ , UP ³⁷ , CSR ³⁸ ...					
9.2. Edukacija za osnaživanje zajednice u suzbijanju nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova u Crnoj Gori.	Realizovano najmanje 30 radionica	Nosilac: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava; NVO “Centar za romske inicijative” Nikšić	Ostvareni rezultati u izvještajnom periodu su u skladu sa ciljevima projekta: 15 romskih i egipćanskih aktivistkinja i članica REA Mreže PRVA iz Četiri cenogorska geada: Nikšić (4), Podgorica (8), Bijelo Polje (2), Bar (1) su osnažene da utiču i prate politike vezane za prava Romkinja i Egipćanki i rodno zasnovano nasilje na lokalnim i nacionalnim nivoima i aktivno su uključene u suzbijanju nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova; Putem organizovanja tri inicijative u Nikšiću, Podgorici i Beranama 500 porodica (procjena je da je oko 2000 Roma /Romkinja i Egipćana/Egipćanke, djevojčica i dječaka) upoznato sa svojim pravima i posljedicama dječjeg ugovorenog brakakao i iznačaju povjerenja između roditelja i djece sa fokusom na djevojčice. 21 (11 ž, 10 m) mladih od 15-19 godina iz romske i egipćanske zajednice su na dva modula treninga kroz praktičan i teorijski rad upoznati sa temama, metodologijom i usavršili svoje znanje i vještine u vođenju	Planirano: 18.201,74 € Utrošeno: 18.201.74 €	Početni/krajni rok realizacije I kvartal 2022 IV kvartal 2022	

³⁶Lokalne samouprave

³⁷Uprava policije

³⁸Centri za socijalni rad

			radionica akreditovanog programa „ (mladi) – Inovativni pristupi u prevenciji rodno zasnovanog nasilja i promociji zdravih životnih stilova mladića i djevojaka”.			
9.3. Sprovedenje radionica u cilju povećanja znanja o rizicima i posljedicama dječijeg prosjačenja i senzibilisanja na adekvatno procesuiranje slučajeva dječijeg prosjačenja unutar romske i egipćanske zajednice i relevantnih institucija	Realizovano 15 interaktivnih radionica za 375 pripadnika/ca romske i egipćanske zajednice	Nosilac: Ministarstvo o ljudskih i manjinskih prava; NVO „Centar za bezbjednost, sociološka i kriminološka istraživanja Crne Gore - Defendologija“ iz Nikšića;	Održano je 15 radionica u Podgorici, Nikšiću, Beranama, Tivtu i Budvi u romskim i egipćanskim naseljima. Film je prikazan 15 puta, po 3 puta u svakom od gradova u okviru radionice. Film je ostavio jaku impresiju na posmatrače, te je poslao snažnu poruku da jedino zajedno, sinergiskim djelovanjem možemo zajedno doprinjeti smanjenju prosjačenja. Tim događajima je prisustvovalo više od 5000 ljudi različitih uzrasnih kategorija od djece osnovnoškolskog uzrasta do lica 65+.	Planirano: 17.200,00€, Utrošeno: 17.200.00	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	
Operativni cilj 10	Obezbjedenje socijalne i pravne zaštite romske i egipćanske djece od nasilja u porodici, dječjeg braka i prosjačenja					
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat romske i egipćanske djece koja su bila izložena nekom obliku psihološkog ili fizičkog kažnjavanja od strane odraslih članova domaćinstva	2021 64%	2023 62%	2025 59%			

Smanjiti procenat romske i egipćanske djece koja su bila izložena teškom fizičkom kažnjavanju	11%	10%	9%
Indikator učinka 2: Povećanje broja identifikovanih i procesuiranih slučajeva dječjeg ugovorenog braka i dječjeg prosjačenja (muškog pola).	2021 7 slučajeva dječjeg ugovorenog braka 32 slučaja dječjeg prosjačenja kao oblika nasilja u porodici *M (21) Ž(11)	2023 10 50	2025 15 80
Indikator učinka 3: Unaprijediti rani dječji razvoj romske i egipćanske djece od 0-6 godina	2021	2023 80	2025 85

	<p>Indeks ranog razvoja djeteta (ECDI)³⁹: romska naselja: 77</p> <p>Procenat djece 0-5 mjeseci koja su isključivo dojena (MICS): 14%</p> <p>Procenat djece 25-59 mjeseci u romskim naseljima sa kojima se majka, otac ili bilo koji odrasli član domaćinstva učestvovao u najmanje 4 aktivnosti:</p> <p>Sa majkama 36%</p> <p>Sa očevima 18%.</p>	<p>17%</p> <p>Sa majkama 43%, Sa ocevima 27%</p>	<p>20%</p> <p>Sa majkama 50%, Sa očevima 40%</p>
<p>Indikator učinka 4: Uspostavljanje specijalizovanih servisa za djecu žrtve dječjeg nezakonitog i ugovorenog braka i djecu koja žive i/ili</p>	<p>2021</p> <p>1 Svratište u Opštini Nikšić</p>	<p>2023</p> <p>2 Svratišta</p>	<p>2025</p> <p>3 Svratišta</p>

³⁹ECDI: Indeks ranog razvoja djeteta; procenat dječje starosti 3–4 godine u romskim naseljima koji se nalaze na odgovarajućem stepenu razvoja u pogledu pismenosti/poznavanja brojeva, fizičkih, socijalno-emocionalnih i domaćinstva koje se odnose na učenje

rade na ulici ili su u riziku da to postanu.						
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije indikatora rezultata i Obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Planirana / Utrošena finansijska sredstva	1- Početni/krajnji rok realizacije 2 – Novi rok realizacije	Preporuke
10.1. Sprovoditi aktivnosti i kampanje o mehanizmima prevencije i pomoći žrtvama dječijeg ugovorenog braka uključujući direktno djecu i porodice u aktivnosti	Broj kampanja	Nosilac: UNICEF Partneri: MUP Uprava policije Centri za socijalno rad	<p>NVO Centar za romske inicijative sproveo je 20 edukativnih aktivnosti sa aktivnim učešćem djece i porodica u cilju prevencije dječjih brakova u romskim i egicananskim zajednicama u Podgorici, Niksicu, Beranama, Tivtu i Budvi. Ukupno je 305 djece(132 dječaka, 173 djevojčice) uzrasta 10 do 18 godina. Takođe, 19 radionica je pohađalo 201 roditelja (164 žena, 37 muškaraca) starosti 19 do 65.</p> <p>Centar za romske inicijative kreirao je informativni materijal koji je bio predmet diskusije na radionicama.</p>	Planirano: 15,000.00 € Utrošeno:	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	
10.2. Organizovanje obuke za stručne radnike u centrima za socijalni rad, koji bi prošli ove obuke u skladu sa akreditovanom obukom o dječjem	Organizovane obuke za 15 stručnih radnika koja će se obučavati vezano za „ugovorene	Nosilac: Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu Partneri:	Tokom 2022.godine, NVO Centar za romske inicijative, sprovela je akreditovanu obuka pod nazivom „program osnovne obuke stručnih radnika/ca, stručnih saradnika/ca, multidisciplinarnih timova za prevenciju u suzbijanje dječjih ugovorenih brakova“ u	Planirano: 3,000.00 € Utrošeno: Obuku je akreditovala NVO Centar za	Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022	

<p>ugovorenom braku u cilju senzibilisanja stručnjaka za rad sa pripadnicima romske i egipćanske zajednice</p>	<p>dječje brakove“</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, MUP, Obrazovne ustanove, Tužilaštva, Sudovi, Uprava policije, NVO</p>	<p>4 termina (maj, jun, oktobar, novembar) za ukupno 73 učesnika</p>	<p>romske inicijative iz Nikšića, koja je sprovela obuke u skladu sa njihovim projektnim zadacima te Zavod nije ima dodatnih troškova.</p>		
<p>10.3. Organizovanje obuke unutar škola za rano otkrivanje i postupanje u cilju prevencije i srječavanja dječjih brakova/ekonomske eksploatacije djece i trgovine djecom</p>	<p>Broj škola u kojima je održana obuka na godišnjem nivou; Broj identifikovanih i procesuiranih slučajeva, na godišnjem nivou.</p>	<p>Nosilac: Ministarstvo prosvjete Partneri: MUP, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, NVO, Međunarodne organizacije</p>	<p>Održana dvodnevna obuka za saradnike u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana (6-7. decembar 2022.) Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava – Odjeljenje za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana organizovalo je dvodnevnu obuku za saradnike u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana na temu: „Borba protiv trgovine ljudima i ugovorenih brakova“ Cilj ovih radionica jeste da Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava priprema Saradnike u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana za narednu godinu sa akcentom koji će biti usmjeren na ukidanju maloljetnih i ugovorenih brakova i uključivanje romske i egipćanske djece u vrtićima i druge nivoe obrazovanja.</p>	<p>Planirano: 10.000,00 € Utrošeno: 3.087.60 €.</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije II kvartal 2022 IV kvartal 2022</p>	

<p>10.4. Sprovesti promociju Protokola o postupanju organa, ustanova i organizacija u Crnoj Gori sa djecom uključenom u život i rad na ulici – na lokalnom nivou</p>	<p>Predstavljen Protokol u lokalnim zajednicama</p>	<p>Nosilac: MUP</p> <p>Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, NVO</p>	<p>Tokom održavanja obuka I edukacija čiji je organizator Ministarstvo unutrašnjih poslova/Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima polaznici se upoznaju sa odredbama istog. Takođe, dana 9.12.2022. organizovan je radni sastanak u Bijelom Polju u cilju zadobijanja podrške i unapređenja rezultata u oblasti borbe protiv trgovine ljudima na lokalnom nivou gdje je bilo riječi i o Protokolu o postupanju organa ustanova i organizacija sa djecom uključenom u život i rad na ulici. Sastanku su prisustvovali predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije, lokalnih policijskih i inspeksijskih službi, predstavnici sudstva i tužilaštva, Tima za formalnu identifikaciju kao i predstavnici civilnog sektora i predstavnici Ambasade SAD i Misije OEBS-a u Crnoj Gori.</p>	<p>Planirano: 5.500,00 €</p>	<p>Početni/krajni rok realizacije</p> <p>II kvartal 2022 IV kvartal 2022</p>	
<p>10.5. Pokretanje socijalnog servisa Svratiste- privremeni smještaj za djecu sa ulice</p>	<p>Obezbijeden privremeni smještaj za djecu sa ulice u vidu socijalnog servisa - Svratiste</p>	<p>Nosilac: Glavni grad Podgorica</p> <p>Partner: NVO "Udruženje Roditelji"</p>	<p>Prihvatište je socijalni servis udruženja Roditelji namijenjen djeci koja žive u ekstremnom siromaštvu. Cilj programa jeste podrška u obrazovanju I socijalnoj integraciji kroz: - Individualnu i grupnu podršku pri učenju - Psihološke radionice - Kreativno edukativne radionice - Računarske radionice - Humanitarne akcije I jednokratnu podršku - Savjetodavni rad i podršku porodicama. U toku 2022. godine ukupno 75 djece je pohađalo programe podrške u</p>	<p>Planirano: 10,000.00 €</p> <p>Utrošeno: .</p>	<p>Početni/krajni rok realizacije</p> <p>II kvartal 2022 IV kvartal 2023</p>	

		<p>obrazovanju, socijalizaciji i razvoju. To podrazumijeva jednom sedmično dolazak svakog djeteta i usvajanje znanja i vještina u skladu sa razvojem i uzrastom. Program pohađaju djeca osnovnoškolskog uzrasta i podijeljena su u različite programe u zavisnosti od načina podrške.</p> <p>Individualnu podršku u savladavanju školskog gradiva je imalo 36 djece, sa kojima je održano 403 individualnih časova. Najčešći predmeti iz kojih djeca imaju podršku su Matematika I Engleski jezik.</p> <p>Ukupno 39 djece osnovnoškolskog uzrasta je pohađalo grupne časove koji se odnose na opismjenjavanje i savladavanje elementarnih vještina.</p> <p>Socijalni servisi Udruženja Roditelji namijenjeni su djeci koja žive u ekstremnom siromaštvu, među kojima ima djece RE populacije, djece iz jednoroditeljskih, hraniteljskih porodica, odnosno svih kojima se procjenjuje da je potrebna dodatna podrška i osnaživanje.</p>			
--	--	--	--	--	--

<p>10.6. Realizovati obuke za predstavnike insitucija koje u skladu sa opisom posla koji obavljaju mogu doći u kontakt sa žrtvama trgovine ljudima u odnosu na identifikaciju i zaštitu žrtava i efikasno krivično gonjenje izvršilaca</p>	<p>Realizovana obuka za najmanje 20 socijalnih radnika, 20 predstavnika policije, sudstva i tužilaštva u odnosu na identifikaciju, pružanje pomoći i procesuiranje slučajeva trgovine ljudima</p>	<p>Nosilac: Uprava za kadrove,</p> <p>Partneri: Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, MUP, Policijska akademija</p>	<p>-17-18. maj; 24-25. oktobar; 09-10. novembar 2022., Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima MUP-a je u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za migracije IOM održalo obuke na temu „Identifikacija i upućivanje žrtava trgovine ljudima-primjena Nacionalnog plana za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima“, kojima je prisustvovalo ukupno 48 predstavnika MUP/Uprave policije, Ministarstva rada i socijalnog staranja/Centara za socijalni rad;</p> <p>- 29. jul, 2022. Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima MUP-a je u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za migracije IOM organizovalo Radionicu za prezentaciju web aplikacije za identifikaciju žrtava trgovine ljudima i za rad na predloženim indikatorima koji se odnose na najzastupljenije oblike eksploatacije. Aplikacija će biti namijenjena službenicima relevantnih službi ali i široj javnosti u cilju efikasnijeg inicijalnog prepoznavanja potencijalnih i žrtava trgovine ljudima. Radionici je prisustvovalo 15 predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Uprave za inspeksijske poslove;</p> <p>-26-30. septembar, 2022.g. uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori organizovalo set obuka na temu „Primjena smjernica za obavljanje razgovora sa osobama za koje postoji sumnja da su žrtve trgovine</p>	<p>Planirano: 19.100,00 €</p> <p>Utrošeno:</p>	<p>Početni/krajnji rok realizacije III kvartal 2022 IV kvartal 2022</p>	
--	---	---	--	--	--	--

			<p>ljudima sa ponuđenim setom pitanja“, namijenjenih prvenstveno policijskim službenicima i socijalnim radnicima u cilju njihove senzibilizacije po pitanju efikasnijeg rada sa potencijalnim i žrtavama trgovine ljudima. Obuke su održane za 52 predstavnika Uprave policije i centara za socijalni rad iz centralnog, južnog i sjevernog regiona Crne Gore u Podgorici, Baru i Kolašinu - U saradnji sa Upravom za ljudske resurse 22.12.2022.g. održana obuka „Borba protiv trgovine ljudima“, za ukupno 10 polaznika- službenika policije (opšte nadležnosti i policije), Direkcije za azil i Direkcije za prihvrat stranaca koji traže međunarodnu zaštitu.</p>			
10.7. Potpisati bilateralne sporazume o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima (prevencija, identifikacija, zaštita I dobrovoljni povratak).	Potpisan Sporazum o saradnji sa dvije zemlje regiona	Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova	<p>U Sarajevu (Bosna i Hercegovina) je 3. marta 2022. godine održan bilateralni sastanak ključnih aktera u oblasti borbe protiv trgovine ljudima Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Na sastanku su razmatrane mogućnosti potpisivanja bilateralnog Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima BiH i Crne Gore, a takođe su razmjenjena iskustva u pogledu vođenja statističkih podataka o slučajevima trgovine ljudima. S tim u vezi MUP/Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima je pripremlilo nacrt Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima koji je dostavilo nadležnom Direktoratu za međunarodnu saradnju, evropske integracije i projekte na dalju proceduru.</p>	<p>Planirano: 5 000 eura Utrošeno:</p> <p>Utrošeno: Nije bilo troškova</p>	Početni/krajni rok realizacije II kvartal 2022 III kvartal 2023	

PREPORUKE

- Veliki broj građana romske i egipćanske populacije nema stalno zaposlenje već radi u neformalnom sektoru. U tom smislu, u narednom periodu neophodna je transformacija neformalnog zapošljavanja građana romske i egipćanske populacije, što će biti izazov u narednom periodu gdje nadležne institucije ovom problemu trebaju pristupiti ozbiljno i u skladu sa dobrim praksama drugih država (Republika sjeverna Makedonija) osmisliti i realizovati određene programe i razmotriti mogućnost pisanja IPA III projekata za dostizanje operativnog cilja br. 2 jer su za njegovo ostvarenje potrebna značajnija finansijska sredstva.
- I dalje postoji veliki broj nebezbjednih, neuslovnih i nelegalizovanih naselja i objekata u kojima žive građani romske i egipćanske populacija, a veliki broj tih naselja su bez struje, vode i infrastrukture. S tim u vezi, neophodno je da nadležne institucije već 2022. godine osmisle i apliciraju sa IPA III projektima kako bi se ovaj problem riješio i ostvario operativni cilj broj 4, s obzirom da se radi o oblasti gdje su za poboljšanje stanja potrebna značajna finansijska sredstva.
- Na svim nivoima obrazovanja je nedovoljno razvijena svijest o važnosti obrazovanja među pripadnicima romske i egipćanske populacije usled loše socio-ekonomske situacije u kojoj se nalaze. Takođe, jedan od izazova za nadležne institucije u narednom periodu je kreiranje programa kako bi se prevazišao problem nedovoljno poznavanje službenog jezika posebno za učenike od I-III razreda OŠ . Osim toga, potrebno je obezbijediti prevoz za djecu romske i egipćanske populacije predškolskog uzrasta kako bi što veći broj djece pohađalo vrtiće. Takođe, potrebno je nastaviti sa mentorskom podrškom učenicima jer se radi o primjeru dobre prakse koji je pokazao vidljive rezultate.
- U periodu trajanja Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020. godina, u programe samozapošljavanja nije bilo uključenih pripadnika Roma i Egipćana sa evidencije nezaposlenih lica. To upućuje na potrebu dublje analize uzroka koji onemogućavaju ovu populaciju da koristi samozapošljavanje kao izlaz iz nezaposlenosti, kao i na potrebu eventualnog prilagođavanja mjere navedenoj ciljnoj grupi, kreiranja nove i uključivanja drugih aktera u njenu realizaciju. Takođe, neophodna je transformacija neformalnog zapošljavanja Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki.
- Regulisanje zdravstvene zaštite je povezanon sa regulisanjem građanskog statusa i ličnih dokumenata. Radi se o problemima u čijem rješavanju je u prethodnom periodu ostvaren značajan napredak, međutim i dalje određeni broj građana/građanki nema regulisanu zdravstvenu zaštitu, a najčešći je slučaj kod trudnica koje su prilikom porođaja često u nezavidnoj situaciji iz razloga što nijesu u mogućnosti platiti troškove porođaja. U tom smislu, potrebno je iznaći rješenje da se trudnice romske i egipćanske populacije ne suočavaju sa ovom vrstom problema.

- Rješavanje problema građanskog statusa i ličnih dokumenata je planirano da se završi u potpunosti do kraja 2025. godine. Radi se o problemima u čijem rješavanju je u prethodnom periodu ostvaren značajan napredak, međutim i dalje određeni broj građana/građanki nema regulisan građanski status i ne posjeduje lična dokumenta, odnosno postoji određeni broj apatrida. S tim u vezi, potrebno je da nadležni resori u saradnji sa domaćim i međunarodnim organizacijama pojačaju napore kako bi svi građani bili upisani u matične knjige rođenih i riješili svoj pravni status.
- Dječiji/prisilni/ugovoreni brakovi, nasilje u porodici i prosjačenje su evidentni problemi i u narednom periodu je neophodno uložiti dodatne napore nadležnih institucija u rješavanju istih. Neophodno je u narednom periodu obezbijediti više dnevnih centare – prihvatilišta za djecu koja prose. Takođe, značajan doprinos mogu pružiti i NVO te je potrebno u skladu sa mogućnostima finansirati kvalitetne projekte NVO koje se bave rješavanjem problema dječijih/prisilnih/ugovorenih brakova, nasilja u porodici i prosjačenja.
- U narednom periodu je potrebno osmisliti i realizovati nove aktivnosti u cilju borbe protiv anticiganizma jer se isti smatra uzrokom diskriminacije građana romske i egipćanske populacije. Takođe, potrebno je organizovati trening za trenere na temu “Borbe protiv anticiganizma”

Informacije o ispunjavanju obaveza za Poznansku deklaraciju.

CRNA GORA ORGANIZOVALA TREĆI MINISTARSKI SASTANAK O INTEGRACIJA ROMA(POZNANSKA DEKLARACIJA). /19.oktobar2022.

Crna Gora je organizovala treći ministarski sastanak o integracija Roma povodom sprovođenja i implementacije Poznanske deklaracije zemalja Zapadnog Balkana u cilju unapređenja položaja Roma u navedenim zemljama. Na ovoj konferenciji pripremljeni su zaključci o integraciji Roma koji su bili upućeni na usvajanje na Berlinskom samitu u novombru.

Ova konferencija održana je uz podršku Evropske unije i Fondacije za otvoreno društvo.

Imenovan je nacionalni Koordinator za Rome. 2 novembar 2022. godine.

Vlada Crne Gore je imenovala za Nacionalnog koordinatora za praćenje sprovođenja Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025, mr Sokolja Beganaj, načelnik Odjeljenja za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava.

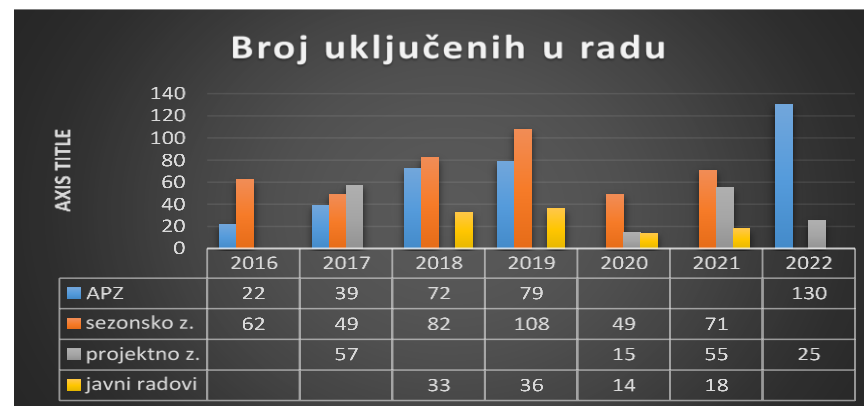
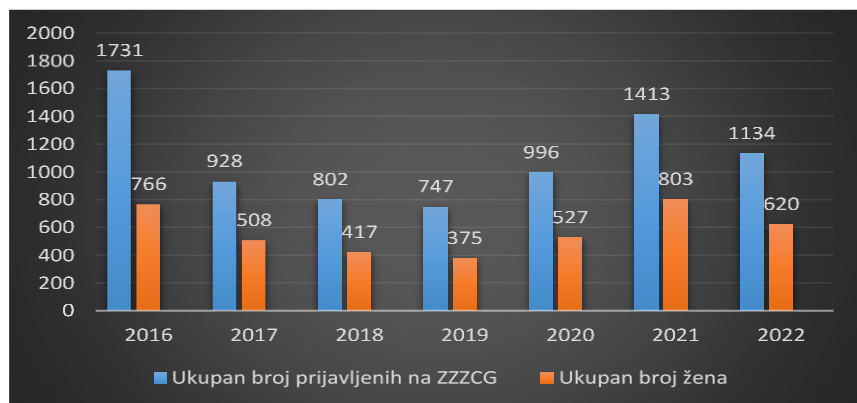
Zapošljavanje

Projekat koji je realizovala njemačka organizacija HELP u okviru SOPEES 2015-2017, završen je 15. oktobra 2022. godine. Kroz isti je bilo angažovano na 12. mjeseci 34 Saradnika/saradnice u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti socijalne zaštite, zdravstvene zaštite i zapošljavanja.

Organizacija HELP je iz svojih sredstava od 15. oktobra 2022. do 31.12.2022. godine finansirala 21-og saradnika/saradnicu (od ukupno 34) i to one saradnike koji su se pokazali kao najbolji dok je trajao projekat.

Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava su Zakonom o budžetu za 2023. godinu odobrena sredstva da se navedeni saradnici (njih 21) angažuju do maksimalno još na godinu dana po ugovoru o radu na određeno, i MLJMP je zaključilo Ugovore o radu počev od 01.01.2023. godine sa 21-om saradnikom i oni će se finansirati iz budžeta CG. Radiće na istim pozicijama na kojima su radili i kroz projekat HELP-a.

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava i organizacija HELP će lobirati i dalje da za određeni broj saradnika budu sistematizovana radna mjesta kod MRSS, MZ i Zavoda za zapošljavanje. Dogovor je da se određeni broj radnih mjesta sistematizuje kod ovih institucija tokom 2023. godine.

Pokretanje Nacionalnog programa za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma i Egipćana u Crnoj Gori /17.11.2022.

U cilju pune uključenosti Roma i Romkinja na formalno tržište rada Crne Gore na poslovima koji ispunjavaju međunarodne standarde dostojanstvenog rada, u skladu sa Ustavom garantovanim pravom na pravične i povoljne uslove rada, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava održalo je inicijalni sastanak za pokretanje Nacionalnog programa za transformaciju neformalne zaposlenosti Roma i Egipćana u Crnoj Gori.

Do sada je ovakva vrsta programa usvojena u Republici Sjevernoj Makedoniji i Republici Srbiji.

Stanovanje

Riversajd Berane

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava uputila Zahtjev Ministarstvu finansija za korišćenje sredstva iz tekuće budžetske rezerve za izgradnju novih stambenih jedinica za građane Riversajda iz Berana i premještanje ovog naselja na drugu lokaciju.

Dobili smo potvrđan odgovor od Ministarstva Finansija da će Vlada učestvovati u obezbjeđivanju finasijskih sredstava u iznosu od 400.000.00 eura, dok ostala sredstva će obezbjeđiti Opština Berane iz sredstava Egalizacionog fonda.

Podrška građanima romske i egipćanske populacije u procesu legalizacije objekata koji nemaju smetnju za legalizaciju

Formirana komisija za odabir porodica koje će dobiti podršku za legalizaciju objekata. Pripremljen javni poziv za odabir 18 porodica.

Agencija za stanovanje:

U toku sanacija oštećenja na zajedničkim djelovima dvadeset dva objekta socijalnog stanovanja (bivši Kamp Konik). Predmetni radovi obuhvataju sledeće zahvate:

1. krečenje unutrašnjosti ulaza koje uključuje masne premaze u standardnoj visini;
2. saniranje rupa na fasadama zgrade neophodnom stiroporskom ispunom i krečenje neophodnih dijelova fasade nakon toga;
3. elektro instalaterski radovi koji uključuju zamjenu prekidača, sklopki i trafoa kao i ugradnju nove rasvjete po potrebi;
4. prateći građevinski radovi koji garantuju tehnički ispravno stanje ulaza.

Obrazovanje

Proces Predškolskog Vaspitanja i Osnovnog obrazovanja Roma i Egipćana u Crnoj Gori po godinama

Proces Srednjeg i Visokog obrazovanja Roma i Egipćana u Crnoj Gori po godinama

Planirana je izrada novog Zakona o visokom obrazovanju kojim ćemo sa posebnom pažnjom razmotriti uvođenje afirmativne akcije za upis romskih učenika u Zakon o visokom obrazovanju, po uzoru na upis studenata sa smetnjama u razvoju.

Prevoz - Obezbijeđen je besplatan prevoz za oko 600 učenika/ca osnovnih škola RE populacije u Podgorici, Nikšiću, Beranama i na Cetinju.

Angažovano je preko 20 saradnika (medijatora) u osnovnim školama: u Podgorici, Nikšiću, Baru, Beranama, Ulcinju, Herceg Novom i Tivtu.

Obezbjeđene su redovne Stipendije za srednjoškolce i studente.

Studentski domovi – Dom u okviru svojih smještajnih kapaciteta namjenski opredjeljuje do 5% kapaciteta za smještaj studenata sa invaliditetom, studenata RE populacije i korisnicima materijalnog obezbjeđenja.

Zdravlje

- Po svim istraživanjima više od 95% pripadnika romske i egipćanske populacije ima regulisano zdravstveno osiguranje.

- Izmjenjene akte o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva) jedno mjesto u DZ Nikšić, i jedno mjesto u DZ Bijelo Polje i DZ Ulcinj). JZU Dom zdravlja Bijelo Polje izvršio je izmjenu akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojim je predviđeno radno mjesto Medijator/ Saradnik.

- Organizovanje vakcinacije djece romske i egipćanske populacije sprovodi se u više domova zdravlja na teritoriji Crne Gore.

- Škole za trudnice i škole roditeljstva koje se organizuju u domovima zdravlja, namijenjene su cjelokupnoj populaciji, uključujući i pripadnice romske i egipćanske zajednice.

Lična dokumentacija

Ukupno je ostalo još 113 zahtjeva za rješavanje pravnog statusa raseljenih i interno raseljenih lica koja su podnijela zahtjev za dobijanje indentifikacionog dokumenta LK-za strance, privremeni boravak do tri godine i stalni boravak. U tom smislu nastavlja se pojednostavljena procedura za pribavljanje indentifikacionih dokumenata.

37 lica pružena pomoć od strane kombinovanih mobilnih biometričkih timova.

Posredstvom Ambasade Republike Kosovo je od početka 2022.godine pružene su usluge za 18 lica, izvršeno je 9 upisa u knjigu državljana Republike Kosovo, pribavljeno je 6 ličnih karati i 15 pasoša, 21 ekstrat i izvršena je provjera državljanstva za 3 lica. Od početka godine 2022. godine Ambasada Srbije je izvršila 7 upisa u knjigu državljana Srbije, kao i tri ponovna upisa, rekonstrukcija činjenice upisa u knjigu državljana Srbije. Predati su zahtjevi za 8 pasoša i jedan zahtjev za izdavanje potvrde da lice nije kažnjavano na teritoriji Republike Srbije. Tako je tokom perioda od 01.01.2022. godine do septembra iste godine za 11 lica Romske populacije kroz program reintegracije obezbijedena lična dokumenta, na osnovu kojih im pripadaju ostala prava po pozitivnim zakonskim propisima. Pored navedenih dokumenata kod Ambasada se može pokrenuti postupak i za izdavanje: putnog lista, pasoša, izvoda iz Kaznene evidencije države porijekla, uvjerenje o upisu činjenice rođenja, smrti, vjenčanja, uvjerenje o utvrđivanju očinstva, materinstva i potvrda o činjenicam koje su upisane u Registar stanovništva države porijekla, a služe u svrhu ostvarivanja i rješavanja statusa u Crnoj Gori.

Ukupan broj finansijskih usluga sa partnerima pruženo je za 50 lica, kada je u pitanju rad sa Ambasadam R Kosova. Procedure za regulisanje pravnog statusa IRL su pružane besplatno, budući da su nadležni organi Republike Kosova, sva dokumenta, izuzev pasoša, izdali bez naplate takse i drugih troškova, a troškovi izdavanja pasoša za sva lica su pokriveni od strane UNHCR-a. Realizovana besplatna pravna pomoć za ova lica je kroz pribavljanje različitih dokumenata (pasoša, lična karta, uvjerenje o državljanstvu, izvod iz MKR, posjedovni listovi, potvrde o socijalnom statusu iz zemalja porijekla, dozvole za stalni i privremeni boravak). Za 37 lica su plaćene notarske usluge za zaključenje ugovora o zakupu za stanovanje RSP zgrada u Kampu Konik.

Borba protiv diskriminacije

Obilježen Dan sjećanja na genocid nad Romima i Sintima tokom Drugog svjetskog rata.

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava podržalo je učešće osmoro učesnika i učesnica iz Crne Gore koji su odali počast ubijenim Romima i Sintima tokom Drugog svjetskog rata, obelježavajući na taj način genocid koji je učinjen

tokom Drugog svjetskog rata nad Romima i Sintima. Romski pokret iz cijele Evrope inicirao je proglašenje Dana sjećanja na genocide nad Romima i Sintima koji je izvršen u Drugom svjetskom ratu. Od 2015. godine, odlukom Evropskog parlamenta, isti se obilježava 2. avgusta, a od zemalja članica Evropske unije zatraženo je da ovaj datum, u svojim zemljama, proglase Danom sjećanja na Holokaust nad Sintima i Romima.

Organizovana edukacija „Društvena jednakost pripadnika romske i egipćanske zajednice

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je danas u saradnji sa Opštinom Berane realizovalo edukaciju „Društvena jednakost pripadnika romske i egipćanske zajednice – borba protiv anticiganizma za predstavnike sekretarijata i službi Opštine Berane, obrazovnih ustanova i lokalnih institucijasa teritorije ove Opštine.

Cilj ove edukacije je smanjenje etničke distance prema građanima romske i egipćanske populacije i borbe protiv anticiganizma, koja se realizuje u skladu sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025.

Formirana radna grupa za izradu akreditovanog programa za borbu protiv anticiganizma

U cilju zaštite romske i egipćanske populacije u Crnoj Gori od rasizma, anticiganizma i svih oblika diskriminacije, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava pokrenulo je inicijalni sastanak sa ciljem izrade akreditovanog programa za borbu protiv anticiganizma za rad sa državnim službenicima i mladima.

Zločin iz mržnje i govor mržnje u borbi protiv anticiganizma.

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u saradnji sa Centrom za obuke u sudstvu i državnom tužilaštvu, organizovali su dvodnevnu obuku za sudije i državne tužioce na temu: „Zločin iz mržnje i govor mržnje u borbi protiv anticiganizma.“

Ova aktivnost je u skladu sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025.

Javno budžetiranje za integraciju Roma pvečati budžet na centralnom i lokalnom nivou.

Odluka o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata NVO - Oblast zaštita prava RE

Na osnovu člana 32ž Zakona o nevladinim organizacijama ("Službeni list CG", br.039/11

I 037/17) i Uredbe o finansiranju projekata i programa nevladinih organizacija u oblastima od javnog interesa ("Službeni list Crne Gore", br. 013/18), a u vezi sa Javnim konkursom broj 01-056/22-246/62 od 05. oktobra 2022. godine pod nazivom „Podržimo inkluziju Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki – za društvo jednakih šansi“ u 2022. godini, Komisija za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava, zaštita prava Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u 2022.godini, Ministarstva ljudskih i manjinskih prava (u daljem tekstu: Komisija), dana 22.12.2022. godine podžalo 25. projekata.

Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava finansirani projekati u cilju unapređenja položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori.

Godina	Ukupan broj podržanih projekata	Ukupan iznos	Ukupan broj podržanih projekata	Ukapan iznos za Rome i Egipćane
2018.	97 projekata	755.293,00€	6 projekata	56.758,00€ (8%),
2019.	189 projekata	984.847,81€	15 projekata	112.343,06€ (11,40%)
2020.	196 projekata	1.128.315,60€.	17 projekata	110.700,00€ (10%).
2021.	185 projekata	1.066,000,00€.	13 projekata	93.200,00€ (9%).
2022.	195 projekata	1.049,723,00 €.	10 projekata	48.973,00€ (5%).

U Podgorici održan sastanak o unapređenju budžetiranja odgovornog prema Romima i Egipćanima na lokalnom nivou

U organizaciji Ministarstva ljudskih i manjinskih prava i Programske kancelarije Savjeta Evrope – programa ROMACTED, uz podršku Kancelarije za Integraciju Roma Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) u Podgorici je održan sastanak o unapređenju budžetiranja odgovornog prema Romima i Egipćanima na lokalnom nivou.

Jedan od osnovnih ciljeva Vlade Crne Gore i resornog ministarstva je puna integracija svih manjinskih naroda i manjinskih nacionalnih zajednica u društveni život. Pomoćićemo lokalnim vlastima da integrišu mjere za romsku i egipćansku zajednicu u redovne politike i budžete, povećavajući učešće njihovih predstavnika i predstavnica u

dizajniranju, sprovođenju i praćenju politika i projekata koji se bave njihovom integracijom“, naglasio je ministar ljudskih i manjinskih prava.

Koncept odgovornog budžetiranja i njegov značaj su prezentovali i Ministarstvo finansija, kao i Državna revizorska institucija

Osigurati podršku i osnaživanje Nacionalnom koordinatoru za Rome za obezbjeđivanje sinergije između resornih ministarstava odgovornih za integraciju Roma.

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je pokrenula inicijativu za formiranje koordinacionog tjela za praćenje Deklaracija partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u sklopu procesa proširenja Evropske unije (Poznanska deklaracija). Koordinaciono tijelo će sačinjavati predstavnici resornih ministarstava koji će biti nadležni da prate i ispunjavaju indikatore Poznanske deklaracije.

Zajednička uključenost lokalnih vlasti i romskih zajednica u formulisanje politika, donošenja odluka, sprovođenja i praćenja napora preduzetih za dostizanje ciljeva Deklaracije.

Rad sa lokalnim samoupravama – Sa partnerskim opštinama i njihovim relevantnim institucijama je održavana kontinuirana komunikacija i saradnja, kako bi se zajednički radilo na rješavanju identifikovanih problema i izazova. Ta komunikacija je najčešće održavana kroz formirane institucionalne radne grupe, koje okupljaju predstavnike relevantnih lokalnih subjekata koji svojim radom obuhvataju pitanja od značaja za romsku i egipćansku zajednicu. Do sada je formirano sedam institucionalnih radnih grupa u okviru ROMACTED programa (koje okupljaju u prosjeku po 11 članova). Pružena je podrška lokalnim samoupravama i na izgradnji njihovih kapaciteta u određenim oblastima. Fokus je u prethodnoj godini bio na temi Budžetiranje odgovorno prema Romima i Egipćanima na lokalnom nivou, koja je na sastancima i dvodnevnom treningu prezentovana predstavnicima sekretarijata za budžet/finansije i sekretarijata za socijalno staranje/društvene djelatnosti iz ROMACTED partnerskih opština.

Rad sa zajednicom – Fasilitatori su redovno održavali sastanke lokalnih akcionih grupa koje okupljaju predstavnike romske i egipćanske zajednice, kako bi utvrdili potrebe i prioritete zajednice, koji su osnova za dalje djelovanje. Tako

je u ROMACTED opštinama urađena procjena potreba zajednice, koja je pomogla u kreiranju zajedničkog plana aktivnosti i kasnije za dogovor oko zajedničke ideje za apliciranje za ROMACTED mini grantove. Pored navedenog, fasilitatori su nakon sastanaka sa zajednicom podnosili inicijative nadležnim institucijama, kako bi se radilo na rješavanju problema vezanih za stanovanje, obrazovanje, zapošljavanje i ostale oblasti života od značaja za romsku i egipćansku zajednicu.